ВІДКРИТИЙ МІЖНАРОДНИЙ УНІВЕРСИТЕТ РОЗВИТКУ ЛЮДИНИ «УКРАЇНА»
ВІННИЦЬКИЙ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ІНСТИТУТ

V Всеукраїнська науково-практична конференція

ЗАХИСТ ПРАВ І СВОБОД ГРОМАДЯН У СВІТЛІ ВИМОГ КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

19 березня 2019р.

Вінниця
ТОВ «ТВОРИ»
2019

УДК 342 «20»(063)
ББК 67я43
З-38

Рекомендовано до друку
Вченою радою Вінницького соціально-економічного інституту
Університету «Україна»
(протокол №5 від 26 квітня 2019 року)

Укладачі:
В.І. Вараниця, В.А. Довбиш, О.І. Мисак, О.М. Олійник, В.А. Пригоцький

Матеріали учасників конференції подано за редакцією авторів

З-38 **Захист прав і свобод громадян у світлі вимог Конституції України**: V Всеукраїнська науково-практична конференція (19 березня 2019 р., м. Вінниця) : збірник матеріалів / Уклад: В.І. Вараниця, В.А. Довбиш, О.І. Мисак, О.М. Олійник, В.А. Пригоцький – Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2019. – 208 с.

ISBN 978-966-924-769-8

У збірнику представленно стислий виклад матеріалів з актуальних питань теорії та історії держави і права, конституційного права, адміністративного права, кримінального права, кримінального процесу, трудового права, цивільного права, господарського права, міжнародного права, бібліотечної та архівної справи.

УДК 342 «20»(063)
ББК 67я43

ISBN 978-966-924-769-8
© ВСЕІ Університету «Україна», 2019

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА; КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО

Драган С.А. Вплив парламентаризму на розвиток держави. 6
Любарчук Д.Ю. Розвиток шлюбно-сімейних відносин часів Київської Русі. 11
Ляшков Т.Ю. Молода кров у парламенті. 18
Ляшков Т.Ю. Релігійні організації у світлі отримання Томосу в Україні. ... 23
Мохнатюк В.Р. Активізм молоді у розбудові сучасної України. 31
Мохнатюк В.Р. Поро особливості створення та функціонування молодіжних організацій в Україні. 37
Олійник О.М. Інтерпретація норм права у Стародавніх греків..... 44
Павлюк Т.М. Бездіяльність посадових осіб у державній владі в Україні. 51
Ревер С.В. Проблеми реалізації конституційного обов'язку захисту прав та свобод людини в контексті конституційних змін щодо правосуддя (фактор адвокатської монополії). 56
Слєпцов Д.Р. Парламентаризм у дослідженнях вчених, в юридичній науці та на практиці. 60
Сорока В.О. Український парламентаризм у порівнянні з зарубіжним. 69
Черняк Є.В. Введення amicus curiae до українського конституційного судового процесу: проблеми і перспективи. 74

СЕКЦІЯ 2. ЦИВІЛЬНЕ ТА СІМЕЙНЕ ПРАВО; ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС

Берладин Б.Я. Договір підряду: актуальні питання сучасного законодавства..... 79
Борщевська А.П. Охорона житлових прав дітей в цивільному праві. 82
Васильченко О.О. Договір будівельного підряду: сучасні проблеми правового регулювання. 85
Драган С.А. Цивільна юрисдикція 91
Олійник О.М. Адвокатська таємниця та психологічні особливості її збереження. 95

Павлюк Т.М. Нормативне регулювання процесуальних строків у суді першої інстанції. 98

Порхун Е.Ю. Актуальні питання договору про надання медичних послуг за цивільним законодавством. 104

Пригоцький В.А. Щодо початкових правових гарантій адвокатської діяльності. 108

Сорока В.О. Інтелектуальна власність в сучасній Україні – актуальні питання модернізації та правового регулювання. 115

Федишена Е.В. Договір дарування: сучасні цивільно-правові аспекти. 118

Химич М.С. Генеза цивільного права 121

Чмих А.Р. До питання охорони житлових прав дітей в цивільному праві України. 126

Чорнодон Т.В. Належність та допустимість доказів у цивільному процесі. ... 130

СЕКЦІЯ 3. ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО; ТРУДОВЕ ПРАВО; ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Вараниця В.І. Правові засади діяльності органів місцевого самоврядування щодо створення соціального освітнього середовища. 134

Слободян І.Ю. Алгоритм адаптації трудового законодавства в рамках стратегічного курсу набуття повноправного членства України в Європейському Союзі. 136

Фалейтор А.О. Автономність дитини у реалізації свого права на освіту 140

СЕКЦІЯ 4. АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО; АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО

Поліщук В.Г. Національна поліція України: стан захисту прав і свобод громадян. 146

Школьна Ю.О. Місцеве самоврядування в Україні та у США: конституційна регламентація. 151

СЕКЦІЯ 5. КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО; КРИМІНАЛЬНЕ ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО; КРИМІНАЛІСТИКА

Авдєєва-Войтенко А.П. Злочини у сфері обігу наркотичних засобів та психотропних речовин. 159

Ваколюк С.М., Ільницький М.П., Ільницький М.С. Суб'єкти міжнародного співробітництва під час кримінального провадження. 162

Мохнатюк В.Р. Діяльність прокуратури у боротьбі з корупцією. 166

Павлюк Т.М. Кроки щодо подолання корупції. 169

Тимчишин А.М. Криміналістичне забезпечення протидії злочинності. 171

Чорнодон Т.В. Корупція в Україні та у світі. 177

СЕКЦІЯ 6. МІЖНАРОДНЕ ПРАВО

Довбиш В.А. Імплементація «Acguis communautaire» ЄС у вітчизняне законодавство: поглиблення правового забезпечення інклюзії. 181

Забара І.М. Концепція права людини на інформацію: від міжнародно-правової доктрини до Конституції. 185

Мазур О.О. Правовий статус дитини: досвід регламентації органами Європейського Союзу та Ради Європи. 191

Матвійчук А.В. Медична етика і право на приватність. 194

Мисак О.І. Окремі питання міжнародно-правової відповідальності держави що вчинила міжнародно-протиправне діяння. 198

СЕКЦІЯ 7. БІБЛІОТЕЧНА ТА АРХІВНА СПРАВА ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Довбиш В.А. Вітчизняні правові основи архівної справи. 203

СЕКЦІЯ 1. ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА; КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО

Драган С.А.,
студент гр. ПРК-41-15/16,
Вінницького коледжу
Університету «Україна»,
науковий керівник: Олійник О.М., асистент кафедри правознавства
Вінницького соціально- економічного інституту
Університету «Україна»
м. Вінниця

ВПЛИВ ПАРЛАМЕНТАРИЗМУ НА РОЗВИТОК ДЕРЖАВИ

Для того, щоб зрозуміти, яку роль може виконати молодь у розвитку парламентаризму потрібно зрозуміти, що собою являє парламентаризм.

У спеціальній літературі «парламентаризм» використовується для опису такої форми організації державної влади, якій притаманне провідне положення парламенту в системі вищих органів держави, наявність парламентського способу формування уряду, а також функціонування механізмів відповідальності виконавчої влади в особі її найвищого органу перед парламентом [2].

Парламентаризм характеризують також розвинені форми контролю парламенту за органами виконавчої влади і як їх наслідок – можливість парламенту достроково припинити повноваження уряду. Водночас і уряд в умовах парламентаризму впливає на орган законодавчої влади за допомогою приналежного йому права законодавчої ініціативи, якому надається пріоритет: міністри мають право вимагати, щоб їх заслухали під час засідання сесії парламенту, уряд бере активну участь у законодавчому процесі на всіх його етапах і здійснює вагомий вплив на порядок проходження законопроектів та голосування за ними.

Кожна держава для повноцінного здійснення своїх завдань і реалізації функцій повинна створювати різноманітні державні організації, які у юридичній науці називають механізмом держави.

Значну увагу в характеристиці вищих органів сучасної держави як звичайно приділяють парламентам.

За визначенням, парламент - це виборний і колегіальний вищий орган державної влади, який функціонує в умовах демократичного правління і має головні повноваження в сфері законотворчості.

Водночас, у діяльності парламенту значне місце посідають й інші функції, окрім законодавчої, зокрема представницька, установча, парламентського контролю, бюджетно-фінансова, міжнародних зв'язків тощо.

Верховна Рада України є загальнонаціональним представницьким органом державної влади, оскільки вона представляє увесь український народ - громадян України усіх національностей і виступає від імені всього народу. Сьогодні, йде розбудова в Україні сучасного демократичного суспільства, її прагнення інтегруватись у Європейський Союз стикаються з багатьма перепонами, серед яких наслідки світової економічної кризи, внутрішньополітична нестабільність, підвищення рівня інфляції та безробіття, зниження довіри громадян до влади тощо.

Це свідчить про суттєве зниження ефективності діяльності системи органів державного урядування та органів місцевого самоврядування, необхідність її якісного оновлення шляхом запровадження нових форм і методів управління.

На мою думку, необхідно розкрити і втілити творчий потенціал молоді, а її соціальний ресурс вважати однією з найважливіших основ модернізації суспільства, підвищення конкурентоспроможності нашої держави.

Основною формою вияву соціальної активності молодого покоління та найефективнішим механізмом взаємодії молоді з державою є молодіжні рухи й громадські організацій.

Назріла гостра необхідність посилення уваги до молодіжного руху з боку держави, результати якого стануть відчутні в близькій перспективі.

Такий підхід дасть можливість сформувати стратегічну мету українського молодіжного руху, спрямовану на формування відповідального

ставлення молоді до свого майбутнього і майбутнього держави. Це зробить вплив молодіжного руху на розробку та реалізацію державної політики ефективним і змінить сучасну роль молоді – брати участь у вирішенні власних соціально-побутових проблем, на необхідну участь у розв'язанні стратегічних проблем виходу із системної соціально-економічної кризи та забезпечення подальшого розвитку суспільства.

В Україні понад 1,5 млн. – студенти ВНЗ I-IV рівнів акредитації і, насамперед, молодіжна політика в Україні щодо освіти, соціально-політичної, економічної галузей, розвитку духовного, культурного, фізичного потенціалу молоді та функціонування молодіжних організацій визначається законодавством України. При визначенні загальнонаціональних пріоритетів мають бути враховані інтереси молоді. Вона повинна стати активним учасником вирішення завдань, що стоять перед державою і суспільством. Необхідно, на державному рівні створювати умови для самореалізації молоді і включення молоді в процеси розвитку України. Основні зусилля повинні зосередитись на пошуку нових проектів, технологій, комплексних рішень у сфері державної молодіжної політики, постановці і формуванні стратегій, розподілі завдань і засобів.

Потрібно активно залучати наявні кадри до вироблення конкретних пропозицій по досягненню цих цілей і реалізації принципів. Основні виконавські, інструментальні функції при цьому повинні бути делеговані регіонам – на основі наявних у їхньому розпорядженні ресурсів тільки й може бути створена базова робоча інфраструктура молодіжної політики.

Водночас варто визнати, що існує великий розрив між актуальними завданнями з однієї сторони й наявними в нас інструментами ведення такої політики – з іншої.

На мою думку, молодіжну політику краще реалізовувати через участь молоді в управлінні державою, створення молодіжних структур у виконавчих органах, що створюються на всіх рівнях і забезпечують безпосереднє

вирішення молодіжних проблем та розробку і реалізацію цільових молодіжних програм.

Фінансування молодіжної політики має забезпечуватися державою, а також об'єднанням ресурсів державних органів, громадських організацій, рухів, фондів.

Міністерство у справах молоді, мережа органів державної влади у справах молоді і мережа центрів соціальних служб для молоді – ці структури, за концепцією, повинні реалізувати державну молодіжну політику спільно з громадськими і громадсько-політичними молодіжними організаціями.

Сьогодні, в Україні відбувається розбудова правової, демократичної, соціальноорієнтованої держави, в якій молодь може і повинна брати безпосередню участь.

Ефективність молодіжної політики в Україні в умовах децентралізації значною мірою залежить лише від єдності та скоординованості дій виконавчої влади, місцевого самоврядування і молодіжного представництва.

З цією метою, постійно приймаються нові закони, видаються постанови і розпорядження, які направлені на врегулювання нових економічних політичних та інших відносин, а також на зміцнення і укріплення державності та суверенітету України, вдосконалення державної влади.

Міністерством молоді та спорту разом із представниками державного і громадського секторів, місцевого самоврядування, експертами, молодіжними лідерами було розроблено модель реалізації молодіжної політики в умовах децентралізації.

Модель формує новий підхід – від «роботи з молоддю» до «молодіжної участі» та ґрунтується на взаємодії і враховує територіальні особливості молодіжної роботи відповідно конкретних проблем молоді[1].

Для підвищення ролі представницьких органів управління у справах молоді у формуванні молодіжної політики було б доцільно створити при радах народних депутатів дорадчі органи з питань молодіжної політики.

Такий представницький орган управління в справах молоді міг би реально впливати на здійснення молодіжної політики в інтересах молоді, сприяти координації діяльності державних та громадських структур з питань роботи з молоддю

Таким чином, на національному рівні центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію молодіжної політики є Міністерство молоді та спорту, яке в умовах децентралізації влади має виконувати такі функції:

- нормативно – правове забезпечення;
- формування стратегій розвитку та напрямку молодіжної політики;
- забезпечення підвищення кваліфікації молодих працівників;
- фінансування або залучення фінансових коштів на реалізацію молодіжних проектів;

Я вважаю, що шлях реформ, який обрала наша країна приведе нас до створення дійсно правової, демократичної, соціально-орієнтованої та економічно-процвітаючої держави.

Список використаних джерел:

1. Постанова Кабінету Міністрів України «Про стан реалізації державної молодіжної політики» від 18.10.2007р.
2. Молодіжна політика в Україні: практична реалізація. – К., 2003.- 115с.

Любарчук Д.Ю,
студент гр. ПР-11-18,
Вінницького соціально- економічного інституту
Університету «Україна»,
науковий керівник: Буткалюк Г.В., старший викладач
кафедри правознавства
Вінницького соціально- економічного інституту
Університету «Україна»
м.Вінниця

РОЗВИТОК ШЛЮБНО-СІМЕЙНІИХ ВІДНОСИН ЧАСІВ КИЇВСЬКОЇ РУСІ

Питання шлюбно-сімейних відносин у процесі розвитку й становлення нашої держави є найбільш актуальними, оскільки вони вже самі по собі є основоюстановлення й розвитку суспільства в цілому. Сім'я є основою і складовою суспільства, а суспільство, в свою чергу, формує державу. Сімейне право посідає одне з провідних місць серед інших галузей права, бо сім'я необхідна кожній людині, вона впливає на її розвиток, її моральний стан і здоров'я, а також на розвиток суспільства, є одним з факторів підвищення соціальної активності людей. Демократичне суспільство зацікавлене у міцній, духовно і морально здоровій сім'ї. Міцна сім'я - міцне суспільство.

Історія розвитку українського сімейного права сягає давніх часів, ще до формування Київської Русі як держави, а тим більше до прийняття християнства.

Дослідженню питання шлюбно-сімейного звичаєвого права дохристиянських часів у своїх працях приділяли увагу М. Грушевський, І. Крип'якевич, І. Бєляєв, М. Владимирський-Буданов, В. Сергієвич, В. Шульгін, С. Юшков, Н. Пушкарьова, Н. Бєляєва. Також не можна не відмітити праці присвячені питанням цивільноправового регулювання майнових відносин часів Київської Русі Б. Грекова, П. Музиченка, В. Рубаника, В. Кульчицького, П. Захарченка, В. Сергієвича та ін. У найдавніші часи нашої історії на українських землях головним фактором регулювання суспільних відносин виступав звичай.

Розглядаючи питання дохристиянських шлюбних звичаїв необхідно звернутися до вивчення літописів. Це майже єдині документи, на основі яких можуть базуватися дослідження звичаєвого права східних слов'ян стосовно шлюбно-сімейних відносин, і вони вказують на те, що у ті часи шлюб уже виступав як об'єкт правового регулювання [1, с. 29].

Особисті майнові й не майнові права й обов'язки подружжя залежали від форм і умов укладання шлюбу. Найдавнішою формою укладання шлюбу на українських землях в IV-VII століттях було «умикання», тобто викрадення хлопцем дівчини, яку він хотів мати за дружину. Шлюби укладались під час великих свят, де наречена віддавалася нареченому у присутності великої кількості народу. Прилюдність тягнула за собою певний договірний характер шлюбу. Якщо наречений оголошував свою наречену, то вже не мав можливості від неї відмовитися [1, с. 30].

Розглядаючи шлюбні традиції викрадення нареченої слід говорити про домовленість родів, своєрідне сватання, що базувалось на виплаті віна для припинення або попередження міжродової ворожнечі, що виникала на тлі викрадення нареченої. Із плином часу віно перетворилося на прямий продаж нареченої нареченому за попередньої домовленості між родичами обох сторін.

Таким чином можна дійти висновку, що насильницьке викрадення із часом трансформувалося у звичай викупу нареченої. Тут вже можна говорити про другу форму укладання шлюбу – купівля нареченої. Сам шлюб при купівлі являв собою лише перехід влади на наречену, за домовлену ціну від батьків до її майбутнього чоловіка [1, с. 30].

Поляни, у порівнянні з іншими племенами, зображуються як такі, що мали у ті часи більш розвинені шлюбні традиції. Шлюб у полян набув більш зрілої форми – «приведення». Треба зазначити, що обряд приведення, хоч і був символічним, але мав вагоме юридичне значення – він перетворював фактичне співжиття чоловіка і жінки на законний шлюбний союз.

Можна виділити наступні особливості «приведення»: простежується існування як віна, так і приданого; шлюб набував більш вагомого значення,

порівняно з іншими язичницькими формами шлюбу; як найбільш наближена форма шлюбу до християнського світогляду, деякі її елементи залишилися в українській шлюбній обрядовості ще на багато століть [1, с. 32].

Отже, можна зробити висновки що шлюб регулювався звичаєвим правом та язичницькими обрядами і ґрунтувався як звичайна майнова угода, що вільно укладалася та розривалася.

Після прийняття християнства сімейне право розвивалося відповідно до візантійського канонічного права. Адже Хрещення Русі сприяло прийняттю нормативних актів, джерелами яких були візантійські церковні акти. Разом з новою вірою по-новому почали формуватися поняття про шлюб та сім'ю.

Загалом використовувалась давня форма укладання шлюбу – весілля – шлюбна гостина, яка супроводжувалась старовинними обрядами. Саме воно вважалось днем укладання шлюбу і давало право на спільне життя. Якщо весілля чомусь відкладалось звичай не дозволяв жити разом.

Під час укладання шлюбного договору вже остаточно встановлювався посаг нареченої та віно, що вносив наречений. Посаг – майно, яке видавали батьки дочці. Віно – майно, яке приносив у шлюб чоловік. Посаг складали рухомі речі, які в свою чергу поділялись на 2 групи. Першу групу складали гроші, золото, срібло, перли, дорогоцінне каміння; другу – жіночий одяг,білизна, коні та інші рухомі речі. Віно – третина нерухомого майна, яким забезпечувався посаг дружини. Для встановлення рівності посагу і віна впровадилась оцінка посагу за участі відповідних знавців. П'ять предметів першої групи оцінювались вдвічі більше від їхньої реальної вартості. Додаткова вартість називалась привінком і була подарункам нареченій за вінець дівочий – символ цнотливості нареченої. Посаг переходив у володіння родини, але віно залишалося назавжди власністю дружини.

У Київській Русі взаємини між чоловіком і дружиною здійснювалися на принципах рівноправності, духовності, гуманізму і справедливості. Правове становище жінки в сім'ї було, як для того часу, на високому рівні, її права охороняла держава. Матір за Руським правом мала набагато вищий правовий

статус ніж за римським та старогрецьким правом, за яким дочка, дружина, матір завжди потребували опікуна та визнавалися все життя не «правосильними». У Київській Русі жінка була наділена цивільною дієздатністю і за життя чоловіка зберігала своє окреме майно, яке й після його смерті не входило до спільної спадщини, а вона ставала повноправним головою сім'ї. Жінка самостійно вела господарство, розпоряджалася власністю і від неї залежало відділення синів для ведення власного господарства. Жінка могла укладати різноманітні договори купівліпродажу, позики, застави, дарування, успадкування [3, с. 30].

На жаль, наші літописи свідчать лише про представниць вищих верств населення, які займали визначне становище в житті суспільства, як наприклад, княгиня Ольга, і зовсім не згадують про жінок, які не належали до панівних класів. Тому з'ясувати, на яких правових засадах будувалися майнові відносини між чоловіком та дружиною у сім'ях селян та міщан, важко. В масі народу міцно жила ідея приналежності дружини чоловікові, тому представниці нижчих соціальних груп, ймовірно, не мали права розпоряджатися своєю власністю [4, с. 210].

На формування сімейного права Київської Русі вплинуло візантійське канонічне право, але в церковній практиці Київської Русі відбулося відхилення від візантійського законодавства. Так, згідно з візантійським правом розлучення можна було просити у таких випадках: порушення подружньої вірності, при нездатності чоловіка до інтимних стосунків після 3 років співжиття, коли чоловік або жінка намагалися позбавити життя один одного. Згодом до цих причин було додано інші, зокрема, коли чоловік чи жінка постриглись в ченці, коли невідомо, де чоловік перебував протягом 5 років, коли жінка без дозволу чоловіка ночує не вдома, а у своїх родичів, тощо [5, с. 30].

В той час, як статут князя Ярослава перелічував не всі приводи до розлучення зазначені у візантійському праві, крім того, встановлювались приводи до розлучення, які невідомі візантійському праву. Це пов'язано з тим, що процес формування норм вітчизняного шлюбного права спирався не лише

на візантійське шлюбне право, а й на трансформовані древні шлюбно-сімейні обряди, звичаї.

Нерівноправне становище жінки з чоловіком було при вирішенні питання про розлучення, яке регулювалося Статутом Ярослава. Характерно, що обов'язкове розлучення наступало тільки в разі провини дружини [9, с. 44]. Подружня невірність чоловіка не давала підстав для розлучення дружинам. Пам'ятки канонічного права походження приписували жінкам терпляче чекати «отшедшю мужу» й зберігати подружню вірність. Позитивним аспектом при регулювання питання стосовно розлучення було те, що дружина отримувала матеріальну компенсацію від чоловіка. Розміри цих відрахувань залежали від соціального статусу подружжя [5, с. 23].

Так у статті 53 Статуту князя Ярослава про церковні суди у Просторовій редакції вказано 6 вин дружини, які є підставою для розлучення: якщо дружина дізналась і не повідомила чоловіка про майбутній напад на монарха; порушення подружньої вірності; коли дружина намагалась позбавити життя чоловіка або не повідомила про майбутній напад; коли жінка без дозволу чоловіка не ночує вдома, що може загрожувати її честі; відвідування дружиною без супроводу чоловіка вдень чи вночі ігрищ; крадіжка у чоловіка або співучасть у крадіжці будь-якого майна, зокрема майна церкви [6, с. 207].

Згідно з церковним статутом, дружина мала право вимагати розлучення у випадку: коли чоловік торгував честю своєї жінки; коли чоловік задумував недобре проти держави; коли чоловік звинувачував дружину в статевих стосунках з іншими чоловіками, не маючи доказів; коли чоловік приводив у дім коханку або будуть докази про статеві стосунки чоловіка з чужою жінкою. Церква встановила досить серйозні покарання для чоловіка за самовільні розлучення рублем або гривнею, причому сума змінювалась в залежності від соціального статусу подружжя. Ці питання належали суто до її компетенції [5, с. 30].

З поступовим розпадом патріархальних відносин почала розвиватися свобода заповітних розпоряджень. Деякі члени сім'ї починають претендувати

на більшу частину спадку (сини), інші ж члени сім'ї повністю відсторонюються від спадкування (дочки та дружини). Так виникло спадкування за заповітом. Обмежувалося свавілля чоловіка при складанні заповіту. Він мав право заповідати лише тим, хто був визнаний спадкоємцем у законі. Лише на користь церкви можна було заповідати за наявності інших спадкоємців за законом. Батько мав право розподілити своє майно серед синів, а бояри – і серед дочок також.

Материзною жінка могла розпоряджатися більш вільно, ніж чоловік отчиною. Мати-вдова мала право заповідати своє майно всім дітям, або тому з них, хто буде її утримувати. Вона могла обійти сина, заповівши майно дочці. Коли ж мати не встигла зробити заповіт, то майно переходило до того з дітей, з ким вона проживала [5, с. 32].

Також треба зазначити, що у Руській Правді вперше зроблено спробу вирізнити батьківське і материнське майно, а також права спадкоємців батьківського і материнського спадкового майна. Пізніше питання «дідизни», «батьківщини», «материзни» знайшли своє логічне продовження і обґрунтування у статутах Великого князівства Литовського, , а різниця щодо успадкування батьківського і материнського майна стала характерною особливістю литовсько-руського права [7, с. 11].

Виходячи з вище написаного можна зробити висновок, що в язичницькі часи, коли жінка та її майно належали чоловікові, годі говорити про можливість останньої вільно їм розпоряджатися. З прийняттям християнства поступово змінюється погляд, як на жінку, так і на її права в сім'ї. Жінка за часів Київської русі мала власне майно, яке складалося з приданого, віна і того, що було вироблено її руками. Але можливість розпорядження цим майном залежала від соціального статусу жінки [4, с 213].

Шлюбно-сімейне право Київської Русі було своєрідним і не повторним, адже формувалося на основі візантійського законодавства, язичницьких обрядах, різноманітних народних звичаях та княжого законодавства.

Дослідивши різні форми укладання шлюбу в язичницьку епоху, можна стверджувати, що відголоски давніх звичаїв можна спостерігати і сьогодні в шлюбній обрядовості.

Прийняття християнства створило сприятливі умови для стрімкого розвитку суспільних, економічних, політичних та духовних відносин, підготувавши грунт для систематизації правової системи, як взагалі, так і в сфері шлюбно-сімейних відносин. Християнство, зокрема православна церква, справило великий вплив на формування нових морально-етичних норм життя, які, певною мірою знайшли своє відбиття в новій правовій системі. Подальша еволюція права відбувалась в бік гуманізації. Отже, християнська церква стала стабілізуючим фактором суспільно-політичного ладу і правового розвитку як Київської Русі так і сучасної України.

Список використаних джерел:

1.Форми укладання шлюбу в Україні у до християнські часи / В. Озель // Юрид. Україна – 2010 - №10, с. 29-30.

2.Формування шлюбу в Київській Русі: норми звичаєвого та церковного права / Бирлюк О. М. // Часопис Київ ун-ту права – 2010 - №4, с. 44-48.

3. Правове регулювання цивільних відносин в Україні (IX – XX): навч посібн./ І.Й. Бойко; Львів. нац. ун-т. ім. Франка – К.: Атіка, 2013 – 347 с.

4. Майнові відносини подружжя за давньоруським правом/С.В. Омельянчук// Вісник Національного університету внутрішніх справ. Вип. 29. – Х.: Нац. ун-т внутр. справ.; відп. ред. О. М. Бандурка, 2005. – с.208-213. 172

5.Правове регулювання цивільних відносин в Україні (IX – XX): навч посібн./ І.Й. Бойко; Львів. нац. ун-т. ім. Франка – К.: Атіка, 2013 – 347 с.

6. Российское законодательство X – XX векав. В девяти томах. Т. I. Законодательство Древней Руси. – М. Юрид. лит., 1984. – 432 с.

7. Співвідношення сімейної власності і спадкування у Київській Русі/ О. Полін // Юридична Україна – 2010 -№8, с. 11-15

Ляшков Т.Ю.,
студент гр. ПР-31-16,
Вінницького соціально- економічного інституту
Університету «Україна»,
науковий керівник: Олійник О.М., асистент кафедри правознавства
Вінницького соціально- економічного інституту
Університету «Україна»
м. Вінниця

МОЛОДА КРОВ У ПАРЛАМЕНТІ

На мою думку, явище парламентаризму притаманне будь-якій країні з більш-менш розвиненою демократією. Неможливо собі уявити жоден демократичний устрій без існування й повноцінної діяльності в державі парламенту. За своєю суттю, парламентаризм пов'язаний із суспільно-політичним розвитком і вдосконалюється одночасно з цим розвитком. Власне, парламентаризм - це є не лише парламент, а й регіональні місцеві представницькі органи влади, і ми не можемо розглядати парламент окремо від цих низових владних структур. В Україні парламент нині відіграє особливу роль у зв'язку з необхідністю створення законодавчої бази для нового суспільства.

У роботі слухань взяли участь народні депутати України, представники центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, громадських організацій, профспілок, міжнародних організацій, наукових установ, ЗМІ.

Відкриваючи слухання, головуюча на засіданні заступник Голови Верховної Ради України Оксана Сироїд нагадала, що 12 липня 2017 року Верховною Радою України було прийнято рішення про проведення парламентських слухань про становище молоді в Україні на тему: «Формування та реалізація державної молодіжної політики в Україні в умовах децентралізації» [3].

Також було зазначено, що державна молодіжна політика, у тому числі на регіональному рівні, має бути орієнтована на формування комфортного середовища для життя та розвитку молоді.

Я думаю, що сучасна молодь стала більш прагматичною, орієнтованою на успіх і готовність для цього багато працювати. Але, на жаль, молоді люди зараз перебувають у дуже нестабільній ситуації та потребують комплексної підтримки від держави.

Досвід останніх десятиліть переконливо доводить, що політичних і економічних успіхів сягають саме ті держави, які приділяють підвищену увагу молоді, що стійкий розвиток демонструють ті суспільства, які переглянули систему традиційних поглядів на нові покоління, на систему взаємин між поколінням і на їх значення для політичного і соціально-економічного розвитку [1].

Саме тому, в новому тисячолітті стратегічні переваги будуть і тих держав і суспільства, які навчаються ефективно використовувати людський потенціал і першу чергу той інноваційний потенціал розвитку, носієм якого є молодь. Україна традиційно знаходиться в центрі глобальних та регіональних політичних процесів. Завдання забезпечення її поступального, стійкого розвитку і безпеки вимагає ефективної і адекватної реакції на сучасні виклики, досягнення національної конкурентоспроможної у всіх сферах.

Для українських органів державної влади у здійсненні молодіжної політики найголовнішими напрямками є:

- Забезпечення правової й соціальної захищеності молоді;
- Надання молодому громадянинові гарантованого державного мінімуму соціальних послуг з навчання, виховання, розвитку, охорони здоров'я, професійній підготовці й працевлаштуванню;
- Пріоритет суспільних ініціатив стосовно аналогічної діяльності державних органів та установ при фінансуванні заходів і програм, що стосуються молоді;
- Залучення молодих громадян до особистої участі у формуванні й реалізації програм, що стосуються молоді, суспільства та держави.

Відповідно, молодіжна політика України є одним з напрямків діяльності держави, націленим на створення правових, економічних і організаційних

умов і гарантій для самореалізації особистості молодої людини й розвитку молодіжних об'єднань, рухів та ініціатив, на формування молодих громадян патріотизму й поваги до історії й культури свого народу й дотримання прав людини.

Насамперед, молодь зіштовхується з проблемою отримати перше робоче місце. Згідно, з наданою статистикою, майже кожен четвертий молодий громадянин України віком 15-24 роки є безробітним, а велика частка молоді прагне поїхати за кордон на навчання, роботу, проживання. Київ – сімнадцятеро кандидатів, яким ще немає 30 років, проходять, за останніми даними, до Верховної Ради восьмого скликання. За результатами експрес-аналізу біографій кандидатів, який проводив рух «чесно», це – активісти громадських організацій, вояки добровольчих батальйонів, молоді підприємці, журналісти. Є двоє депутатів нинішнього скликання, а також непублічні особи, про яких майже нічого не відомо, найбільше молодих кандидатів, за підрахунками руху «Чесно», проходять до Верховної Ради від партії «Народний фронт». Наступна в рейтингу – партія Ляшка.

Троє молодих депутатів, найімовірніше, опиняться у парламенті від блоку Порошенка.

Двоє молодих депутаток потрапляє в раду від «Самопомочі». Один кандидат проходить від «Батьківщини». Також можна зазначити, що Молодь діаспори разом із українською молоддю стажуватиметься у Верховній Раді України, у національних ЗМІ, а також братиме участь у поїздках народних депутатів на їхні виборчі округи. Кінцевим результатом проекту стане те, що кожна група стажерів подаватиме пропозиції щодо поліпшення співпраці з діаспорою в галузі молодіжної та державної політики», - розповів президент Світового конгресу українських молодіжних організацій (СКУМО) Мирослав Гончак.

У переважній більшості - це громадяни інших країн, але важливо, що духом вони залишаються українцями. На період стажування припадають і парламентські слухання щодо участі молоді в процесі децентралізації. Тут

може бути цікавим досвід молодих українців із різних країн, які проходили ці етапи, зокрема з Литви, Данії, з Балтійських країн. За статистикою, лише 23% молоді (14-35 років) постійно стежать за політичним життям в Україні. Ще 41% – за головними подіями, тоді як другорядні залишаються поза їх увагою. У 21% молоді – інтерес до політики проявляється зрідка, а 12% взагалі не цікавляться нею. При цьому, лише 4% молодих людей були залучені до створення політики (діяльність політичних партій, участь у заходах , спрямованих на розвиток державної політики).

Хотілось би сказати, що сьогодні стратегічно важливим є налагодження партнерської співпраці між молоддю та державою й залучення нової генерації до створення політичного середовища, яке базується на сучасних цінностях та модернових поглядах. що участь у політичному процесі не лише дисциплінує молодих людей, формує в них почуття політичної і громадської відповідальності, сприяє розвитку постматеріальних цінностей (самореалізація, самовдосконалення, самоорганізація), а й допомагає вирішити багато проблем національного характеру та місцевих територіальних громад, які в Україні, через відсутність коштів на місцях, неможливо вирішити самотужки.

Дуже важливо, щоб уряд та політичні партії в Україні вжили рішучих кроків, аби завоювати довіру виборців, включно з молоддю, адресуючи до них питання, які найбільше їх хвилюють.

Також, я звертаю увагу, у 2000-ному році молодіжний рух виходить на міжнародну арену. Молодіжні крила партій вступають до міжнародних структур: Спілка молодих соціалістів до IUSY, "Батьківщина молода" - до Молодих європейських християнських демократів. Відома Платформа YES відкриває молодіжний вимір. Іноземні неурядові донори починають працювати з фокусом на молодь, основа - лідерські програми [2].

Феномен політичного впливу молодіжної організації без "материнської партії" в Україні не спостерігається.

На мою думку, дещо меншовартісна сфера державної політики, молодіжна складова мала і має тенденцію бути заручницею інших політик. Так, саме законодавче визначення "молоді" коливається в залежності від демографічної ситуації в державі з верхньою межею від 28-ми до 35-ти років. Фінансування ж молодіжної політики зворотно пропорційне до потреб на спорт, з яким ці дві сфери об'єднані в одне Міністерство: якщо Олімпійський сезон, то на молодіжну виділяють менше. Дискусійною стала ініціатива Президента у 2015 році "Про концепцію націонал-патріотичного виховання молоді", яка спонукає молодь в політичному середовищі.

Досліджуючи, питання законодавчого забезпечення участі молоді у виборах, то діє конституційне положення про балотування кандидатів не молодше 21-го року для депутатів національного парламенту.

А в кінці, хотілось би сказати, що українська молодь в частині голосування на виборах підтримує глобальний тренд абсентеїзму – ігнорування виборів – і більше піддається на популістичні обіцянки, ніж ровесники у державах розвинених демократій. І це стає великою проблемою для майбутнього України взагалі. Як я зазначав вище, що малий відсоток молоді спостерігає за політичною діяльністю, молодь просто не розуміє, що все в їхніх руках і що просто сидіти спостерігати, ігнорувати, не цінувати право вибору – це в наш час, в якому зараз країна, просто не припустимо. Залучення до участі у парламентаризмі самої молоді має бути розвиненою і стратегічно покращеною, щоб вони зрозуміли, що вони роблять і навіщо, щоб могли розкрити себе з найкращого боку і показати, що роль молоді у парламентаризмі – це є успіх, прогрес, нові ідеї, нова сторінка у історії усієї нашої країни.

Список використаних джерел:

1. Національні та міжнародні механізми фінансування громадського суспільства. Міжнародні заходи зміцнення довіри між державою та громадським суспільством. – Х., 2008. -20с.

2. Правове забезпечення інформаційної діяльності в Україні : монографія / за ред. Ю.С. Шемчушенка, І.С. Чижа – К. : Юридична думка, 2006, -384 с.

3. Доктрина молодіжної політики в Україні [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.experts.in.ua/baza/analytic/index.php

Ляшков Т.Ю.,
студент гр. ПР-31-16,
Вінницького соціально- економічного інституту
Університету «Україна»,
науковий керівник: Ваколюк Л.М., асистент кафедри правознавства
Вінницького соціально- економічного інституту
Університету «Україна»
м.Вінниця

РЕЛІГІЙНІ ОРГАНІЗАЦІЇ, В СВІТЛІ ОТРИМАННЯ ТОМОСУ В УКРАЇНІ

Президент Петро Порошенко підписав Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо підлеглості релігійних організацій та процедури державної реєстрації релігійних організацій зі статусом юридичної особи», прийнятий Верховною Радою України 17 січня 2019 року. Закон передбачає механізми, які встановлюватимуть, в який саме спосіб релігійна організація може змінити свою підлеглість діючим в Україні та за її межами релігійним центрам (управлінням) [1].

Релігійні організації не мають права брати участі у діяльності політичних партій, надавати політичним партіям фінансової підтримки, висувати кандидатів до органів державної влади, вести агітацію або фінансувати виборчі кампанії кандидатів до цих органів, хоча кожний окремий священнослужитель як громадянин України має рівні з усіма іншими громадянами права на участь у політичному житті. Релігійні організації мають

право брати участь у громадському житті, використовувати нарівні з громадськими об'єднаннями засоби масової інформації.

Держава захищає права і законні інтереси релігійних організацій; сприяє встановленню відносин взаємної релігійної і світоглядної терпимості й поваги між громадянами, які сповідують релігію або не сповідують її, між віруючими різних віросповідань та їх релігійними організаціями; бере до відома і поважає традиції та внутрішні настанови релігійних організацій, якщо вони не суперечать чинному законодавству.

Релігійні організації в Україні утворюються з метою задоволення релігійних потреб громадян сповідувати і поширювати віру і діють відповідно до своєї ієрархічної та інституційної структури, обирають, призначають і замінюють персонал згідно із своїми статутами (положеннями). Релігійними організаціями в Україні є релігійні громади, управління і центри, монастирі, релігійні братства, місіонерські товариства (місії), духовні навчальні заклади, а також об'єднання, що складаються з вищезазначених релігійних організацій. Релігійні об'єднання представляються своїми центрами (управліннями) [3].

Жодна релігія не може бути визнана державою як обов'язкова. Релігійна організація не повинна втручатися у діяльність інших релігійних організацій, у будь-якій формі проповідувати ворожнечу, нетерпимість до невіруючих і віруючих інших віросповідань.

Церква і релігійні організації в Україні відокремлені від держави. Держава не втручається у здійснювану в межах закону діяльність релігійних організацій, не фінансує діяльність будь-яких організацій, створених за ознакою ставлення до релігії.

Кожному громадянину в Україні гарантується право на свободу совісті. Це право включає свободу мати, приймати і змінювати релігію або переконання за своїм вибором і свободу одноособово чи разом з іншими сповідувати будь-яку релігію або не сповідувати ніякої, відправляти релігійні культи, відкрито виражати і вільно поширювати свої релігійні або атеїстичні переконання. Ніхто не може встановлювати обов'язкових переконань і

світогляду. Не допускається будь-яке примушування при визначенні громадянином свого ставлення до релігії, до сповідання або відмови від сповідання релігії, до участі або неучасті в богослужіннях, релігійних обрядах і церемоніях, навчання релігії [4].

Законом встановлено, що рішення про зміну підлеглості та внесення змін або доповнень до статуту ухвалюється загальними зборами релігійної громади та не менш як двома третинами від її складу. Ці дві третини вираховуються від необхідної для визнання повноважними загальних зборів релігійної громади. Рішення про зміну підлеглості та внесення відповідних змін або доповнень до статуту засвідчується підписами членів релігійної громади.

Батьки або особи, які їх замінюють, за взаємною згодою мають право виховувати своїх дітей відповідно до своїх власних переконань та ставлення до релігії. Здійснення свободи сповідувати релігію або переконання підлягає лише тим обмеженням, які необхідні для охорони громадської безпеки та порядку, життя, здоров'я і моралі, а також прав і свобод інших громадян, встановлені законом і відповідають міжнародним зобов'язанням України.

Томос (грец. τόμος) — указ, декрет, окружне послання предстоятеля помісної православної церкви у деяких важливих питаннях церковного устрою. Шляхом надання томосу деякій частині «материнської» (кіріархальної) церкви офіційно проголошується автономія в управлінні або автокефалія. У томосі використовується урочистіший та повніший підпис, ніж в інших патріарших указах. Автономія в православ'ї — це статус помісної церкви, яка має досить широку, але не повну самостійність.

Основна відмінність між автокефальним і автономним статусом церкви полягає в тому, що предстоятель автономної церкви, хоч і обирається єпископами своєї церкви, але затверджуються предстоятелем автокефальної церкви-матері.

Українська православна церква (Московського патріархату) отримала статус самокерованої церкви з правами широкої автономії в 1990 році на

підставі томосу Московського патріарха про дарування Українській православній церкві самостійності в керуванні [2].

Проте таке формулювання не відповідає статусу автономної церкви, а тому Вселенський патріарх не визнає УПЦ (МП) церквою, а лише частиною РПЦ. Це, зокрема, виражається у зверненні Константинопольського патріарха до предстоятеля УПЦ як «Ваше Високопреосвященство», а не «Ваше Блаженство», як заведено звертатися до предстоятеля церкви відповідно до церковного етикету.

Майже в усіх випадках наданню томосу про автокефалію або автономію православних церков передували відповідні політичні процеси — здобуття незалежності державою, православна спільнота якої просила про своє визнання.

Цей процес зазвичай включав звернення представників політичного керівництва конкретної країни, подальший розгляд питання й рішення Священного Синоду за головуванням патріарха, після чого відповідний документ передавався тому, хто звертався про автокефальний статус своєї церкви.

Єдиним подібним прецедентом для України було вручення Грамоти (томосу) про дарування Українській православній церкві самостійності в керуванні. Грамоту зачитали 28 жовтня 1990 року вСофії Київській. Патріарх Московський і всієї Русі Алексій II вручив відповідну грамоту тодішньому предстоятелю УПЦ митрополиту Філарету.

Тепер, за 28 років, Українська церква отримала томос про автокефалію від представників Константинопольського патріарха. Зрозуміло, що цей фактне може бути прийнятним для частини вірян УПЦ МП. Причин цього несприйняття багато: від політичних (замаскованих під церковно-канонічні) до матеріальних, егоїстичних та банально емоційних [2].

Привласнюючи собі «Володимирове Хрещення» і навіть «Пророцтво Андрія Первозванного на схилах Дніпра, де згодом возсіяв Київ», російські

«збирачі земель» панічно бояться втратити, ними ж створений ґрунт «давнього, апостольського походження» їхньої церкви.

Процес переходу громад з однієї юрисдикції у іншу, який в Україні пожвавився в останні роки, торкнувся не лише православних вірян. Бажання змінити свою конфесійну приналежність виявляють й представники протестантських Церков. Щоправда переходи у протестантському середовищі не є масовими й проходять вони без особливого розголосу.

Згідно статистичних даних протягом 2014-2017 років, свою конфесійну підлеглість змінили 30 протестантських громад, та 153 православних. Ці зміни відбувалися і відбуваються на підставі волевиявлення церковних громад.

Якщо раніше зміни конфесійних уподобань восновному відбувалися через суб'єктивні, персональні причини то сьогодні, коли іде війна на сході, а Українська церква отримала томас, свідомість вірян та духовенства суттєво змінилася. Українські віряни і священики поступово переходять до новоствореної Православної церкви України (ПЦУ). Від 6 січня, коли Вселенський патріарх Варфоломій надав новоствореній ПЦУ томос про автокефалію, десятки релігійних громад українських міст і сіл заявили про свій перехід з підконтрольної Москві УПЦ (МП) до нової, визнаної Константинополем, української церкви.

Українська релігійна громада (об'єднання людей одного віросповідання або його течії в місті, селі чи районі) – сама вільно вирішує, до якого духовного центру вона належить. І має повне право змінити своє підпорядкування – це право захищене у статті 8 закону «Про свободу совісті та релігійні організації».

Якщо громада хоче перейти до іншої церкви (зокрема, до ПЦУ) потрібно поступати виважено та юридично грамотно і зробити наступні кроки:

- створити ініціативну групу, адже все починається з ініціативи найактивніших членів релігійної громади. При цьому найкращий варіант, коли й священик місцевого храму є зацікавленою в цьому особою; якщо громада – за перехід,

св'ященник має послухати вірян, тому що має розуміти: майно і храм належать не священикові, а громаді»;

- ініціативна група релігійної громади має з'ясувати думку релігійної громади шляхом опитування вірян.

- ініціативна група має скласти або уточнити список членів релігійної громади. Адже йдеться не про всіх мешканців села, міста чи району. Закон передбачає збори саме конкретної релігійної громади – вірян, що відвідують конкретний храм. Згідно законопроекту 4128, щоб провести збори, ініціатори мають зібрати підписи більшості вірян;

- в ході проведення зборів релігійної громади мають бути обраний голова та сформована президія зборів, рішення ухвалює більшість, збори проводяться так, як це передбачає статут громади;

- стаття 12 чинного закону «Про свободу совісті та релігійні організації» передбачає, що статут ухвалюють або змінюють загальні збори вірян. За законом, що створення статуту «з нуля», що його доповнення та перереєстрація – відбуваються за однаковою процедурою.

Між тим, у статутах місцевих громад можуть бути закладені певні «пастки»: наприклад, там може йтися про те, що збори громади скликає лише настоятель храму чи єпархія, а не самі віряни, а то й взагалі статут може містити заборону на перехід до іншої церкви, хоча це й суперечить українському законодавству.

Також в Україні є релігійні громади без зареєстрованого статуту: стаття 8 закону «Про свободу совісті та релігійні організації» говорить, що «повідомлення державних органів про утворення релігійної громади не є обов'язковим».

Проте в разі переходу громади, наприклад, від УПЦ (МП) до ПЦУ, перереєстрація статуту в органах влади стає обов'язковою процедурою.

Якщо збори громади, наприклад, вирішили переходити до ПЦУ більшістю голосів, то зміни (про підпорядкування цій церкві) вносяться до статуту громади. І тоді оновлений статут має перереєструвати місцева влада. За

чинним законом, це зобов'язані робити обладміністрації, а також Київська та Севастопольська міські державні адміністрації.

На реєстрацію місцеві посадовці мають місяць, на повідомлення про своє рішення – ще 10 днів. Якщо для розгляду статуту чи змін до нього обласні посадовці захочуть долучити експертів, представників міських чи сільських рад, то цей термін розтягується до трьох місяців.

Що цікаво, закон дозволяє залучати до ухвалення цього рішення і представників конкретної релігійної громади та церкви, однак їхній голос вважається «дорадчим».

Місцева влада може відмовити в реєстрації лише у разі, якщо знайде у статуті про щось таке, що суперечить українським законам. В такому випадку громада може йти до суду.

Ситуація з реєстрацією та перереєстрацією єпархій, монастирів та церковних навчальних закладів багато в чому схожа на зміну підпорядкування місцевої релігійної громади. Однак закон передбачає, що реєстрацією опікується центральний орган виконавчої влади (наразі це – Міністерство культури).

Православна церква України (офіційна назва релігійної організації в державному реєстрі — Київська митрополія Української православної церкви (Православної церкви України) — автокефальна православна церква на території України, 15-та в диптиху. Правонаступниця Київської митрополії.

Православна церква України керується Святим Письмом та Священним Переданням, відповідно до Патріаршого та Синодального Томосу та Статуту. Членами ПЦУ є православні християни України незалежно від їхнього походження. Оскільки, згідно з Томосом, межі канонічної території ПЦУ визначаються кордонами української держави, на православних українців за кордоном поширюється юрисдикція Константинопольського патріархату[5]. Кафедральний собор Православної церкви України — Михайлівський Золотоверхий собор у Києві.

Церква утворена 15 грудня 2018 року на визнаному Вселенським патріархатом помісному соборі шляхом об'єднання українських православних

юрисдикцій на ґрунті повної канонічної незалежності. Першим предстоятелем Православної церкви України став митрополит Київський і всієї України Епіфаній (Думенко).

Підписання та отримання томосу про автокефалію Православної церкви України відбулося 5—6 січня 2019 року в соборі святого Юрія, кафедральному соборі Вселенського Патріархату.

Після отримання томасу Україною, Верховна Рада ухвалила внесення змін до Закону "Про свободу совісті та релігійні організації" щодо назви релігійних організацій. Відтепер церква, яка є частиною чи управління якої здійснюється з Росії – держави, яка є агресором повинна відображати це у власній назві.

Помісний статус Української Православної Церкви, ставить під сумнів канонічність належності до Московського патріархату і території Білорусі. У такий спосіб відкривається шлях до створення, наразі суто канонічних, підстав для автокефалії Білоруського Православ'я.

Список використаних джерел:

1. Офіційне інтернет-представництво // Президент підписав Закон України щодо підлеглості та процедури державної реєстрації релігійних організацій [Електроннийресурс].-Режимдоступу: //www.president.gov.ua/news/prezident-pidpisav-zakon-ukrayini-shodo-pidleglosti-ta-proce.

2. Релігійні організації в політичних реаліях України // Портал освітньо-інформаційних послуг «Студентська консультація» [Електронний ресурс].— Режимдоступу:https://pidruchniki.com/1284071563187/religiyeznavstvo/religiyni_organizatsiyi_politichnih_realiyah_ukrayini.

3. Про свободу совісті та релігійні організації [Електронний ресурс]:Закон України [Прийнято Верховною Радою України від 23.04.1991 № 987-XII] Редакція від 31.01.2019 підстава - 2673-VIII. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/987-12/ed20190131.

4. Про внесення змін до деяких законів України щодо підлеглості релігійних організацій та процедури державної реєстрації релігійних організацій зі статусом юридичної особи [Електронний ресурс]: Закон України [Прийнято Верховною Радою України від 17.01.2019 № 2673-VIII] Редакція Прийняття від 17.01.2019. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2673-19.

5. "Святійша Церква України" – з'явився текст підписаного томосу. www.pravda.com.ua. Процитовано 2019-01-05.

Мохнатюк В.Р.,
студент гр. ПР-31-16,
Вінницького соціально- економічного інституту
Університету «Україна»,
науковий керівник: Олійник О.М., асистент кафедри правознавства
Вінницького соціально- економічного інституту
Університету «Україна»
м.Вінниця

АКТИВІЗМ МОЛОДІ У РОЗБУДОВІ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ

На мою думку, на сьогоднішній день, роль молоді у розвитку парламентаризму в Україні дуже велика, оскільки, молодь здійснює інноваційну діяльність і вносить вклад у творчий потенціал розвитку суспільства. З цього, ми можемо побачити, що молодь може внести великі зміни в сучасний парламент. Беручи, в приклад, креатив молоді директора Вінницького соціально – економічного інституту Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна», Давиденко Ганну Віталіївну, яка на сьогодні є депутатом Вінницької міської ради. Вона як науковець займається проблематикою ефективного впровадження інклюзивного навчання осіб з інвалідністю у навчальний процес навчальних закладів України та імплементації кращих здобутків європейської інклюзивної освіти в українському освітньому просторі, а також надає змогу студентам об'єднати навчання з роботою, а саме відправляючи наших молодих спеціалістів за кордон на виробничу практику.

Я вважаю, що це досить гарна можливість для студентів, так як вони зможуть втілити свої навики на практиці, так як в наш час, студенту рідко може випасти така нагода в житті. І таких прикладів можна навести безліч, як молоді політики ось такими вчинками будують нашу державу.

А ви уявіть, якби кожен з таких молодих політиків зробив щось корисне для суспільства, на прикладі можна взяти Верховну Раду України, яка досить часто ігнорує корисні та цікаві законопроекти, але на превеликий жаль, нинішні депутати приймають лише тільки ті закони, які їм вигідні, а не нашому суспільству.

А якби в партіях було хоча б половину молодих політиків, такі б проекти могли існувати.

Попри те, що на молодих людей в політиці покладають великі надії, вони все ж таки намагаються триматися осторонь. Не секрет, що участь молоді у виборчому процесі має тенденцію до зниження.

Звісно, Україна не єдина країна, де молодь є пасивною щодо власного права та обов'язку волевиявлення (у Польщі участь молоді у виборах становить близько 30%), однак важливість активної участі української молоді у політиці сьогодні є вкрай високою [3].

Адже, через застарілість світогляду, та відсутність необхідних навичок у більшості політиків «старшого покоління» спотворюється імідж України (як на національному, так і на світовому рівнях) та гальмується процес модернізації та розвитку країни. Рівень участі молоді у виборах невпинно зменшується, що є результатом дії великої кількості негативних чинників, в тому числі тим, що політичні партії не орієнтовані у своїй діяльності на молодь.

У сучасній Україні вибудувана така молодіжна політика держави, яка являє собою цілеспрямовану діяльність органів державної влади, громадських об'єднань та інших соціальних інститутів спрямовану на вирішення проблем молоді в усіх сферах її життєдіяльності.

На сьогоднішній день, держава пропонує систему заходів, програм з метою створення умов для реалізації політичного потенціалу молодого покоління, ці умови зможуть дати великий поштовх молоді.

Сучасна влада зацікавлена у розвитку «молодіжної сфери», мотивуючи молоде покоління на співпрацю у розвитку суспільства.

З самого початку незалежного українського парламентаризму образ середньостатистичного молодого депутата був строкатий: в 1990 році багато депутатів Верховної Ради України були вченими або викладачами вищих навчальних закладів. На першому скликані Верховної Ради молодих депутатів було всього 7% . Як відомо вже з сучасної історії незалежної України період 2006 – 2007 рік ставав дуже динамічним. Саме в цей період молоді політики в повний голос заявили про себе. Згодом це відобразилось на складі Верховної Ради [1].

За сучасною статистикою 2015 - 2018, лише 23% молоді (14-35 років) постійно стежать за політичним життям в Україні. Ще 41% – за головними подіями, тоді як другорядні залишаються поза їх увагою. У 21% молоді – інтерес до політики проявляється зрідка, а 12% взагалі не цікавляться нею. При цьому, лише 4% молодих людей були залучені до створення політики (діяльність політичних партій, участь у заходах, спрямованих на розвиток державної політики).

Хочеться наголосити на тому, що роль молоді у парламентаризмі, є дуже великою та важливою, так як молоді депутати здатні внести інноваційні, нестандартні підходи до вирішення проблем місцевих громад, сприяти запровадженню новітніх інформаційних, управлінських технологій.

Майбутнє молодих депутатів значною мірою залежить від того, наскільки сьогодні молоді фахівці будуть спроможні сприйняти накопичений управлінський досвід та враховуючи європейські стандарти здійснювати свої повноваження чесно.

Також молоді властива і функція відтворююча, тобто постійне відтворення виробництва і споживання матеріальних благ, робочої сили і

виробничих відносин. Молодь здійснює також і трансляційну функцію, тобто засвоєння і передача, поширення знань, досягнень навичок, досвіду старшого покоління. Одночасно молоді люди перетворюють цей досвід, вносять в нього нові особливості, які не існували раніше, а які виникли у змінених соціально-економічних, політичних, соціокультурних умовах, тобто здійснюють інноваційну функцію.

Але серед багатьох плюсів в молодому поколінні також є мінуси, а саме на сьогоднішній день, майже вся українська молодь масово виїжджає за кордон. Причиною цього є те, що держава не завжди гарантує робочі місця для молодих фахівців, тому актив молоді з приводу парламентаризму трішки став меншим. Для України це є дуже великою проблемою, так як, наші обдаровані молоді фахівці, втілюють свої плани за кордоном.

Винними у цій ситуації, на мою думку, насамперед, є старше покоління, яке стоїть сьогодні при владі і робить дуже мало для того, щоб зберегти кваліфікованих фахівців.

Але, вихід із цієї проблеми все ж таки є і все ще в руках нашої влади, а саме вихід в тому, щоб наша молодь, яка за деякий період перебування за кордоном, набираючись досвіду в інших державах, поверталась до нас назад і втілювала свій досвід саме в нашій державі.

Саме цей варіант, міг би вирішити досить багато проблем, які нависли досить давно в нашій державі, вона почала б розвиватися набагато швидше з молодими спеціалістами.

Ще однією проблемою в українському парламентаризмі є те, що молоді політики України, чомусь не можуть позбутися своїх амбіцій та не вміють і не хочуть домовлятися. Ця проблема є не менш важливою, тому що, вони взагалі готові утопити один одного. Вони згодні йти в політику, згідно одних списків, а потім будуть говорити, що вони взагалі інша партія. Ці непорозуміння, насправді, досить негативно впливають на приймання різних законопроектів, через цю проблему досить багато законів можуть бути не прийнятими, а коло важливих питань не вирішеними .

Чому ж молодь настільки ефективна в справі розвитку парламентаризму? Відповідь на це питання є досить простою – молодь не обтяжена особливою відповідальністю.

Якщо, ми поглянемо на зрілих людей, ми зможемо побачити, що вони найчастіше несуть перед кимось велику відповідальність. Саме тому, зрілі люди не хочуть приймати надмірно активну участь у суспільному житті. Вони бояться втратити роботу, вони хочуть стабільності і дуже неохоче ризикують.

А ось молодь – це інша справа. Молоді люди вчаться, але це забирає багато часу. У молоді немає дітей, молоді батьки, все ще можуть самі зводити кінці з кінцями.

Тому, молодь може зосередитися на громадських справах різного роду, надаючи своє сприяння державі у різних сферах діяльності. Ми бачимо безліч прикладів, коли студенти стають авангардом різних протестних акцій, ці люди мають час і готові до змін для життя на багато краще.

Зокрема, є свіжий приклад, важливості молоді в нашій державі, в Україні. Всі ми чудово пам'ятаємо недавні події, коли молодь виступила головною силою проти безвідповідальної влади в Україні. Студенти проходили самоорганізацію, дуже активно брали участь у масових акціях протесту. Яскраві приклади такої активної молоді можна згадати, коли у жовтні 1990 року у центрі Києва почалось студентське голодування, що переросло у Всеукраїнську революцію на граніті. Молодь виступила з протестом проти тоталітарної системи і перемогла. Цю акцію невдовзі історики назвали однією з найпотужніших в часи боротьби за незалежність України. Також, не потрібно забувати про Бій під Крутами, в якому дві сотні студентів стали на захист Києва проти більшовицької армії, і як не дивно, але тільки молодь змогла зупинити більшовиків, тоді українська сторона втратила вбитими від 300 до 400 чоловік, але змогла затримати більшовицьку армію, вигравши для УНР трохи часу. Ця затримка дала змогу Центральній Раді заключити Берестейський мир 9 лютого 1918 року та зберегти молоду Українську Державу [2].

Із цих двох прикладів, можна дійти до невеликого висновку, що молодь єдина готова до реальних змін і ніколи не здається перед складними проблемами, вона на всі сто відсотків може реформувати та розвивати державу.

Отже, важко уявити собі гіпотетичну держава, в якій взагалі немає молоді, тоді ця держава може просто не розвиватися. За рахунок того, що у молоді немає повноцінної сім'ї, а тому мало зобов'язань перед суспільством, молоді люди можуть приділити більшу кількість свого часу на громадську діяльність.

Саме, таким чином, вони і сприяють розвитку держави. Тому, в наш час, потрібно набагато більше приділяти уваги молоді та давати їй більше можливостей для розвитку та реалізації їх планів.

І, на мою думку, саме ці зміни, зможуть дати другий подих сучасному парламенту та сильний поштовх у розвитку самої держави.

Якщо не давати молоді розвиватись, то навіть найрозвиніші держави з часом можуть зруйнуватися.

Тому, я гадаю, що саме молоді спеціалісти є ключем до зміцнення та розвитку нашої держави та парламентаризму в Україні.

Список використаних джерел:

1. Чушенко В.І., Заяць І.Я. Конституційне право України: Піручник. –К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2007. -488 с.

2. Шевчук С.М. Основи конституційної юриспруденції. –К.: Український центр правничих студій, 2001. – 302 с.

3. Шляхтун П.П. Парламентаризм: Словник-довідник. –К.: Парламентське видавництво, 2003. – 151 с.

Мохнатюк В.Р.,
студент гр. ПР-31-16,
Вінницького соціально- економічного інституту
Університету «Україна»,
науковий керівник: Ваколюк Л.М., асистент кафедри
правознавства
Вінницького соціально- економічного інституту
Університету «Україна»
м.Вінниця

ПОРО ОСОБЛИВОСТІ СТВОРЕННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ МОЛОДІЖНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В УКРАЇНІ

Молодь — це майбутнє країни, і щоб належним чином забезпечити це майбутнє, держава повинна виробити реалістичну, збалансовану, виважену політику стосовно молодого покоління. Щодо наповнення молодіжної політики — то вона є, за визначенням І.Ільїнського, по-перше, системою ідей, теоретичних положень про місце і роль молодого покоління в суспільстві; по-друге, практичною діяльністю держави, громадських організацій та інших соціальних інститутів по реалізації цих положень, ідей та принципів з метою формування й розвитку молоді. Іншими словами, державна молодіжна політика як система певних заходів щодо сприяння соціальному становленню і розвитку молоді, повинна базуватись на глибокому, об'єктивному аналізі реального стану молоді. Навіть на державному рівні молоді та усім громадянам України гарантується право на об’єднання в громадські організації [1]. Молодь – соціально-демографічна група, відокремлена на основі сукупності вікових характеристик і особливостей соціального стану. Вона як певна визначена фаза, етап життєвого циклу біологічно універсальна, але її конкретні вікові рамки, пов’язаний з нею соціальний статус і соціально-психологічні особливості мають соціально-історичну природу і залежать від суспільного ладу, культури та властивих даному суспільству закономірностей соціалізації. Сучасна молодь довше навчається в школі та, відповідно, пізніше починає самостійне трудове життя. Ускладнилися й самі критерії соціальної зрілості. Початок самостійного трудового життя, завершення навчання та набуття стабільної професії, одержання політичних прав, матеріальна

незалежність від батьків, вступ у шлюб і народження першої дитини – усі ці події, такі, що в своїй сукупності надають людині почуття повної дорослості, та відповідний соціальний статус, настають не одночасно, й сама їхня послідовність і символічне значення кожного з них не однакові в різних соціальних прошарках. Звідси й дискусійність хронологічних, абсолютних вікових границь: нижню границю молодості встановлено між 14 і 16, а верхню – між 25 і 30 роками та навіть пізніше.

Із 60-х років 19 ст. вперше молодіжні організації почали формуватись в студентському середовищі. На початку 1861 р. у Галичині виникло перше студентське товариство "Січ" (1861-1863), яке діяло без статуту і швидко розпалось. Під впливом діяльності товариства "Просвіта" (з 1868) студентське життя значно активізувалося. У листопаді 1870 року група студентів Львівського університету створила товариство "Академічна бесіда" зі статутом, програмою дій, у 1871 р. при товаристві відкрили літературно-науковий "Академічний кружок" і кредитний гурток "Дружній лихвар" (був дуже популярний, оскільки мав касу взаємодопомоги і надавав певні грошові суми в кредит своїм членам). У 1882 р. товариство змінило назву на "Академічне Братство", а з 1896 р. - на "Академічна Громада" (104 члени; гуртки: науковий, драматичний, правничий, шаховий). Нині відроджуються нові дитячі та молодіжні об'єднання, які активно сприяють вихованню учнів, збагаченню їх духовності. Це організація "Пласт" патріотичного спрямування, яка ставить за мету розвивати моральні, духовні і фізичні якості української молоді, передавати їй знання, розуміння історії, культури плекати традиції і тощо. Залученням дітей до світового скаутського руху займається національна культурно-спортивна організація "Сокіл". Дитячо-юнацьке товариство "Січ" передбачає виховання дітей із юнацтва на традиціях українського козацтва на принципах християнської моралі. Громадські об'єднання дітей, підлітків і дорослих створюються і діють на основі добровільності, рівноправності їх членів (учасників), самоврядування, законності та гласності. У спільній діяльності школи і громадських об'єднань слід дотримуватись основних

педагогічних принципів їх організації ідейності (кожна дитяча і юнацька організація гуртує дітей на основі певної ідеї : патріотичної, національної, гуманістичної, релігійної тощо), добровільності вступу, самодіяльності та активності самих дітей і молоді (оскільки це організація дітей і молоді, а не для дітей і молоді), романтики (участь в діяльності організації повинна дати можливість дитині реалізувати своє прагнення до героїчного, ідеального), врахування вікових особливостей (з віком дітей життя в організації повинно ускладнюватися, збагачуватись , урізноманітнюватись , що задовольняло б зростаючі потреби дитини) .Правовою підставою створення і діяльності об'єднання громадян є Закон України «Про громадські об’єднання». Законом передбачено що громадські об’єднання функціонують на підставі прийнятого статуту. Закон України «Про громадські об’єднання» визначає основні його положення. Основною метою діяльності молодіжних та дитячих організацій, згідно положень Закону України «Про молодіжні та дитячі громадські організації» є виховання та розвиток молодого покоління українців. Основними напрямками діяльності молодіжних організацій є творчість та спорт. Творчий напрям виховання молодого покоління проявляється через: створення та запис пісенних творів, створення музичних та танцювальних композицій, проведення концертів, фестивалів, вечірок, співробітництво із музичними колективами України та інших країн, участь у всіляких музичних заходах України та інших країн, образотворче мистецтво. Завданням творчого напряму полягає в тому щоб донести до молодого покоління та до усього суспільства саме духовний, культурний розвиток, звичаїв, традицій та національної ідеї українського народу, відродження національної культури, історії, національної свідомості громадян та української мови. Основним завданням спортивного напрямку стало сприяння підвищенню ролі фізичної культури та спорту у всебічному і гармонійному розвитку молоді, як засобу фізичного виховання, зміцнення фізичного здоров’я, формування світогляду здорового способу життя; сприяння удосконаленню системи підготовки спортсменів, тренерів, суддів, забезпечення успішного виступу спортсменів на

різноманітних змаганнях; формування культу соціально активної, фізично здорової та духовно багатої особистості [2]. Державна молодіжна політика – це системна діяльність держави у відносинах з особистістю, молоддю, молодіжним рухом, що здійснюється в законодавчій, виконавчій, судовій сферах і ставить за мету створення соціально-економічних, політичних, організаційних, правових умов та гарантій для життєвого самовизначення, інтелектуального, морального, фізичного розвитку молоді, реалізації її творчого потенціалу як у власних інтересах, так і в інтересах України. Таким чином, державна молодіжна політика повинна бути компонентом загальної цілісної концепції розвитку суспільства. Специфіка сучасних державотворчих процесів в Україні є такою, що сьогодні цілісна концепція молодіжної політики лише виробляється. Основні законодавчі акти і документи державної молодіжної політики в Україні уже прийняті, і це створює певні труднощі в реалізації молодіжної політики в умовах, коли пріоритети держави ще не визначені або, як зараз, чільне місце серед них посідає розвиток економіки. Правове регулювання створення та діяльності молодіжних громадських організацій здійснюється Законами України «Про громадські об’єднання» та «Про молодіжні та дитячі громадські організації» [3] . Згідно Закону України «Про громадські об’єднання» та Закону України «Про молодіжні та дитячі громадські організації,» засновниками громадської організації можуть бути громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах, які досягли 18 років, а молодіжної та дитячої громадської організації - 14 років [2]. Згідно закону «Про молодіжні та дитячі громадські організації» молодіжні громадські організації поділяються на: молодіжні та дитячі. Згідно із статтею 2 цього Закону, молодіжні громадські організації - об'єднання громадян віком від 14 до 35 років, метою яких є здійснення діяльності, спрямованої на задоволення та захист своїх законних соціальних, економічних, творчих, духовних та інших спільних інтересів; дитячі громадські організації - об'єднання громадян віком від 6 до 18 років, метою яких є здійснення

діяльності, спрямованої на реалізацію та захист своїх прав і свобод, творчих здібностей, задоволення власних інтересів, які не суперечать законодавству, та соціальне становлення як повноправних членів суспільства; [3]. Дуже важливо для МГО знати права, які надаються їй за законодавством у молодіжній сфері. Так згідно ЗУ «Про молодіжні та дитячі громадські організації», МГО має право:на безкоштовну державну реєстрацію та звільняються від збору за реєстрацію символіки, членські внески і добровільні пожертвування, отримані від юридичних чи фізичних осіб, що спрямовуються на здійснення статутної діяльності МГО та їх спілок, не оподатковуються [3]; залучаються органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування до розроблення і обговорення проектів рішень з питань державної політики щодо молоді; на державну підтримку (надання МГО інформації про державну політику щодо молоді; подання методичної та організаційної допомоги з питань соціального становлення та розвитку молоді; сприяння створенню підприємств, установ і організацій, які надають послуги молоді або сприяють зайнятості молоді, в інших формах, що не суперечать законодавству України); при затвердженні місцевих бюджетів передбачаються видатки на реалізацію програм молодіжних МГО; органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування можуть делегувати МГО повноваження щодо реалізації відповідних програм (проектів, заходів), на які вони подають МГО фінансову та матеріальну допомогу і здійснюють контроль за реалізацією наданих повноважень, у тому числі за цільовим використанням виділених коштів; Законом України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» передбачено право МГО: вносити до органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування пропозиції з питань соціального становлення та розвитку молоді; органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування мають право здійснювати фінансування програм і проектів МГО, що сприяють соціальному становленню та розвитку молоді та реалізації її суспільно корисних ініціатив, надавати дотації і субсидії МГО, надавати у безплатне користування МГО та фондам будинки, споруди, земельні ділянки

та інше майно, необхідне для здійснення їх статутної діяльності [4]. Дослідження процесів соціалізації молодого покоління, його входження у доросле життя в умовах, які блискавично змінюються, тобто має пріоритетне значення в суспільному, практично-політичному плані, даючи вихідні дані для соціальної політики, держави, яка забезпечує вирішення проблем молоді з обов'язковим врахуванням її інтересів, потреб і здібностей. Раніше вважалося, що молодь виступає переважно об'єктом державної молодіжної політики, об'єктом соціального впливу. На жаль, і нині мало що змінилося; різниця хіба що в тому, що передбачається впливати не на саму молодь, а на умови її соціалізації в різних сферах її життєдіяльності, підтримувати її гарантіями, привілеями та пожертвами [5]. З цим важко погодитись, бо, по-перше, ці гарантії, привілеї та пільги державою лише проголошуються на рівні державного закону, але не існує виробленого механізму реалізації цих намірів і положень, втілення їх у життя. По-друге; те основне, що об'єднує молодь у певну соціально-демографічну спільноту та вирізняє її з поміж інших спільнот, — це її специфічні інтереси. Тому реалізація молодіжної політики повинна передбачати пошук оптимальних шляхів подолання протиріч між інтересами держави і підростаючого покоління. Отже, розвиток молодіжного руху і функціонування молодіжних організацій в Україні на сьогоднішній день є одним з пріоритетних завдань для держави. Адже молоде, активне, талановите покоління це завжди великий плюс для держави, це перспектива її розвитку та росту. Але в українських реаліях задекларовані положення не завжди мають дієві механізми реалізації, це можна сказати і про державну підтримку молодіжного руху в лиці молодіжних об’єднань. Хоча держава на законодавчому рівні проголошує підтримку, в тому числі фінансову таким організаціям, та нажаль ця підтримка сьогодні залишається переважно гаслом. Саме це, на мою думку, найчастіше стає основною причиною зменшення кількості дієвих молодіжних організацій на теренах України. Завдяки їй молодь змогла б відчути що держава дійсно піклується про них і дає змогу розвиватися.

Список використаних джерел:

1. Конституція України [Електронний ресурс]: [прийнято Верховною Радою України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР] Редакція від 30.09.2016, підстава 1401-19 Режим доступу http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр

2. Про громадські об'єднання[Електронний ресурс]: Закон України [прийнято Верховною Радою України від 22.03.2012, № 4572-VI] Редакція від22.07.2018, підстава - 2415-VIIIРежим доступу https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17

3. Про молодіжні та дитячі громадські організації[Електронний ресурс]: Закон України [прийнято Верховною Радою України від 01.12.1998 № 281-XIV] Редакція від 01.01.2016, підстава - 835-VIII Режим доступу https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/281-14

4. Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні[Електронний ресурс]: Закон України [прийнято Верховною Радою України від 05.02.1993 № 2998-XII] Редакція від 04.11.2018, підстава - 2581-VIII Режим доступу https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2998-12

5. Гончарова Т. Молодіжні організації [Підручник] / Гончарова Т. – К.: 2010 р. 190 с.

6. Головенько В. Молодіжний рух. Історія і сьогодення [Навч. Посібник] / В. Головенько О. Корнієвський – К.: Наукова думка – 2010 - №2. 285 с.

Олійник О.М.,
асистент кафедри правознавства
Вінницького соціально- економічного інституту
Університету «Україна»
м. Вінниця

ІНТЕРПРЕТАЦІЯ НОРМ ПРАВА У СТАРОДАВНІХ ГРЕКІВ

Початок філософствування у греків пов'язаний не з понятійно-логічними побудовами, а з образно-метафоричними міркуваннями, що явно походять від традицій древнього міфологічного осмислення світу. У морально-правовій філософії спочатку проблеми і моралі, і права були розчинені в міркуваннях античних мислителів про космос, логос, долю. При цьому часто поняття моралі і права змішувалися. З одного боку, це свідчило про близькість цих форм регуляції людської поведінки, з другого - про нездатність древньої думки заглибитися в їх суть і чітко їх розмежувати. Вже в епоху Гомера (кінець II тис. до н. е.) греки оперують такими поняттями, як правда, справедливість (діке), звичай, звичайне право (теміс), номос (закон) тощо. У Гомера божественна за своєю природою справедливість виступає як об'єктивна підстава і критерій правового. Хоча норми звичаєвого права не були ще записані, проте дотримання цих правил було неухильним. У античних греків уже в цей період, судячи з Гомерових поем, було сильно розвинуте розуміння закону, пов'язане з поняттям справедливих і несправедливих діянь. Те, що відповідало тодішнім поглядам на справедливість, сприймалося як право. Ідея права і справедливого суспільно-політичного устрою набуває ще більшого значення в поемах Гесіода, VII ст. до н.е., "Теогонія" ("Походження богів") і "Роботи і дні". У Гесіодівській інтерпретації, боги виступають носіями морально-правових принципів і сил. За Гесіодом, правління Зевса знаменується встановленням основ справедливості, законності і суспільного добробуту. Справедливість (діке) у Гесіода, як і Гомера, протиставляється силі і насильству. В Гесіода вперше зустрічається зародження двох понять, які проходять через всю давньогрецьку політичну та правову думку, — поняття про право по природі, або природне право (фєсеї) і поняття про право,

встановлене людьми (номо), або поняття про природне і позитивне право. Гесіод стверджує, що коріння і основи справедливості та закону єдині.

Пізніше ці уявлення про взаємозв'язок справедливості й права були розвинені в творчості «семи мудреців»: Солона, Фалеса, Хілона, Піттака, Періандра, Біанта, Клеобула (VI ст до н. е.). Вони доводили необхідність дотримання «міри» і «середини» в усіх справах і вчинках. Ці поняття вважалися уособленням справедливості й етичної основи людської поведінки, а також положень законодавства. Фалес говорив: «Не роби сам того, що ти засуджуєш в інших».

У своїх коротких висловах ("гномах") ці мудреці сформували вже цілком раціональні і світські, за своїм духом, етичні та політичні сентенції, максими світської практичної мудрості, у тому числі стосовно полісного життя, його законів і порядків. Дехто з мудреців самі були активними учасниками політичних подій, правителями та законодавцями. Повага до закону пронизує сентенції багатьох мудреців. Хілону належить афоризм: "Підкоряйся закону". Він вважав кращим полісом той, в якому громадяни слухаються законів більше, ніж ораторів. Піттаку приписують вислів: "Підкоряйся тому законові, який ти постановив сам для себе". Йому ж належать слова: "Повелівай не раніше, ніж сам навчишся підкорятися". Зберігся афоризм Періандра: "Не обмежуйся покаранням злочинця, а попереджуй злочини".

Піфагор, біля 580–500 р. до н.е., за словами Геродота, був "найбільшим еллінським мудрецем". Свої погляди він викладав тільки вибраному, спеціально відібраному і організованому, колу слухачів. Незабаром по всій Греції виникли піфагорійські гетерії — аристократичні за своїм духом, таємні релігійно-політичні союзи. У центрі інтересів членів цих груп стояли і політичні питання. Піфагор і його послідовники стояли у витоків уявлення, що життя людей має бути приведене у відповідність до висновків філософії про справедливість і право, про «належну міру» і правила людських взаємин. Піфагорійці були авторами положення, вельми важливого для всіх подальших природно-правових переконань: «справедливе полягає в подяці іншому

рівним». Це визначення не що інше, як філософська абстрактція та інтерпретація древнього принципу таліона («око за око, зуб за зуб»).

Під поняттями «належна міра» і «відповідність» піфагорійці вбачали відому пропорцію (числову за своєю природою), тобто деяке прирівнювання,

рівність. А це зіграло важливу роль у формуванні ідей правової рівності, рівної міри прав, формальної рівності.

Піфагор вперше вжив термін "філософія" (любов до мудрості), на відміну від самої мудрості ("софії"), і назвав себе філософом, а не мудрецем, оскільки мудрим може бути тільки бог, а не людина. Визначальну роль у всьому світогляді піфагорійців відігравало їхнє вчення про числа. Числа, на їхню думку, — це початок і сутність світу. Прагнучи виявити цифрові (математичні) характеристики, притаманні моральним і політико-правовим явищам, піфагорійці першими почали теоретичну розробку поняття "рівність", надзвичайно важливого для розуміння ролі права, як рівної міри нормування нерівних відносин і поведінки нерівних індивідів. На думку піфагорійців, справедливість виражена у цифрі чотири, оскільки чотири — це перший квадрат (результат множення цифри два на саму себе), а сутність справедливості полягає у воздаванні рівним за рівне. При цьому, вони під рівністю розуміли мінливу мірку для кожного відповідного випадку, а не єдину мірку і загальний масштаб для всіх випадків.

Міра і належне — не середнє арифметичне і не найбільш розповсюджене і типове, а найбільш цінне. Тобто міра має ціннісну природу і виходить з найбільш цінного в ієрархії цінностей і, відповідним чином, орієнтує поведінку людей, регулює і оцінює їхні відносини.

На думку Піфагора, після божества і демона слід найбільше поважати батьків і закони, підкоряючись їм за переконанням, а не зовнішньо та удавано. Законопослушність він вважав високою чеснотою, а самі закони — великою цінністю. Найбільшим злом піфогорійці вважали анархію (безвладдя), критикуючи яку, вони відзначали, що людина, за своєю природою, не може обійтися без керівництва, начальства і належного

виховання. "Правителі, — підкреслював Піфагор, — повинні бути не тільки людьми знаючими, але й гуманними" [1, с.12].

Ціль виховання й управління полягає в упорядкуванні індивідуальних і спільних справ, в гармонізації людських відносин, оскільки порядок і симетрія прекрасні і корисні, безпорядок й асиметрія жахливі і шкідливі. Піфагорійці були прихильниками аристократії, як правління "кращих", освічених. "Нерозумно, — вважали вони, — звертати увагу на всяку думку будь-кого і, особливо, на думку натовпу. Бо небагатьом властиво прекрасно міркувати і думати. Адже очевидно, що це властиво тільки освіченим. А їх небагато. Таким чином, очевидно, що ця властивість не розповсюджується на більшість людей" [2, с.45].

Вчення піфагорійців, їхні політичні та правові погляди мали значний вплив на подальший розвиток давньогрецької політичної та правової думки, під їхнім впливом формувалися концепції Сократа, Платона та інших. Подальше поглиблення концепції про обумовленість полісних законів об'єктивними загальносвітовими закономірностями можна також знайти у Геракліта (бл. 540 - 480 рр. до н. е.). Політико-правові погляди мислителя можна зрозуміти тільки у контексті його світогляду в цілому. Все в світі, згідно з Гераклітом, знаходиться у вічному русі, зміні, боротьбі й оновленні: "Не можна двічі увійти в одну і ту ж ріку, оскільки все тече, все змінюється". У цьому вічному потоці змін єдине складається з протилежностей, а протилежності переходять одна в одну і складають єдність. Проблеми права, як і всі земні людські справи і стосунки, на його думку, знаходяться в нерозривному зв'язку і єдності з космічними процесами. Знання про справедливість і закон - це частина знань про космос (як «впорядкований всесвіт», «світовий порядок»).

Геракліт вважав, що всім світом править божественний космічний Логос. Йому підпорядковано життя людей, полісу, держави. У згоді з ним повинні будуватися правосуддя і мораль. Логос - це голос космічної справедливості. Лише в узгодженні з ним людських діянь з'являються

мудрість і правда. Державні закони, всі морально-правові розпорядження мають походити від законів Логосу. Через Логос до людини доходять суть і сенс вимог космічного порядку і космічної гармонії. Проникнутися сенсом вимог космічного Логосу, вважав Геракліт, - це означає шукати і дотримувати міри в усьому, дотримуватися справедливості в правосудді, шанувати закони в суспільних справах. Через міру і справедливість людині відкривається дорога до космічної гармонії та вищої досконалості. В їхньому дотриманні - сенс людського буття.

Справедливість і правда полягає у тому, щоб слідувати загальному божественному логосу. Згідно з позицією Геракліта, люди не рівноцінні один одному, не рівні між собою. Мислення — велике благо і воно спільне всім людям. Проте більшість людей нерозумна, не розуміє сенсу того, з чим стикається. Саме тому він відкидає демократію, як правління "нерозумних", і вважає найкращою формою правління - правління "кращих". Тобто, по суті, його позицію можна охарактеризувати, як елітаристську концепцію.

Приділяючи у своїй творчості значну увагу проблемам полісу та його законів, він виступає за писане право, тобто за закон, і підкреслює, що "народ повинен боротися за закони, як за свої стіни". У цьому формулюванні маємо яскравий приклад ідеї боротьби за право, надпартійний, надідеологічний принцип законності, як такої, принцип панування права у полісному (політичному) житті. Поліс і його закон, за Гераклітом, — це щось спільне, однаково божественне і розумне як по виникненню, так і по суті. "Всі людські закони виходять від єдиного божественного, який простягає свою владу на все, над всім панує і над всім отримує верх". Божественна справедливість і правда (діке) інтерпретуються Гераклітом, як те розумне начало (загальний логос), з якого випливає і яке виражає (повинно виражати) людський закон. Без божественного, космічно-вогняного масштабу у людей не було б і самого уявлення про справедливість.

Для Геракліта Зевс, логос, вогонь — синоніми. У теологічній площині людський закон випливає з божественної справедливості, в гносеологічній —

із загального логосу, в онтологічній — з вічного вогню. У зв`язку з цією триєдністю джерела закону, важливо пам`ятати про те принципове для всієї концепції Геракліта положення, що саме онтологічне начало (вогонь) дає міру (і масштаб) всьому іншому — сам космос впорядкований тільки завдяки певній мірі вогню. Основна гносеологічна характеристика закону, за Гераклітом, полягає в його відповідності загальному логосові (світовим закономірностям). Саме тому праворозуміння одного ("кращого") є кращим, ніж правосвідомість демосу. "Один для мене — десять тисяч, якщо він найкращий".

Вчення Геракліта мало помітний вплив на розвиток філософської і правової думки в Древній Елладі. Багатьма філософами були використані ідеї Геракліта про розум як об'єктивну (божественну) основу мінливих людських уявлень про справедливість і правду, про Логос - як основу номоса. Саме від Геракліта ведуть свій початок природно-правові доктрини античності й Нового часу, що розуміють під природним правом деякий розумний початок (норму загального розуму), який повинен виражатися в позитивному законі.

Як деяке співставлення поглядам Геракліта можна розглядати ідеї філософа-атоміста Демокріта (близько 460-370 рр. до н. е.) про закон і державу як штучний результат причинно зумовленого, природного (небожественного) розвитку людського суспільства.

На думку Демокріта, суспільство, поліс і його закони, будучи результатом природного розвитку, в той же час є штучними, людськими утвореннями. Вони не подані в готовому вигляді самою природою, а створені людьми в процесі їхньої еволюції від стадності до цивілізованого життя.

Співвідношення природного і штучного - це співвідношення того, що існує «по правді» (тобто в природі, насправді), і того, що існує лише згідно «загальній думці». Відповідність природі - критерій справедливості в етиці, політиці, законодавстві.

Закони, на його думку, покликані забезпечувати належне життя людей у полісі, але для досягнення цього необхідні зусилля з боку самих

громадян, їхній послух законові. Закон, підкреслює Демокріт, прагне допомогти життю людей. Але він може цього досягнути тільки тоді, коли самі громадяни прагнуть жити щасливо. Для тих, хто виконує вимоги закону, закон є тільки свідченням їхньої доброчесності. Він є примусовим засобом, спрямованим проти тих, хто, в силу своєї розумової або моральної ущербності, добровільно не надається до доброчесної поведінки "внутрішнім прагненням і переконанням".

Важливими в концепції Демокріта є його погляди на державу. Однодумство і морально-соціальна солідарність вільних членів полісу є найважливішою і необхідною ознакою упорядкованої держави. Поліс — це "спільна справа" всіх його вільних членів. Держава уособлює собою "спільну справу" своїх громадян і служить її опорою. Інтереси цієї "спільної справи" і турбота про неї визначають сутність і межі прав та обов'язків громадян. "Державні справи, — підкреслював Демокріт, — необхідно вважати набагато більш важливими, ніж всі інші; кожен повинен прагнути, щоб держава була належно впорядкована, не добиваючись більшої пошани, ніж йому належить, і не захоплюючи більше влади, ніж це корисно для спільної справи. Бо держава, яка йде правильним шляхом, — найважливіша опора: коли вона в благополуччі, все в благополуччі, коли вона гине, все гине" [3, с.78].

Демокрітівська розробка проблем відмінності «природного» і «штучного», «істини» і «загального розуму», природної справедливості і закону зробили великий вплив на подальшу розробку природно-правової думки у софістів, Сократа, Платона, Арістотеля та ін.

Список використаних джерел:

1. Алексеев С.С. Философия права. - М., 2002. – 415 с.
2. Аристотель. Политика. Афинская полития. - М.: Мысль, 1977. – 293 с.
3. Бачинін В.А., Попов М.І. Філософія права. - К., 2002. – 261 с.

Павлюк Т.М.,
студентка гр. ПРК-41-15/16,
Вінницького коледжу
Університету «Україна»,
науковий керівник: Олійник О.М., асистент кафедри
правознавства
Вінницького соціально- економічного інституту
Університету «Україна»
м.Вінниця

БЕЗДІЯЛЬНІСТЬ ПОСАДОВИХ ОСІБ У ДЕРЖАВНІЙ ВЛАДІ УКРАЇНИ

На мою думку, роль молоді у розвитку парламентаризму в Україні важлива, тому що молодь повинна брати участь в системі політичної організації держави, це визначається ст. 36 Конституції України, в якій говориться, що громадяни України мають право на свободу об'єднання в політичні партії та громадські організації для здійснення й захисту своїх прав і свобод та задоволення політичних, економічних, соціальних, культурних та інших інтересів, а також ст. 38 Основного Закону, що гарантує громадянам право брати участь в управлінні державними справами, у всеукраїнському та місцевих референдумах, вільно обирати і бути обраними до органів державної влади та органів місцевого самоврядування [1].

У цьому відношенні молодіжні парламенти – одна з можливих форм залучення молоді до участі в управлінні справами держави, її органів місцевого самоврядування [3].

Наприклад, Голова мого селища, ветеринар по спеціальності, за роки свого «правління» нічого не зробив для нашого селища, гроші витрачав не знаємо на що, хоча, коли вибирався обіцяв «золоті гори» і люди йому повірили і не стали вибирати молодих людей, які могли щось зробити для нашого селища. Тому не треба вибирати якихось лікарів які не знають, як правити селищем, а давати можливість молодим депутатам, які можуть зробити щось.

Ось в нас була молода людина, яка була депутатом та вибиралася в голову селища, але її ж не вибрали, вона ж молода, нічого не знає, але вона багато що знала. Зараз наші люди продаються за гречку і вибирає старших

людей, а потім скаржаться, що вони не виконують своїх обіцянок. Також є приклад з сусіднього села, що депутат також коли вибирався обіцяв діткам в школі та в дитячому садочку збудувати дитячий майданчик, натомість депутат не виконав своїх обіцянок, щодо облаштування майданчика, тому на мою думку слід доцільніше надавати перевагу молоді, яка буде сприяти облаштуванню дитячого майданчика для діток. Так, як наш мер, обіцяв також нам дороги в нашому «Городку», замість військової частини зробити басейн, рози біля дороги по Вапнярці, а наглядаємо зовсім іншу картину, сміття на території лісу, катастрофічні кучугури сміття, яке ніхто не прибирає і загрожує навколишньому середовищу і на це ніхто не реагує, постійно виключали воду, але зараз перед виборами додумався закупити насоси, також закриває головну лінійну лікарню і тепер людям немає де працювати, також іде питання про закриття школи №3 і дітям немає де вчитися, всі вчителі і люди в шоці, ще такого ніколи не було. Гроші на територіальну громаду виділяються великі, а всі гроші пішли на відпустки і оздоровчі для своїх заступників селищної ради. Ті й де ті дороги? Надіємся на майбутнє, що прийдуть молоді, талановиті і змінять нашу об'єднану територіальну громаду «Вапнярочку» в чудове селище.

Нажаль, як ми бачимо становище тяжке - людям, які пропрацювали все своє життя на робочих місцях до яких вони звикли, тепер немає де працювати, тому надіємось, що все-таки найдеться людина яка змінить наше селище на краще.

На жаль, в нашій Україні, є і така молодь, яка не бере участь у розвитку нашої країни, не ходить на вибори, не вибирається в депутати. Ось, наприклад молодь Німеччини набагато освіченіша від нашої, старається добитися успіху та набагато зацікавлені у своїй країні, тому нашій молоді треба брати приклад з інших країн.

Я вважаю, що саме молодь повинна бути в депутатах, тому що саме вона може змінити нашу країну на краще, можуть вносити в нашу країну щось нове.

Зараз в нас в Україні є свято присвячений молоді, який називається День Молоді. Минулого року, у своєму зверненні з нагоди свята Дня молоді, глава

Української держави зазначив, що новітня історія України є свідченням високої суспільної місії її молодого покоління, його здатності утверджувати та захищати ідеали свободи та справедливості, гуманізму та соціального прогресу, добра та любові. У своєму зверненні глава держави пообіцяв залучати кращих представників молоді до формування та реалізації внутрішньої та зовнішньої політики України. Молодим дають можливість самовиражатися, але відсутня участь молоді в політиці.

При прийнятті державно-управлінських рішень треба також прислухатися і до молоді, адже в них є багато цікавих ідей. Молодь може бути кадровим потенціалом країни.

На міжнародному рівні існує низка документів, які розкривають питання молодіжного парламентаризму. Наприклад, Європейська хартія про участь молоді в громадському житті на місцевому та регіональному рівнях, прийнята Конгресом місцевих і регіональних влад Європи 21 травня 2003 р. є спеціальним міжнародно-правовим актом, що регламентує діяльність молодіжних структур самоврядування. Також у Резолюції про пріоритети молодіжного сектора Ради Європи на 2006-2008 рр. одним з основних пріоритетів названо участь молоді у процесі прийняття рішень, документ Організації Об'єднаних Націй "Набір засобів для оцінки національної політики, що стосується молоді" (2004 р.) деталізує вимоги та очікувані дії на рівні здійснення державної молодіжної політики в пріоритетній галузі "Повне та ефективне участь молоді в житті суспільства і в процесі прийняття рішень", ці документи підтверджують те що в інших країн молодіжний парламентаризм набагато розвиненіший ніж у нас в Україні [2]. Останні роки відбувається активізація процесів становлення молодіжного парламентаризму в Україні, що доказує, що молодь має більше брати участь в системі правління нашої країни.

Є приклади молодих депутатів, які закінчували університет і навіть не мріяли стати народними депутатами, такою людиною є Ігор Сергійович Алексєєв, який закінчив магістратуру зі спеціальності «Правознавство».

Молодий народний депутат України 8-го скликання Андрій Білецький говорив «Ніхто з цієї влади не збирається вигравати війну». У нас величезні проблеми в армії, що через чинну владу серйозних змін в армії за чотири роки так і не сталося. Порошенка більше цікавила зміна кольору беретів, ніж реальні речі – зміна й підвищення бойової підготовки, підвищення рівня військ, насичення новою технікою. Для Росії питання взяття під контроль України до Львова та Ужгорода – це питання імперського державного проекту. Тому вона не відступить, вона може чекати вдалого моменту роками. Весь світ був за нас, коли ми здавали ядерну зброю. Тоді світ гарантував нам національну безпеку й територіальну цілісність, якби ми бачимо обіцяли і не виповнили, тому Україні для того, щоби війна закінчилася хоча б на Донбасі, необхідно взяти силу волі в кулак, мати нормальне керівництво країни, а не таке, що торгує національними інтересами, яке проведе справжню реформу армії, витягне економіку, поведе власну зовнішню політику. І тоді Україна може розраховувати на позитивне вирішення питання.

На мою думку, це доказує все вище сказане, що молоді люди набагато розумніші наших старших депутатів, які нічого не можуть зробити, щоб війна закінчилася, тому треба дослухатися до їхньої думки, а не виганяти з партій, якщо вони сказали лишні слова. І таких молодих депутатів є багато, до їхніх думок не прислухаються, а виганяють або навіть вбивають. Тому я рада що деяких все-таки слухають наприклад, Білецького, який зараз є заступником голови комітету з питань національної безпеки і оборони.

Тож молоді, яка досягла 21-річного віку, треба задуматися хочуть вони змінити щось в нашій країні чи ні, і якщо хочуть то треба діяти вибиратися в своїх містечках в депутати, а потім набратися опиту і піти у Верховну Раду, і викладати свої ідеї, як закінчити війну та як розвивати країну, щоб вона стала достойною країною для входу в ЄС.

Вище сказано, що молоді люди з різних спеціальностей можуть стати депутатами, також є спортсмени, які зайняли високі місця наприклад, Кличко,

який став мером, а також колишній депутат, Андрій Шевченко, який був футболістом, тому депутатом може стати абсолютно кожний.

Як ми бачимо наша молодь не дуже бере участь в нашій країні, їх цікавить зовсім інші питання, тому я надіюсь що молодь задумається, а не буде жити ніби нічого не було, і жити далі з тим що наші багато що обіцяють.

Отже, на даний момент молодіжного парламентаризму в Україні немає, тому молодь повинна ходити на вибори і обиратися в депутати. Молоді люди мають змінити нашу країну на краще. І якщо молодь буде відповідально до цього відноситися, то можливо зміниться щось в країні. Сподіваємося на молодих людей, що їм буде «не наплювати» на нашу країну і вони будуть брати приклад з молодих депутатів, які вже чогось досягли. Буде таких людей більше - буде лад в нашій країні!

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. - № 30.
2. Задорожня Г.В. Конституційне право України: навч.посіб. / Г.В. Задорожня. – К.: НАУ-друк, 2009. – 128 с.
3. Конституційне право України. Академічний курс: підруч.: У 2 т. – Т. 2 / За заг. ред. Ю. С. Шемшученка. – К.: Юридична думка, 2008. – 800 с.

Ревер С.В.,
аспірант кафедри конституційного права,
Львівського національного університету ім. Івана Франка
м.Львів

ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНСТИТУЦІЙНОГО ОБОВ'ЯЗКУ ЗАХИСТУ ПРАВ ТА СВОБОД ЛЮДИНИ В КОНТЕКСТІ КОНСТИТУЦІЙНИХ ЗМІН ЩОДО ПРАВОСУДДЯ (ФАКТОР АДВОКАТСЬКОЇ МОНОПОЛІЇ)

Конституція України визначає людину найвищою соціальною цінністю, а її права і свободи та їх гарантії повинні визначати зміст і спрямованість діяльності держави як такої. Саме тому, утвердження і забезпечення прав і свобод людини визначено конституцієдавцем як «головний обов'язок держави» (ст.3 Конституції України) [1]. Через це вся діяльність Української держави загалом, будь-яке функціонування її органів, установ та організацій, а також робота всіх її посадових та службових осіб, в кінцевому результаті, мають бути підпорядковані цьому генеральному завданню (меті) сучасної Української Держави - утвердженню та забезпеченню прав і свобод людини. Останнє чітко корелюється із закріпленими конституієдавцем базовими конституційними характеристиками нашої держави, за якими Україна визначена як держава суверенна, демократична, соціальна та правова (ст.1 Конституції України).

Очевидним є те, що діяльність органів державної влади (Президента України, ВРУ), посадових осіб України і т.д., при внесені змін до Конституції України, також мають бути чітко підпорядковані вищенаваному завданню (меті) функціонування сучасної Української держави. Іншими словами, будь-які конституційні зміни мають бути спрямовані сама на покращення (підсилення) «утвердження та забезпечення прав та свобод людини в Україні».

З прийняттям Верховною Радою України 2 червня 2016 року змін до Основного Закону держави в частині правосуддя [2], в Україні було задекларовано «адвокатську монополію» на представництво осіб в суді. Так, стаття 131-2 Конституції України, визначає, що для надання професійної

правничої допомоги в Україні діє адвокатура; виключно адвокат здійснює представництво іншої особи в суді, а також захист від кримінального обвинувачення. Водночас Законом визначені винятки щодо представництва в суді у трудових спорах, спорах щодо захисту соціальних прав, щодо виборів та референдумів, у малозначних спорах, а також стосовно представництва малолітніх чи неповнолітніх осіб та осіб, які визнані судом недієздатними чи дієздатність яких обмежена [1] .

Таке запровадження «монополії» адвокатів на представництво в судах загалом було позитивно сприйняте адвокатською спільнотою, оскільки вже давно назрівало в Україні. Серед основних плюсів такого представництва, на нашу думку, можна віднести:

- більш кваліфікована діяльність адвоката в суді у порівнянні з особою без досвіду правозахисної роботи, оскільки адвокат – це фахівець, який пройшов спеціальний добір та отримав ліцензію на право зайняття адвокатською діяльністю;
- персональна відповідальність адвоката за якість надання правової допомоги, його можна притягнути до дисциплінарної відповідальності за недобросовісне виконання покладених на нього обов’язків;
- обов’язок адвоката постійно підвищувати свою кваліфікацію;
- інформація, яку адвокат отримає від клієнта захищена законом, оскільки вона відноситься до адвокатської таємниці;
- адвокат наділений правом надсилати адвокатський запит та має доступ до багатьох державних реєстрів, що значно спрощує надання правової допомоги;
- змагальність професійних адвокатів у судовому процесі може повернути довіру громадськості до реформи правосуддя та судової гілки влади, скоротить терміни розгляду справ у судах та сприятиме винесенню судами законних і обґрунтованих рішень.

На противагу цьому, істотними недоліками запровадження адвокатської монополії є:

- обмеження доступу до правосуддя незабезпеченим прошаркам населення, які з огляду на нестабільну економічну ситуацію у нашій державі не зможуть оплатити послуги професійного адвоката. Не добавляє оптимізму і те, що система надання безоплатної правової допомоги, яка передбачена в Україні на сьогоднішній день, в повній мірі не вирішуватиме цю проблему;

- наявність у адвоката свідоцтва про право на зайняття адвокатською діяльністю не завжди свідчать про належний рівень фахівця;

- до прийняття нового закону, який би регулював адвокатську діяльність в Україні або внесення змін у чинну на сьогоднішній день редакцію Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», не вирішеним є питання представництва органів державної влади та органів місцевого самоврядування у судах, оскільки суміщення державної служби з адвокатською діяльністю є неможливим з огляду на законодавсто України про протидію корупції, а також відповідну практику Європейського суду з прав людини.

З огляду на поглиблення співпраці України з європейськими інтеграційними організаціями, доцільним є дослідження регулювання монополії на професійне правове представництво в інших європейських державах. Відповідно до звіту «Європейські судові системи: ефективність і якість правосуддя (видання 2016 року, дані за 2014 рік)», складеному Європейською комісією з питань ефективності правосуддя [3], найбільш поширеною з огляду на підвищену небезпеку для суспільства та суворість покарання є адвокатська монополія в кримінальних справах. Через це представництво обвинуваченого професійним адвокатом є обов'язковою вимогою в більшості країн (33) – Польща, Нідерланди, Чорногорія, Норвегія, Литва, Латвія, Італія, Ісландія, Угорщина, Росія, Сербія, Португалія, Великобританія, Андорра, Вірменія, Азербайджан, Республіка Молдова, Люксембург, Словаччина, Словенія, Македонія, Туреччина, Греція, Франція, Грузія, Хорватія, Бельгія, Данія, Чехія, Кіпр, Мальта, Монако, Швейцарія, в той час як правове представництво потерпілого адвокатом обов'язкове у 18

країнах (Бельгія, Греція, Росія, Туреччина, Шотландія, Мальта, Португалія, Норвегія, Хорватія, Данія, Кіпр, Франція, Монако, Ісландія, Італія, Грузія, Люксембург, Швейцарія та Македонія).

Адвокатська монополія у всіх категоріях справ (цивільних, кримінальних і адміністративних) встановлена у дев'яти державах – членів Ради Європи: Італія, Франція, Монако, Бельгія, Греція, Люксембург, Кіпр, Туреччина та Мальта.

Водночас, в тринадцяти державах – членах Ради Європи взагалі немає монополії на представництво в жодному із згаданих вище процесів, в тому числі і кримінальному (Німеччина, Швеція, Іспанія, Болгарія, Естонія, Албанія, Австрія, Боснія і Герцеговина, Естонія, Ірландії, Румунії, Північна Ірландія та Уельсі).

Цікавим є те, що монополія на професійне правове представництво в Європі може також залежати від різних факторів, наприклад інстанції в якій здійснюється таке представництво, суми позову, а також питань, що розглядаються.

Коротко підсумовуючи вище викладене, можна зазначити, що докорінне реформування в Україні інституту адвокатури, зокрема в частині закріплення монопольного становища адвокатів у сфері надання правової допомоги може найближчим часом призвести до позитивних змін у сфері правосуддя та забезпечити вищий рівень правового захисту громадян з огляду на тенденцію більшості сучасних демократичних держав до підвищення рівня професіоналізму в наданні правової допомоги.

Список використаних джерел:

1. Конституція України [Текст]: офіц.текст: [прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. із змінами, внесеними Законом України від 8 грудня 2004 р.: станом на 1 січня 2006 р.]. – К. : Мін-во Юстиції України, 2006. – 124 с.

2. Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя): За кон України від 02.06.2016р. .// Відомості Верховної Ради України. - 2016. - № 28. - Ст.532

3. An overview European judicial systems: Efficiency and quality of justice - Edition 2016 (2014 data). Retrieved from: https://rm.coe.int/european-judicial-systems-efficiency-and-quality-of-justice-cepej-stud/1680788228

Слєпцов Д.Р.,
студент гр. ПР-31-16,
Вінницького соціально- економічного інституту
Університету «Україна»,
науковий керівник: Олійник О.М., асистент кафедри правознавства
Вінницького соціально- економічного інституту
Університету «Україна»
м.Вінниця

ПАРЛАМЕНТАРИЗМ У ДОСЛІЖЕННЯХ ВЧЕНИХ, В ЮРИДИЧНІЙ НАУЦІ ТА НА ПРАКТИЦІ

Парламентари́зм — система політичної організації держави, за якої чітко розмежовані функції законодавчої та виконавчої влад за привілейованого становища парламенту.

Парламент є об'єктом інтенсивної політичної комунікації з боку громадян: його критикують, до нього апелюють, з ним асоціюють багато явищ і процесів, що відбуваються в державі.

В масовій свідомості парламент є уособленням суспільної мотивації, індикатором політичної культури та електоральних вподобань, очікувань і вимог соціальної справедливості. В літературі з питань державного будівництва і права, конституціоналізму, політологічних працях, парламент як предмет наукового аналізу перебуває у центрі дискусій, оскільки є визначальною категорією для класифікацій форм державного правління, політичних режимів, рівня дієздатності складових громадянського суспільства.

За основу дефініцій поняття «парламент» науковці беруть різні ознаки, проте базовим класифікатором виступає його представницький характер.

До останнього часу, не склалося усталеної думки, щодо монополії парламенту на статус представницького органу державної влади. На противагу авторам концепції про визначення українського парламенту як єдиного представницького органу висувається думка про те, що говорити про єдине представництво парламенту можна лише за відсутності інших органів загальнонаціонального рівня, що формуються безпосередньо народом. За наявності народно обраного (шляхом загального виборчого права) президента така єдність зникає. Отже, парламент важко безапеляційно назвати єдиним представницьким органом від народу.

Молодь була і є найактивнішою та наймобільнішою у соціальному плані групою населення. Молодіжна політика виступає інструментом, що має забезпечити геополітичну конкурентоспроможність української держави, а також розвиток місцевих громад та суспільства протягом наступних 10 – 15 років.

Різноманітні дані аналізу та прогнозів середньо та довгострокових тенденцій визначають, що найбільш важливими змінами майбутнього є перехід до самоорганізації суспільства. Самоорганізація громадян, їх об'єднань та бізнесу, їх взаємодія – мають стати основою суспільства майбутнього.

На сучасному етапі розвитку українського суспільства, коли демократизація – стала пріоритетом держави, молодь з об'єкту державної уваги повинна стати дієвим суб'єктом процесів державного управління.

В Україні активна участь молоді у громадському житті має дві основні перешкоди. Першою з них є власне пасивність молоді та низький рівень громадянської свідомості. Це підтверджується результатами чисельних досліджень, проведених як іноземними так і українськими фахівцями. Так, у своєму дослідженні „Громадянське суспільство в чотирьох Східноєвропейських державах-сусідах ЄС" доктор Ернст Піехль відмічає, що

нація досі має сподівання на „сильну людину” у владі, яка вирішить всі проблеми [1]. Разом з тим, він стверджує, що ці настрої підтвердили результати соціологічного дослідження, коли на питання „Як ви можете охарактеризувати українців?” 48 % респондентів обрали відповідь „пасивність та сподівання, що хтось вирішить наші проблеми”. В решті решт пасивність населення набирає загрозливих форм, оскільки сподівання на когось поширюються серед молоді.

Швидка технологічна революція на межі XX і XXI ст. спричинила певну технологізацію діяльності, що проникла в усі сфери суспільного життя. Вона позначилася і на політичній сфері: розставила нові акценти, зумовила нове оцінювання звичних явищ, нові підходи, способи реалізації політичних планів і задумів тощо. Все це дало поштовх новому - технологічному - підходу до реакції молоді на суспільно-політичні процеси. На цьому ґрунті виникли, зросли і поширились ідеї та практики застосування політичних технологій.

Політичні технології - прийоми, способи, операції, процедури реалізації функцій політичної системи, які визначають ефективність політичного процесу, стійкість політичної системи [2]. Вони є специфічною формою політичної інженерії, яка дає змогу раціонально, просто та ефективно досягати політичних цілей.

Щоб краще зрозуміти специфіку політичних технологій, необхідно уточнити політичні завдання в рамках партійної політики:

- зміцнення громадського та політичного статусу політичних партій і політичних лідерів. Отже, сучасні партії та політики, чий статус визначається в ході виборів, однозначно потребують підтримки населення, в тому числі молодого покоління:

- створення сприятливих умов для діяльності політичних партій шляхом конструювання в масовій політичній свідомості їх привабливого образу.

Таким чином, будь-яка політична організація зацікавлена в тому, щоб молодь бачила в ній компетентну й адекватну політичну силу, яка здатна розв'язати гострі соціально-економічні питання. Тільки в цьому випадку її

політичні рішення будуть сприйматися в суспільстві як обґрунтовані, що претендують на суспільну підтримку.

Сьогодні молоді люди критично настроєні щодо здатності представників усіх гілок влади формувати і відстоювати економічні та політичні інтереси України; будувати її незалежне майбутнє і майбутнє молодого покоління зокрема. Різке падіння рейтингів політичних партій відбувається, перш за все, через втрату довіри молодих виборців.

У рамках дослідження Центру політичної освіти спільно з Регіональним представництвом Фонду імені Фрідріха Еберта в Україні та Білорусії було проведено порівняльний аналіз програмних положень політичних партій щодо вирішення основних проблем молоді в Україні.

За результатами аналізу передвиборчих програм, законопроектів та списків кандидатів 2006 року експерти зробили такі висновки:

- молодь оцінюється як об'єкт політики, а не як суб'єкт;

- планування партійної програми є ситуативним і часто не спирається на реальні потреби та інтереси молодої людини;

- відбувається концентрація на галузях, а не на людині;

- представництво молоді у виборчих списках обмежене;

- відсутня увага у виборчих програмах до механізмів представництва молоді.

При тому, що молодь становила близько 23% від загальної кількості населення, в партійних списках було представлено лише від 5 до 13% людей віком до 35 років. Враховуючи «прохідні» номери найвпливовіших партій на той час, цей відсоток виявився ще меншим - в обраному 2006 року парламенті налічувалося всього близько 5% молоді. Приблизно така ж ситуація і в місцевих радах .

За словами директора Інституту соціальної та політичної психології АПН України Миколи Слюсаревського, «уявлення політичних сил про молодь, її інтереси і потреби часто-густо не зовсім відповідають дійсності. Головна причина цього полягає в тому, що політичні сили спілкуються,

підтримують зв'язки, як правило, лише з молодіжними організаціями, нерідко тими, які самі ж і створили. Однак ці організації здебільшого забюрократизовані, украй слабко пов'язані з молодіжним загалом і дуже приблизно відображають його найголовніші інтереси. Як наслідок, відбувається мимовільне викривлення уявлень про молодь. Це і є «ахіллесовою п'ятою» молодіжної політики більшості партій і блоків» [3] .

За останнє десятиліття з політичної арени у небуття пішло багато політичних партій, які намагалися вирішувати тільки питання, що цікавили певне коло осіб, партійних лідерів. Тому активізація політичних партій в галузі молодіжної політики провідними українськими партіями виправдана і дає результати, якщо розглядати молодь не тільки як об'єкт, але і як суб'єкт соціально-політичних та економічних перетворень.

Керівництво сучасних українських партій чітко усвідомлює, що розширення участі молоді в політичному, економічному та культурному розвитку країни є першим і необхідним кроком на шляху формування стабільного громадського суспільства в країні. Це спосіб формування взаємовідносин між молодими людьми, суспільством та владою. Крім цього, це створює можливості для прийняття молодими громадянами на себе відповідальності за розвиток своєї країни і суспільства в цілому.

З бурхливим розвитком політичних процесів в Україні, зі зміною світогляду молоді, обумовленої, в тому числі поширенням мережі Інтернет, появою нових завдань та пріоритетів у молодіжній політиці на державному рівні з'являється об'єктивна потреба в подальшому науковому вивченні проблем соціалізації молоді.

На сучасному етапі молодь може відіграти важливу роль у процесі децентралізації . 15 листопада 2017 року у Києві відбулися парламентські слухання на тему: «Формування та реалізація державної молодіжної політики в Україні в умовах децентралізації».

У роботі слухань взяли участь народні депутати України, представники центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого

самоврядування, громадських організацій, профспілок, міжнародних організацій, наукових установ, ЗМІ.

Із основною доповіддю виступив Міністр молоді та спорту України Ігор Жданов, який повідомив, що в Україні проживає понад 11,5 млн. молодих людей віком від 14 до 35 років, що становить 27% населення. Зокрема, Міністр навів дані щорічного соціологічного дослідження «Молодь України». За результатами опитування 2017 року, 62% молодих людей хочуть жити в Україні, 56% – позитивно ставляться до реформи децентралізації влади, а 52% – готові особисто долучитися до ініціатив у житті громади.

Ігор Жданов назвав пріоритети очолюваного ним міністерства щодо створення умов, щоб молодь залишалася проживати, працювати у громаді та була активним учасником її розбудови й розвитку. Він наголосив, що при місцевих органах влади мають бути створені координаційні ради, завданням яких є здійснення програм та заходів з формування національної ідентичності молодих людей.

Для сучасного суспільства характерно різноманіття форм участі молоді в політичному житті. Розуміється як залученість в тій чи іншій формі людини або соціальної групи в політико-владні відносини, в процес прийняття рішень і управління, політична участь є важливим компонентом політичного життя суспільства. Воно може служити засобом досягнення певної мети, задоволення потреби в самовираженні і самоствердженні, реалізації почуття громадянськості. Участь буває прямим (безпосереднім) і опосередкованим (представницьким), професійним і непрофесійним, стихійним і організованим і т.п. У недавньому минулому в нашій країні сповідалася ідея так званої стовідсоткової політичної активності молоді. При цьому визнавалися лише ті форми активності, які демонстрували солідарність молодих людей з офіційною ідеологією. Будь-які інші вважалися антигромадськими і припинялися. Подібне "поголовне участь" лише в офіційно схвалюваних формах свідчило про бюрократизації політичного життя і завдавало величезної шкоди молоді, наслідки якого відчуваються до цих пір.

Українська політика потребує омолодження. Про це ледь не щодня говорять політичні діячі, але нічого не відбувається. В Україні не має жодної політичної партії, де б молодіжна організація відігравала вагому роль та впливала на прийняття рішень. Більшість партій декларували бажання омолодити своє представництво у парламенті, але на провідних позиціях так і залишилися ті, „кому за сорок". Експерти констатують, що українські політики мислять короткостроковими категоріями, а щоб підготувати молоді партійні кадри.

З однієї сторони важливість дослідження усіх аспектів роботи припартійних молодіжних організацій полягає в тому, що молодь є суспільно диференційованою соціально-демографічною спільнотою, якій притаманні специфічні фізіологічні, соціально-психологічні, теоретико-пізнавальні, культурно-освітні та інші властивості, що характеризують її біосоціальне дозрівання як здійснення самовираження її внутрішніх сутнісних сил і соціальних якостей. Також варто зазначити, що розвиток потужної припартійної молодіжної організації є одним з елементів залучення молоді до політичної діяльності та політики в цілому .

З іншої сторони припартійні молодіжні організації мають величезний організаційний, кадровий та мобілізаційний потенціал для здійснення політичної діяльності та досягнення мети політичної партії .

Участь у виборчих кампаніях так як і нормотворча діяльність є характеристикою яка показує дієздатність припартійної молодіжної організації. Сутність участі у виборчих кампаніях полягає в тому яким чином організована робота припартійної молодіжної організації у період виборчих кампаній. До участі у виборчих кампаніях входять правила, принципи та механізми взаємодії припартійної молодіжної організації з материнською партією на період виборчої кампанії, незалежно від того чи приймає припартійної молодіжної організації участь як окремий суб'єкт чи діє у складі материнської партії. Саме участь у виборчих кампаніях є підставою для більшості політичних партій створювати власні «молодіжні крила», тому під

час виборчих кампаній відбувається найбільш глибока та всеосяжна співпраця між припартійної молодіжної організації та материнською партією.

Однією з характеристик, що визначає дієздатність припартійної молодіжної організації є участь, або спроможність до участі у нормотворчій діяльності. Сутність цієї характеристики полягає у можливості припартійної молодіжної організації вирішувати поточні проблеми суспільства, впливати на політичну ситуацію та визначати шляхи розвитку держави, як на місцевому так і на національному рівнях.

В даному випадку нормотворча діяльність передбачає три складові. Перша, формування позицій, стратегій у процесі розробки нових політик (від англійського «policie») щодо минулих, теперішніх чи майбутніх проблем суспільства, формування загального бачення розвитку держави. Друга, формування позицій та стратегій у процесі здійснення політичної діяльності для просування власних політик. Третя, вираження розроблених політик у вигляді нормативних документів та лобіювання прийняття їх як законодавчих чи нормативних актів.

Залежно від організаційної структури та типу відносин з материнською партією, розробка політик відбувається у взаємодії між прийнятою ідеологією припартійної молодіжної організації, політичною платформою материнської партії і політичною кон'юнктурою, та поточною проблематикою у суспільстві.

Участь припартійної молодіжної організації, або спроможність до участі у нормотворчій діяльності залежить від наявності професійних кадрів, потужності і розгалуженості припартійної молодіжної організації та її «політичної ваги». За цією характеристикою можна визначити «зрілість» припартійної молодіжної організації.

Поступово відбувається процес вгасання колишньої культури. Старше покоління реагує на нову ситуацію по-різному: одні мирно приймають зміни, інші різко критикують всі нововведення. Це неминуче спричиняє стан духовного вакууму, непевність у майбутньому, занепокоєння й тривогу.

Категоричність і зарозумілість у відносинах між поколіннями, руйнують можливість розуміння й діалогу, ведуть до посилення напруженості. Несхвалення всього нового, бажання повернути назад хід історії, зупинити темп змін не викликають позитивного відгуку в молоді й неминуче ведуть до протистояння поколінь.Не менш небезпечна й зневага молодих досвідом старших, бажання стерти з пам'яті всі досягнення минулих років. Кожне покоління виконує свою історичну роль і заслуговує підтримки, тому що без цього переривається зв'язок поколінь. Наступність поколінь є основою історичного розвитку людини й суспільства, тому всі суспільні й особисті зусилля повинні бути спрямовані на взаєморозуміння й діалог.

Список використаних джерел:

1. Кравченко В.В. Конституційне право України: Навчальний посібник. Вид. 4-те, виправл. та доповн. – К.:Атіка, 2006. – 568 с.

2. Кривуца І.В. Конституційне право України: Навчальний посібник. – К., 2002 – 320 с.

3. Фрицький О.Ф. Конституційне право України: Підручник. – К.: Юрінком Інтер, 2002 . – 536 с.

Сорока В.О.,
студентка гр. ПРК-41-15/16,
Вінницького коледжу
Університету «Україна»,
науковий керівник: Олійник О.М., асистент кафедри
правознавства
Вінницького соціально- економічного інституту
Університету «Україна»
м.Вінниця

УКРАЇНСЬКИЙ ПАРЛАМЕНТАРИЗМ У ПОРІВНЯНІ З ЗАРУБІЖНИМ

Нині парламенти діють у понад 160 країнах світу. За змістом діяльності вони є насамперед органами законодавчої влади, легіслатурами (від латинського "Lex" - закон). Водночас у їх діяльності значне місце посідають й інші функції, окрім законодавчої, зокрема представницька, установча, парламентського контролю, бюджетно-фінансова, міжнародних зв'язків тощо.

Парламенти як інститути державної влади за формою є всенародними зборами (конгресами, асамблеями) або зборами представників народу (депутатів), як в Україні. Це своєрідні постійно діючі форуми, зібрання, на яких обговорюються і вирішуються найважливіші суспільні та державні справи. Вони мають різні назви - Верховна Рада (Україна), Федеральні збори (Росія, Швейцарія), Конгрес (США), стортинг (Норвегія), альтинг (Ісландія), Генеральні кортеси (Іспанія), Генеральний конгрес (Мексика), кнесет (Ізраїль), Національні збори (Єгипет), Все-китайські збори народних представників тощо, - але для усіх них властиві загальні принципи парламентаризму [1].

Сучасний парламентаризм характеризується наявністю кількох усталених видів парламентів, що різняться своїм статусом, порядком формування, структурою, функціями та іншими ознаками. Зокрема, за своїм статусом розрізняють парламенти президентських парламентських, і змішаних (напівпрезидентських, парламентсько-президентських) республік та монархій. До змішаної форми відноситься Україна.

Парламенти - це виборні і колегіальні вищі органи держави, які функціонують в умовах демократичного правління і мають своїми головними повноваженнями повноваження в сфері законотворчості [2]. В унітарних

державах парламенти формуються на загальнонаціональному рівні, у федераціях - також і на рівні їх суб`єктів. В останньому випадку повноваження законодавчих органів двох рівнів розмежовуються на засадах, визначених федеральною конституцією.

Пріоритетною рисою українського парламенту як органу законодавчої влади є його єдність, виключність, універсальність в системі органів державної влади, що зумовлено насамперед унітарним характером нашої держави, тобто державним устроєм, вже згаданим поділом державної влади, його внутрішньою структурою та ін.

Однією з істотних особливостей українського парламенту є його однопалатність. Така структура, як зазначалось вище, не є типовою для великих і середніх держав, але в Україні на це є вагомі причини об'єктивного і суб'єктивного характеру. Однопалатна структура українського парламенту зумовлена насамперед тим, що Україна є унітарною державою (ст. 2 Конституції), становлення парламентаризму в Україні (в його класичному розумінні) перебуває на початковому етапі, українське суспільство і, як наслідок цього, український парламент є лише відносно структурованими, а організація державної влади за принципом її поділу на законодавчу, виконавчу і судову утвердилася в Україні далеко ще не в усіх відношеннях та іншими обставинами [3].

Постійно діючий характер українського парламенту полягає, зокрема, в тому, що народні депутати обираються до Верховної Ради строком на чотири роки і здійснюють свої повноваження на постійній основі. Верховна Рада, за Конституцією (ст. 82), працює сесійно. Чергові сесії Верховної Ради починаються першого вівторка лютого і першого вівторка вересня кожного року (ст, 83). Новообрана Верховна Рада збирається на першу сесію не пізніше як на тридцятий день після офіційного оголошення результатів виборів. Якщо протягом тридцяти днів будь-якої чергової сесії пленарні засідання не можуть розпочатися, то Президент може достроково припинити повноваження Верховної Ради.

Широко передбачена Конституцією участь парламенту у формуванні органів державної влади на паритетних засадах з Президентом та іншими органами державної влади. Зокрема, Верховна Рада призначає третину складу Конституційного Суду; призначає та звільняє половину складу Ради Національного банку, призначає половину складу Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення (ст. 85 Конституції) тощо.

Багатогранними є відносини Верховної Ради з органами судової влади. Зокрема, Верховна Рада призначає третину складу Конституційного Суду, обирає суддів судів загальної юрисдикції, надає згоду на призначення Президентом на посаду Генерального прокурора, може висловити недовіру Генеральному прокуророві, що має наслідком його відставку з посади, призначає трьох представників до Вищої ради юстиції.

Парламент як орган законодавчої влади визначає законами України судоустрій, судочинство, статус суддів, засади судової експертизи, організацію та діяльність прокуратури.

Взаємодія парламенту з органами правосуддя і прокуратури у процесі здійснення парламентського контролю. Кандидати на посади обираються, призначаються чи затверджуються Верховною Радою, відбувається заслуховування та підготовка для розгляду Верховною Радою відповідних висновків щодо цих кандидатур; обговорення кандидатур посадових осіб, призначення яких відповідно до законодавства погоджується з комітетами, підготовка відповідних висновків щодо цих осіб.

Сьогодні Україна, як ніколи, потребує вагомого слова молодої людини. Саме молодь володіє необхідним потенціалом, реалізація якого в майбутньому може істотно поліпшити економічне, соціальне та культурне становище суспільства.

Молодь сьогодні залишена напризволяще, сам-на-сам зі своїми проблемами та турботами. Зайдіть за шкільний паркан і ви побачите школярів, які безкарно палять цигарки, брудна лайка лунає з усіх боків. Є діти, які під час уроків перебувають не за шкільною партою, а за комп’ютером в гральних

салонах. І це не поодинокі випадки. А ще можна згадати про підвали, бари на які витрачають свій вільний час молоді люди. Нічні вулиці збирають ватаги підлітків, які маються від «нема чого робити», а звідси і поповнення міліцейської статистики скоєних правопорушень. Сьогоднішня молодь це віддзеркалення майбутнього суспільства і держави. Яка молодь таке і майбутнє. І, на превеликий жаль, прогнози не втішні. Проте не все так погано в нашому домі. Поряд нас багато молодих і здібних, які хочуть змінити цю країну, яким не байдуже її майбутнє. Їм треба лише дати шанс, підтримати. Недаремно кажуть, що дурень проб'ється сам, а розумному треба допомогти.

Сьогодні в Україні повним ходом йде розбудова правової, демократичної, соціально орієнтованої держави. З цією метою постійно приймаються нові закони, видаються постанови і розпорядження, які направлені на врегулювання нових економічних політичних та інших відносин, а також на зміцнення і укріплення державності та суверенітету України, вдосконалення державної влади.

Донедавна наша наука, в тому числі і наука конституційного права, активно заперечувала необхідність визнання і впровадження в життя принципу "розподілу влад", і, відповідно, інституту президенства, які вважалися "шкідливими і безперспективними для радянської демократії, чужими і ворожими передовій соціалістичній формі народовладдя". Не останню роль у "відмові права на життя" президенства відіграла теорія поєднання законодавчої і виконавчої влади у діяльності механізму владарювання.

Наш порятунок у нашій активності, у нашій участі у громадських, пластових, студентських організаціях. І, безумовно, брати безпосередню участь у виборах і голосувати за тих кандидатів у народні депутати, які на законодавчому рівні розроблять нарешті дієву концепцію захисту національних інтересів, як перспективи розвитку української державності, забезпечать доступ молоді до освіти незалежно від її майнового стану, розроблять і приймуть закони щодо заохочення і підтримки молодих

науковців, соціальної підтримки та соціально-правового захисту молоді, сприяння молоді у вирішенні житлових проблем та підтримки молодих сімей, національно-патріотичного виховання молоді тощо. Теперішні вибори – це наш шанс змінити якісний склад Верховної Ради на таких депутатів, які будуть спроможні внести необхідні законодавчі зміни у сфері молодіжної політики. Тільки тоді в української молоді з'явиться перспектива, а в держави - європейське майбутнє.

Сучасна молодь йде в ногу з часом, активно розвивається, знає чого хоче від життя, вона смілива до експериментів та нових звершень. Перед молодим поколінням сьогодні відкрито багато можливостей: можна навчатись у різних навчальних закладах, відкривати свою справу, знайомитись з новими країнами. А розвиток інформаційних технологій пішов так далеко, що це все можна робити навіть не виходячи із дому. Кожен може обирати спосіб навчання, роботи та отримання інформації в залежності від своїх бажань та можливостей. Інформації сьогодні дуже багато і вона доступна всім. Активна молодь вдало використовує ці шанси.

Список використаних джерел:

1. Конституційне право України / За ред. Д.ю.н., проф. Погорілка В.Ф. – К.: Наукова думка, 2000. – 731 с.
2. Кривуца І.В. Конституційне право України: Навчальний посібник. – К., 2002 – 320 с.
3. Органи державної влади України / За ред. В.Ф . Погорілка: Монографія. – К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького, 2002. -592 с.

Черняк Є. В.,
к.ю.н., доцент кафедри
конституційного права,
Київський національний університет
ім.Т.Шевченка
м.Київ

ВВЕДЕННЯ AMICUS CURIAE ДО УКРАЇНСЬКОГО КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДОВОГО ПРОЦЕСУ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ

В основу Закону України "Про Конституційний Суд України" (далі - КСУ) від 13 липня 2017 р. № 2136-VIII закладено правові норми тих конституційних положень, до яких були внесені зміни Законом України "Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)" від 2 червня 2016 р., № 1401-VIII [1]. Новаторство Закону про КСУ, який набрав чинності 03.08.2017, виявилося у вдосконаленні правового регулювання не лише статусу судді Конституційного Суду, повноважень (зокрема, введенні до правового поля інституту конституційної скарги), але і окремих процесуальних особливостей конституційного провадження. Зокрема, відповідно до п. 3 розділу "Перехідні положення" Закону про КСУ з метою надання експертної допомоги в конституційних провадженнях за конституційними скаргами у Конституційному Суді тимчасово, на строк до 1 січня 2020 року, запроваджується інститут спеціального радника. Для здійснення функцій спеціального радника Конституційний Суд може запросити суддю у відставці іноземного органу конституційної юрисдикції або представника міжнародної урядової організації, предметом статутного завдання якої є питання конституційного права. Не може бути запрошений для здійснення цих функцій громадянин держави, визнаної Верховною Радою України агресором. Спеціальний радник може до початку розгляду справи Сенатом або Великою палатою надати свій письмовий обґрунтований юридичний висновок (amicus curiae) у справі.

Інститут Amicus Curiae або "Друг суду" є відносно новим явищем для українського конституційного судочинства. Його запровадження є новим феноменом в судочинстві більшості сучасних держав. Єдиним судом, де активно використовується третя сторона у справі, є Європейський Суд з прав людини у Страсбурзі. Таким чином, Amicus Curiae – нове явище у світовій практиці конституційного судочинства, і питання його розвитку і право застосування актуальні в Україні. У зв'язку з цим знайомство із зарубіжним досвідом застосування і регулювання Amicus Curiae є цінним і корисним для українських спеціалістів.

На сьогодні немає єдиного визначення Amicus Curiae, оскільки існує два діаметрально протилежних філософських підходи до визначення змісту даного терміну. Діалектика Amicus Curiae полягає у відмінностях сутнісного наповнення даного терміну: чи розглядати Amicus Curiae в ролі експерта і об'єктивного помічника в судовому процесі, або в якості адвоката, який виражає суспільні інтереси в межах загальних аспектів справи, - і, відповідно, додає суб'єктивну оцінку. Інститут Amicus Curiae (у перекладі з латині означає "друг суду") відомий ще з часів римського преторського права, під яким розуміють надання суду незалежним фахівцем, який не є стороною у справі, не має у ній відповідного інтересу, своєї думки, висновку, інформації у формі amicus brief з того чи іншого важливого питання [2]. Також під цим терміном слід розуміти письмовий висновок третьої сторони, в якому можуть міститися оцінка фактів та результати експертизи.

В українському законодавстві існують інституційні проблеми у можливості застосування інституту Amicus Curiae при роботі з Конституційним Судом. З одного боку, ст. 70 Закону про КСУ передбачає можливість участі представників громадськості у конституційному судочинстві, даючи перелік можливих залучених учасників конституційного провадження. До них належать залучені КСУ до участі у розгляді справи органи та посадові особи, свідки, експерти, спеціалісти, перекладачі та інші особи, участь яких необхідна для забезпечення об'єктивного і повного

розгляду справи. Крім того, законодавець передбачив можливість залучення в ролі Amicus Curiae судді у відставці іноземного (вид. авт.) органу конституційної юрисдикції або представника міжнародної (вид. авт.) урядової організації. Разом з тим, в чинному законодавстві відсутні норми, які закріплюють юридичну силу документа, який є результатом втручання Amicus Curiae. Особливий практичний інтерес викликає питання про доступність інформації третім особам по справам, що розглядаються у КСУ.

Питання практики застосування Amicus Curiae – це питання демократизації правосуддя і переходу від традиційної моделі судочинства до суспільно-правової. Суттєвою відмінністю даних підходів є те, що в традиційній системі судочинства завдання суду обмежене вирішенням спору між двома сторонами. У той час як в межах суспільно-правового підходу, суд не ізольований від громадянського суспільства і веде спільний пошук оптимальної моделі суспільного ладу.

Можна погодитись з думкою вченого О.В. Константого, що до запровадження відповідних новел до процесуального законодавства України Законом від 03.10.2017 р. № 2147-VIII певним прототипом інституту Amicus Curiae були висновки колишніх членів Науково-консультативної ради при Верховному Суді України, які надавалися на громадських засадах за дорученнями суддів-доповідачів у зв'язку з потребами усунення неоднакового застосування одних і тих самих норм права в подібних правовідносинах судами касаційної інстанції [3, с. 98].

Широку практику застосування Amicus Curiae має сьогодні Європейський Суд з Прав Людини (далі - ЄСПЛ), початок якої був покладений у 1980-х рр. Один із найбільш відомих прикладів застосування Amicus Curiae – це справа Malone v. UK (8691/79 02.08.1984), предметом розгляду якої стало урядове стеження за приватними телефонними розмовами [4]. Сьогодні участь третьої сторони у судовому процесі стало широко поширеним явищем у Страсбурзькому суді.

Щодо конституційного судового процесу, то на сьогоднішній день серед країн, в яких широко використовується даний інститут, слід назвати Чехію, Молдову, Казахстан, Албанію, Боснію і Герцеговину.

Ще до введення в дію Закону України про КСУ в редакції від 13 липня 2017 р. були відомі факти надання експертних висновків з актуальних для громадянського суспільства питань, які порушувалися у конституційних поданнях та зверненнях Центром політико-правових реформ, Українською Гельсінською спілкою з прав людини та іншими неурядовими організаціями [5].

Отже, введення Amicus Curiae до процесуального законодавства України є новелою законодавця, яку слід розглядати не як право чи обов'язок третьої сторони у справі висловити свою думку, а як можливість (додаткова гарантія) надати експертну оцінку чи інформацію, яка може бути корисною для суду задля досягнення законного і неупередженого рішення, яке відображає інтереси громадянського суспільства.

Список використаних джерел:

1. Закон України "Про Конституційний Суд України" від 13 липня 2017 р. № 2136-VIII, зі змінами. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-19 (дата звернення 04.03.2018); Закон України "Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)" від 2 червня 2016 р., № 1401-VIII // URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1401-19 (дата звернення 04.03.2018).

2. Цибульський С. "Amicus curiae" как институт усовершенствования правовой системы / С. Цибульский. URL: http://www.hrights.ru/text/b21/Chapter5%203.php (дата доступу: 14.03.2019).

3. Константий О.В. "Amicus Curiae" в адміністративному судочинстві України: проблеми впровадження // Юридичний науковий електронний журнал. – 2018. - № 1. – С. 97 – 100.

4. Malone v. UK (8691/79 02.08.1984) URL: https//hudoc.echr.coe.int (дата доступу: 10.03.2019).

5. Правова позиція Української Гельсінської спілки з прав людини щодо конституційності частини п'ятої статті 21 Закону України "Про свободу совісті та релігійні організації" URL: https://www.irs.in.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=1661%3A1&catid=53%3Akons&Itemid=76&lang=ru (дата доступу: 10.03.2019).

СЕКЦІЯ 2. ЦИВІЛЬНЕ ТА СІМЕЙНЕ ПРАВО; ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС

Берладин Б.Я.
студент гр. ПР -21-17
Вінницький соціально-економічний інститут
Університету «Україна»
науковий керівник: Мисак О,І.,
ст. викл.,кафедри правознавства
Вінницький соціально-економічний інститут
Університету «Україна»
м. Вінниця

ДОГОВІР ПІДРЯДУ: АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СУЧАСНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Юридична практика щоденно стикається із труднощами правового регулювання підрядних відносин. Вищевказані обставини зумовлюють необхідність наукового дослідження відносин, що виникають при укладанні договору підряду та дослідження юридичної природи підрядних договорів, зокрема таких як договір побутового підряду та договір будівельного підряду, їх спеціального нормативного регулювання. Необхідність встановлення проявів договірного регулювання відносин із виконання робіт побутового характеру як на теоретичному, так і правозастосовчому рівнях, зумовлена й змінами напрямків розвитку країни, адже на порядку денному сьогодні є вироблення нової концепції регулювання правовідносин з виконання робіт, яка б відповідала економічним та соціальним реаліям сьогодення.

Відповідно до ч. 1 ст. 1 ЦК України цивільним законодавством регулюються особисті немайнові та майнові відносини (цивільні відносини), засновані на юридичній рівності, вільному волевиявленні, майновій самостійності їх учасників [1]. Таким чином, побутові підрядні відносини також регулюються нормами цивільного законодавства. Правове регулювання побутових підрядних відносин, що полягає у впливі суб'єкта правового регулювання (учасників цих правовідносин або держави) на такі відносини шляхом встановлення норм цивільного права (договірного чи статутного), має

свою мету. Такою метою, як відомо, виступає упорядкування зазначених відносин відповідно до тих ідеальних моделей, які вбачаються суб'єктові правового регулювання і закладаються ним у нормах цивільного права.

Таким чином, зважаючи на те, що правовідношення є самостійним відносно фактичного суспільного відношення явищем, зазначимо, що конкретне, реальне врегульоване нормами права суспільне відношення, яке виникає у сфері виконання побутових підрядних зобов'язань, в основі якого лежать приватні споживчі інтереси учасників щодо отримання певної вигоди, а саме матеріального результату робіт, який задовольнятиме особисті побутові потреби, охорона та захист яких закріплені в нормах права.

Аналізуючи зобов'язання із виконання робіт, доцільно вести мову саме про систему договорів, що опосередковують зобов'язання із виконання робіт, оскільки правові норми, що регулюють правовідносини між контрагентами таких договорів, розташовані в логічній послідовності. Зауважимо також що, у гл. 61 ЦК України спершу викладено норми, що становлять правовий інститут підряду, в який включено загальні положення про підряд та різновиди цього договору [1]. Аналіз закріпленої в ст. 837 ЦК України дефініції договору підряду свідчить, що поняття «робота» розкривається законодавцем через категорію «вчинення дії» або «діяльності» [1]. В літературі зазначається, що «робота» – це діяльність, результати якої мають матеріальний вираз і можуть бути реалізовані для задоволення потреб юридичних і фізичних осіб. Водночас «послуга» – це діяльність, результати якої не мають, як правило, матеріального виразу, вони реалізуються і споживаються в процесі здійснення цієї діяльності [2, с. 426]. Відповідно ст. 1 Закону України «Про публічні закупівлі» роботи – це проектування, будівництво нових, розширення, реконструкція, капітальний ремонт та реставрація існуючих об'єктів і споруд виробничого і невиробничого призначення, роботи із нормування у будівництві, геологорозвідувальні роботи, технічне переоснащення діючих підприємств та супровідні роботам послуги, у тому числі геодезичні роботи, буріння, сейсмічні дослідження, аеро і супутникова

фотозйомка та інші послуги, які включаються до кошторисної вартості робіт, якщо вартість таких послуг не перевищує вартості самих робіт [3].

З огляду на це доцільно виділити характерні риси основних підрядних договорів. Характерною рисою зазначених договорів є те, що вони опосередковують відносини з виконання робіт, зміст яких зводиться до того, що одна особа (підрядник) зобов'язується виконати певну замовлену роботу та передати її іншій особі (замовнику), яка повинна прийняти та оплатити її. Ця обставина зумовлює певний зв'язок цих договорів, їх спільну правову природу і дає підстави для віднесення їх до однієї групи – підрядних договорів. Тож, всі вказані договори пов'язані із виникненням (зміною, припиненням) у контрагентів конкретних прав та обов'язків (правових наслідків).

Отже, підсумовуючи вище викладене, зазначимо, що: а) саме через механізм правового регулювання матеріалізується ідеальна модель підрядних відносин, яка закладена в нормі, що його регулює; б) в єдиному механізмі правового регулювання підрядних відносин договір виконує функцію юридичного факту, з яким пов'язується виникнення у конкретних учасників підрядних відносин прав та обов'язків; в) підрядний договір як зобов'язальне правовідношення виступає ключовим елементом стадії реалізації норм права, суб'єктивних прав та обов'язків.

Список використаних джерел:

1. Цивільний кодекс України: [Електронний ресурс] : кодекс [прийнято Верхов. Радою 16.01.2003 № 435-IV]. – Редакція від 02.11.2016, підстава 1666-19, – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15

2. Договірне право: навч. посіб. / С. Я. Вавженчук; Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана. – К. : КНЕУ, 2011. – 584 с.

3. Про публічні закупівлі [Електронний ресурс]: закон України [прийнято Верховна Рада України 25.12.2015 № 922-VIII]. – Редакція від 10.12.2016, підстава 1761-19 –Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/92-19

Борщевська А.П.
студентка гр. ПР -21-17
Вінницький коледж
Університету «Україна»
науковий керівник: Мисак О.І.,
ст. викл. кафедри правознавства
Вінницький соціально-економічний інститут
Університету «Україна»
м. Вінниця

ОХОРОНА ЖИТЛОВИХ ПРАВ ДІТЕЙ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ

Одним із важливих досягнень останнього часу є визнання цінності дитинства, про що свідчить особливе ставлення до цього суспільства та держави в цілому. Дитина визнається повноправним членом суспільства, створюються сприятливі умови для її розвитку, декларуються права і свободи та гарантується їх виконання й охорона у випадку порушення цих прав і свобод. Держава, яка піклується про своє майбутнє покоління, повинна забезпечити належне виховання усім дітям, створити сприятливі умови для всебічного розкриття їх здібностей, закласти основи для їх повноцінного життя, та забезпечити захист їх прав.

Українська держава 27 лютого 1991 року ратифікувала Конвенцію ООН про права дитини [1] тим самим визнавши дітей, з огляду на їхній вік, психічний, фізичний та розумовий розвиток, особливою верствою населення, яка потребує охорони та захисту. Важливим напрямом залишається забезпечення охорона прав дитини на житло. Право на житло безпосередньо закріплене у Конституції України. Так, відповідно до ст. 47 Конституції України кожен має право на житло. Держава створює умови, за яких кожний громадянин матиме змогу побудувати житло, придбати його у власність або взяти в оренду. Ніхто не може бути примусово позбавлений житла, інакше як на підставі закону за рішенням суду [2].

Незважаючи на постійну увагу законодавця щодо забезпечення прав дитини, у юридичній науці так і не було розпочато дискусію щодо розбудови системи житлових прав дітей, їх цивільно-правової охорони. При цьому,

проблема цивільно-правової охорони житлових прав дітей й досі залишається не вирішеною, про що свідчить судова практика з приводу захисту інтересів дитини при користуванні нею іпотечним житлом, де вона проживає, щодо укладених договорів купівлі-продажу житла, що відчужується без урахування прав та інтересів дитини тощо.

Тож, цивільно-правова охорона житлових прав дітей є однією з актуальних теоретичних та практичних проблем, що обумовлено низкою факторів. По-перше, дитина внаслідок вікових особливостей не може самостійно здійснювати захист своїх житлових прав. По-друге, обсяг дієздатності дитини не дозволяє їй використовувати повний спектр матеріальних та процесуальних прав для захисту своїх прав. По-третє, житлові права, які наділяють дитину правами щодо стабільного користування впорядкованим житлом, потребують встановлення особливого механізму охорони та захисту, оскільки відсутність житла загрожує як життю дитини, так і розвитку її особистості.

У ст. 2 Закону України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» [3] поняття «дитина» трактується як «особа у віці до 18 років (повноліття), якщо згідно з законом, застосовуваним до неї, вона не набуває прав повнолітньої раніше»; у ст. 1 Закону України «Про громадянство України» [4] – як «особа у віці до 18 років»; у ст. 6 Сімейного кодексу України (далі СК Україна)– «правовий статус дитини має особа до досягнення нею повноліття»; ч. 2 ст. 6 СК України конкретизує, що малолітньою вважається дитина до досягнення 14-ти років, а неповнолітньою – дитина у віці від 14-ти до 18-ти років [5]. ЦК України не містить визначення терміна «дитина». Натомість використовує термін «діти» як у розумінні спорідненості спадкодавця та його дітей (ч. 2 ст. 308, ч. 4 ст. 1235, ст. 1241, ст. 1261), так і щодо осіб, які не досягли повноліття (ч. 1 ст. 242, ч. 3 ст. 289). Проте, тлумачення у ЦК України, зокрема у ст. 203 терміна «діти» та ст. 1224 терміна «дитина» є не зрозумілим щодо кола осіб, які ним охоплюються, а саме: поширюється він на осіб лише до 18-ти років чи старших [6].

Цивільно-правова охорона житлових прав дітей є елементом у складному механізмі здійснення суб'єктивного права на житло. У зв'язку з цим у юридичній науці сформувалась позиція, що в житловому праві необхідно приділити особливу увагу забезпеченню житлом і гарантіям житлових прав дитини [7, с. 35]. Варто зазначити, що цивільно-правова охорона житлових прав дітей є динамічною правовою категорією, котра сформувалась внаслідок розбудови прав дитини та житлових прав людини, як на рівні законодавства, так і юридичної науки.

Право на житло відносно дитини є різновидом соціально-економічних прав, котрі спрямовані на забезпечення безпечних та гідних умов проживання дитини. Безпечність умов проживання дитини визначається через наявність у неї житла. Виходячи з цього право дитини на житло, спрямовано, перш за все, на отримання дитиною житла та охорони її права на житло. Це проявляється в тому, що згідно зі ст. 1 ЖК УРСР громадяни мають право на житло, а ст. 32 ЖК УРСР передбачає, що неповнолітні (віком від 15 до 18 років) здійснюють право на одержання житлового приміщення за згодою батьків або піклувальників [8]. Дітям-сиротам і дітям, позбавленим, батьківського піклування, у тому числі й тим, які закінчили державні дитячі заклади, повернулись від опікунів (піклувальників), родичів, батьків-вихователів чи прийомних батьків, у разі відсутності у них житла, житлове приміщення надається згідно з вимогами ЖК УРСР. Зазначені категорії дітей повинні бути влаштовані органами опіки і піклування за останнім місцем проживання у гуртожитки або забезпечені іншим упорядкованим житлом до надання їм постійного житлового приміщення, вимоги до якого встановлюються чинним законодавством.

Виходячи з наведеного, можна запропонувати висновок, що право на житло є одним із основних соціально-економічних прав дитини, яке є необхідною складовою механізму гармонійного розвитку дитини. Воно є самостійним правом дитини, котре включає правомочності щодо захисту,

отримання, володіння, користування безпечним житлом, яке відповідає гідним умовам проживання дитини.

Список використаних джерел:

1. Конвенція ООН про права дитини [Електронний ресурс]: Конвенція, Міжнародний документ [прийнято резолюцією ГА ООН від 20.11.1989] — Редакція від 20.11.2014, підстава 995_l60.– Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_021

2. Конституція України [Електронний ресурс]: Конституція [прийнято Верхов. Радою 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР] – Поточна редакція – тлумачення від 15.03.2016, підстава v001p710-16. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/ /96-%D0%B2%D1%80.

Васильченко О.О.,
студент гр. ПР -21-17
Вінницький соціально-економічний інститут
Університету «Україна»
науковий керівник: Мисак О,І.,
ст. викл.,кафедри правознавства
Вінницький соціально-економічний інститут
Університету «Україна»
м. Вінниця

ДОГОВІР БУДІВЕЛЬНОГО ПІДРЯДУ: СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

В умовах ринкової економіки договір будівельного підряду набуває особливого значення, оскільки саме договір як угода, що ґрунтується на вільному волевиявленні сторін, стає основним регулятором відносин між учасниками будівництва на всіх етапах будівельної діяльності від проектування до введення об’єкта в дію.

Договір будівельного підряду є різновидом підрядних договорів і спрямовується на виконання певної роботи і отримання індивідуального результату праці підрядника, який набуває тієї чи іншої матеріалізованої

форми. Об'єктом договору будівельного підряду може бути не лише певна споруда або будівля, але й інші результати будівельних робіт. Відповідно до ч. 2 ст. 875 ЦК України договір будівельного підряду укладається на проведення нового будівництва, капітального ремонту, реконструкції (технічного переоснащення) підприємств, будівель (зокрема житлових будинків), споруд, виконання монтажних, пусконалагоджувальних та інших робіт, нерозривно пов'язаних з місцезнаходженням об'єкта. До договору будівельного підряду застосовуються положення ЦК України, якщо інше не встановлено законом (ч. 3 ст. 875 ЦК України) [1].

За договором будівельного підряду підрядник зобов'язується збудувати і здати у встановлений строк об'єкт або виконати інші будівельні роботи відповідно до проектно-кошторисної документації, а замовник зобов'язується надати підряднику будівельний майданчик (фронт робіт), передати затверджену проектно-кошторисну документацію, якщо цей обов'язок не покладається на підрядника, прийняти об'єкт або закінчені будівельні роботи та оплатити їх (ч. 1 ст. 875 ЦК України).

Аналіз визначення договору будівельного підряду дає достатні підстави для висновку про те, що це – консенсуальний, двосторонній (взаємний) та оплатний договір. Так, консенсуальність договору будівельного підряду означає, що він визнається укладеним у момент одержання особою, що направила оферту, акцепту. Як вказує О. С. Іоффе, якщо деякі інші консенсуальні договори (наприклад, купівля-продаж) іноді виконуються в момент їх укладення, то для договору будівельного підряду така можливість виключена: момент здійснення операції і момент виконання передбачених ним робіт обов'язково відокремлені один від одного більш-менш тривалим проміжком часу [2].

Основним джерелом правового регулювання будівельно-підрядних відносин є ЦК України. Договір будівельного підряду регулюється §3 «Будівельний підряд глави 61 «Підряд». §1 «Загальні положення про підряд» глави 61 «Підряд» застосовується до

регулювання договору будівельного підряду тільки в тих випадках, якщо вони не суперечать спеціальним нормам про будівельний підряд, або такі норми відсутні. Підтвердженню цьому слугує думка А. Гриняка про те, що з розвитком підприємництва в Україні ускладнюються і договірні відносини між контрагентами (змішані договори тощо), тому важливим завданням сьогодення стає вміння на практиці відмежовувати одні договірні відносини від інших та, відповідно, застосовувати щодо них різну нормативно-правову базу, оскільки неправильне застосування до підрядних відносин законодавства, що регулює інші договірні відносини, може істотно порушити права контрагентів договору [2, с. 4].

У договорах будівельного підряду основним предметом є результат будівельних робіт, тобто завершений будівництвом об'єкт або закінчені будівельні роботи відповідно до проектно-кошторисної документації на замовлення замовника. Із цієї позиції договір будівельного підряду можна визначити як універсальний договір, оскільки на підрядника можуть покладатися будь-які будівельні роботи з будівництва об'єкта чи інші будівельні роботи, що нерозривно пов'язані з об'єктом будівництва. Згідно з будівельними нормами (ДБН А.2.2-3:2014) об'єктом будівництва виступає окремий будинок або споруда будь-якого призначення, їх комплекси або частини, лінійні об'єкти інженерно-транспортної інфраструктури. Державні будівельні норми в поняттях «будова» охоплюють сукупність будинків і споруд, будівництво і реконструкція яких здійснюється, як правило, за єдиною проектно-кошторисною документацією зі зведеним кошторисним розрахунком вартості будівництва, на яку в установленому порядку затверджується титул будови.

Слушною є думка М. Біленко стосовно предмету договору будівельного підряду, яка зазначає, що «хоча робота та її результат зазвичай відокремлені в часі – спочатку виконується робота, а потім

виникає її результат – вони тісно пов'язані між собою і разом являють єдиний предмет договору будівельного підряду» [3, с. 8].

ЦК України визначає, що правила про договір будівельного підряду застосовуються до робіт із капітального ремонту будівель і споруд, і це позбавляє сторони в договорі права передбачати інше.

Договір будівельного підряду має співвідношення також із договорами побутового підряду та підряду на проектні та пошукові роботи. Якщо договором будівельного підряду передбачено виконання робіт із задоволення побутових та інших особистих потреб фізичної особи (замовника), то до такого договору застосовуються правила про побутовий підряд (стосовно прав замовника про побутовий підряд). Якщо під час виконання договору будівельного підряду ведуться проектні та пошукові роботи, що нерозривно пов'язані з місцезнаходженням об'єкта будівництва, то застосовуються правила про підряд на проектні та пошукові роботи.

Таким чином, предметом договору будівельного підряду виступає об'єкт будівництва. Деякі вчені в галузі цивільного права вважають, що об'єктом будівництва є нерухоме майно за своїми природними ознаками і фізичними властивостями [4, с. 106].

Як зазначають Б. Гопкало, С. Степанов, А. Савченко, нерухомість, будучи об'єктивним явищем, не залежить від державної реєстрації; нерухомість з'являється в силу природних властивостей та є нерухомістю в разі капітального характеру, неможливості переміщення без знецінення та зміни призначення [5, с. 3–6; 4, с. 48].

Звідси можна зробити висновок, що об'єкт нерухомості набуває правового режиму нерухомої речі. З огляду на це можна погодитися з думкою М. Біленко стосовно вдосконалення визначення договору будівельного підряду, який визначається як домовленість, за якою одна сторона (підрядник) зобов'язується у встановлений договором строк побудувати або реконструювати за завданням другої сторони

(замовника) об'єкт нерухомості, а замовник, у свою чергу, зобов'язується створити підряднику необхідні умови для виконання робіт, прийняти їх результат і сплатити обумовлену ціну в разі належного виконання робіт.

Згідно з ч. 1 ст. 877 ЦК підрядник зобов'язаний здійснювати будівництво та пов'язані з ним будівельні роботи відповідно до проектної документації, що визначає обсяг і зміст робіт та інші вимоги, які ставляться до робіт та кошторису, що визначає ціну робіт. Таким чином, досить суттєве значення має проектно-кошторисна документація, до складу якої може бути включені текстові та графічні матеріали, а також кошториси об'єктів будівництва. Проектно-кошторисна документація розробляється залежно від виду робіт у відповідності до «Правил визначення вартості будівництва».

Аналізуючи норми будівельного підряду стосовно строку його виконання, можна дійти наступного висновку. На договори будівельного підряду розповсюджуються норми, що регулюють загальні строки для договорів підряду, оскільки § 3 гл. 61 ЦК України.

Важливою умовою за договором будівельного підряду є дата закінчення об'єкта будівництва, яким вважається дата його прийняття замовником. Дострокове виконання робіт та їх прийняття узгоджується із замовником. За загальним правилом строки виконання будівельних робіт не змінюються, але з урахуванням певних обставин вони можуть бути змінені, що зумовлює необхідність внесення змін до договору будівельного підряду. Такими обставинами може бути виникнення непереборної сили, неналежне виконання зобов'язань замовником, дія третіх осіб, що унеможливлює належне виконання будівельних робіт, зміни до проектної документації, інші обставини, що впливають на строки виконання робіт.

Якщо мають місце внесення змін до договору будівельного підряду, замовник може прийняти рішення стосовно зупинення виконання робіт, їх уповільнення або прискорення.

Підсумовуючи, можна зробити висновок, що договір будівельного підряду як юридична конструкція містить певну суперечність та невизначеність у нормативно-правових актах, що регулюють підрядні відносини в будівництві, а тому потребує вдосконалення. Із метою усунення суперечностей між нормативними актами і детальною правовою регламентацією відносин у будівництві потрібно прийняти нормативно-правові акти, які закріпили б основні напрями, принципи і механізми правового регулювання будівельної діяльності в Україні, а також здійснювалося б правове регулювання окремих етапів будівництва.

Список використаних джерел:

1. Цивільний кодекс України: [Електронний ресурс] : кодекс [прийнято Верхов. Радою 16.01.2003 № 435-IV]. – Редакція від 02.11.2016, підстава 1666-19, – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15

2. Гриняк А. Договірне регулювання підрядних відносин у підприємницькій діяльності / А. Гриняк // Підприємництво, господарство і право. – 2015. – № 4. – С. 3–7.

3. Біленко М.С. Договір будівельного підряду в цивільному праві України : автореф. дис. на здобуття наук. Стпеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 «цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / М.С. Біленко. – Київ, 2012. – Ст. 16.

4. Гопкало Б.М. Понятие недвижимости / Б.М. Гопка- ло // Правовое регулирование оборота недвижимого имущества. – Екатеринбург, 2002. – С. 3–6

5. Степанов С.А. Система обэектов недвижимого иму- щества в гражданском праве: теоретические проблемы : авто- реф. дис. …д-ра юрид. наук / С.А. Степанов. – Екатеринбург, 2004. – 48 с.

Драган С.А.,
студент гр. ПРК-41-15/16,
Вінницького коледжу
Університету «Україна»,
науковий керівник: Олійник О.М., асистент кафедри правознавства
Вінницького соціально- економічного інституту
Університету «Україна»
м. Вінниця

ЦИВІЛЬНА ЮРИСДИКЦІЯ

Державна влада в Україні здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову. Судова влада реалізується шляхом здійснення правосуддя у формі цивільного, господарського, адміністративного, кримінального, а також конституційного судочинства. З поділу системи судів загальної юрисдикції за принципом спеціалізації випливає поняття цивільної юрисдикції, під якою розуміється компетенція суду щодо вирішення справ у порядку цивільного судочинства.

Юрисдикційна форма захисту — це діяльність уповноважених державою органів із захисту порушених або оспорюваних суб'єктивних прав. її суть полягає в тому, що особа, права та законні інтереси якої порушені неправомірними діями, звертається за захистом до державних чи інших органів (суду, третейського суду, вищестоячої інстанції), які уповноважені вживати необхідних заходів для відновлення порушеного права та покарання правопорушника. Гарантованість забезпечення прав за допомогою судового захисту, пріоритність порівняно з іншими формами захисту закріплені у ЦКУ (статті 15, 16)[2]. У межах юрисдикційної форми захисту виділяють, загальний (судовий) та спеціальний (адміністративний) порядок захисту прав. Загальним порядком захисту цивільних прав є — судовий захист, для цього, відповідно до ст. 3 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», судову систему України складають суди загальної та конституційної юрисдикції. Захист цивільних прав здійснюється у судовому порядку судами загальної юрисдикції, які у свою чергу спеціалізуються на розгляді цивільних, кримінальних, господарських, адміністративних справ, справ про

адміністративні правопорушення (ст. 18 Закону «Про судоустрій і статус суддів»)[4]. Засобом судового захисту цивільних прав та охоронюваних законом інтересів є позов, тобто звернене до суду прохання про здійснення правосуддя та, одночасно, звернена до відповідача матеріально-правова вимога про виконання покладеного на нього зобов'язання або визнання наявності чи відсутності правовідносин. Судовий порядок захисту застосовується в усіх випадках, окрім визначених у ЦПКУ. Неюрисдикційна форма захисту охоплює дію осіб із захисту цивільних прав та охоронюваних законом інтересів, які здійснюються самостійно, без звернення за допомогою до державних або інших компетентних органів зокрема дії особи із самозахисту (ст. 19 ЦКУ), у стані необхідної оборони (ст. 1169 ЦКУ) та крайньої необхідності (ст. 1171 ЦКУ). Конституція встановлює сферу дії судової влади та гарантує кожному судовий захист його прав і свобод. Відповідно до її ст. 124 юрисдикція судів поширюється на всі правовідносини, що виникають у державі. Тобто кожна особа має право вільно обирати не заборонений законом засіб захисту прав і свобод, у тому числі судовий захист,а встановлення законом або договором досудового врегулювання спору за волевиявленням суб'єктів правовідносин не є обмеженням юрисдикції судів і права на судовий захист. Згідно з п. 8 постанови Пленуму ВСУ від 01.11.96 № 9 «Про застосування Конституції України при здійсненні правосуддя», судам підвідомчі всі спори про захист прав і свобод громадян, а суд не вправі відмовити особі в прийнятті позовної заяви чи скарги лише з тієї підстави, що її вимоги можуть бути розглянуті в передбаченому законом досудовому порядку[5]. Статтею 55 Конституції кожній людині гарантовано право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, місцевого самоврядування, посадових і службових осіб, а тому суд не повинен відмовляти особі в прийнятті чи розгляді скарги з підстав, передбачених законом, який це право обмежує[1]. Судова юрисдикція характеризується структурно-функціональним характером судової влади і диференціює компетенцію її органів у межах їх

діяльності та існуючої судової системи. Структурний характер судової влади проводиться за поділом на інстанції — першу, апеляційну та касаційну інстанції. Функціональний характер судової влади характеризується її побудовою за принципами територіальності, спеціалізації та інстанційності. При цьому із створенням адміністративних судів нагальною є проблема розмежування компетенції між судами цивільної, господарської та адміністративної юрисдикції. Розглянемо лише деякі принципові положення, на які слід звертати увагу при віднесенні справ до тієї чи іншої юрисдикції. Рішення окремих питань розмежування компетенції між спеціалізованими адміністративними і господарськими судами було запропоновано ВСУ в інформаційному листі від 26.12.05 № 3.2.-2005 «Щодо застосування господарськими судами України положень процесуального законодавства стосовно розмежування компетенції між спеціалізованими адміністративними і господарськими судами», а також ВГСУ в інформаційному листі від 7.02.06 № 01-8/301 «Про деякі питання, пов'язані із розмежуванням компетенції господарських і адміністративних судів». До прийняття Кодексу адміністративного судочинства України (КАСУ) усі цивільно-правові спори за участю суб'єктів владних повноважень розглядалися в порядку цивільного судочинства; орім скарг на рішення, дії або бездіяльність органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб, які хоча і розглядались за правилами ЦПКУ, проте щодо яких були установлені спеціальні правила. Відповідно до статей 1, 3 ЦПКУ у процесі здійснюється захист порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб, інтересів держави. Частина 2 ст. 1 ЦКУ виключає з кола регулювання відносини саме адміністративні, в яких громадянин знаходиться у відносинах підпорядкування певному органу влади. А відповідно до ч. 2 ст. 2 КАСУ до адміністративних судів можуть бути оскаржені будь-які рішення, дії чи бездіяльність суб'єктів владних повноважень, крім випадків, коли щодо таких рішень, дій чи бездіяльності Конституцією чи законами встановлено інший порядок судового

провадження[3]. При цьому, якщо адміністративний акт породив суб'єктивні цивільні права та обов'язки (наприклад, право власності), то визнання його недійсним повинно відбуватися на підставі статей 16, 20 ЦКУ за правилами ЦПКУ у суді цивільної юрисдикції. У разі, якщо рішення суб'єкта владних повноважень цивільних прав не породило, адміністративний акт є предметом оспорення заінтересованої особи в межах адміністративної юрисдикції. Така позиція відповідає Рішенню КСУ від 1.04.10. № 10-рп/2010 у справі щодо офіційного тлумачення положень частини 1 статті 143 Конституції тощо. Суди розглядають цивільні справи в порядку позовного, наказного та окремого провадження. Разом із цим, згідно зі ст. 16 ЦПКУ не допускається об'єднання в одне провадження вимог, які підлягають розгляду за правилами різних видів судочинства, якщо інше не встановлено законом. Позивач може заявити кілька вимог в одній позовній заяві, якщо вони пов'язані між собою і підсудні суду загальної юрисдикції. Підсудність справ, які пов'язані між собою, має місце у випадку їх тісного взаємозв'язку, наявність якого дозволяє розглянути усі вимоги в одному процесі.

Список використаних джерел:

1. Конституція України. - К. 1996.

2. Цивільний процесуальний кодекс України, зі змін, та допов./ ІАЦ «Ліга: Еліт».

3. Кодексу адміністративного судочинства України , зі змін, та допов./ ІАЦ «Ліга: Еліт».

4. Закон України «Про судоустрій і статус суддів» від 05.08.2018., зі змін, та допов. / ІАЦ "Ліга: Еліт».

5. Постанова Пленуму ВСУ від 01.11.96 № 9 «Про застосування Конституції України при здійсненні правосуддя» / ІАЦ «Ліга: Еліт».

Олійник О.М.,
асистент кафедри правознавства
Вінницького соціально- економічного інституту
Університету «Україна»
м. Вінниця

АДВОКАТСЬКА ТАЄМНИЦЯ ТА ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЇЇ ЗБЕРЕЖЕННЯ

Принцип адвокатської таємниці ми розглядаємо і як етичний, і як юридичний, оскільки він встановлений Законом. Підкреслимо, що конфіденційність є першочерговим та основним обов'язком адвоката, на обов'язок додержання якого не поширюється строк давності.

Коло відомостей, які охоплюються поняттям “адвокатська таємниця”, не обмежується фактами, які не сприятливі для клієнта. До них можуть бути віднесені й інші дані, які клієнт з будь-яких причин не бажає зробити предметом судового дослідження. Використання такої інформації захисником на досудовому слідстві та в суді, може мати місце, виходячи з інтересів справи, що не завжди може збігатися з бажанням підзахисного, проте не може суперечити його законному інтересу.

Встановити перелік всіх відомостей, які можуть бути одержані адвокатом у процесі виконання своїх професійних обов'язків, неможливо. Тому слід обмежитися родовою ознакою предмета - будь-які відомості, які стани відомі адвокату у зв'язку із здійсненням правозахисної діяльності. Діючи в інтересах клієнта, адвокат інформує його про відомості, які стали йому відомі у зв'язку з виконанням доручення. Тому професійна таємниця адвоката стає відомою і клієнту, а отже, є і його таємницею. Аналогічно таємниці клієнта, довірені адвокату, стають таємницями останнього. У всякому разі суб'єктом охорони таємниці клієнта завжди буде адвокат.

Володіючи таємницею, адвокат має сприяти створенню необхідних умов для правильного вирішення справи судом, або, іншими словами, позиція його не повинна бути протиставлена здійсненню правосуддя.

Разом з тим, закон може обмежувати участь адвоката, наприклад, в цивільному процесі. Адвокат не має права прийняти доручення клієнта на ведення справи у разі, коли він надає або раніше надавав в ній юридичну допомогу особі, яка звернулася з проханням про ведення справи, або брав участь як суддя, прокурор, секретар судового засідання, експерт, спеціаліст, свідок, перекладач, слідчий, особа, що провадила дізнання, громадський обвинувач,цивільний позивач, цивільний відповідач, понятий, представник потерпілого, а також коли в розгляді справи бере участь посадова особа, з якою адвокат перебуває в родинних стосунках.

Отже, морально-етичні вимоги підкріплюються правовою гарантією збереження таємниці можливого довірителя, клієнта. Але якщо закон забороняє надання правової допомоги особам з протилежними інтересами, які беруть участь в одній справі, то моральні норми не допускають можливості участі адвоката як процесуального противника і щодо колишніх довірителів, незалежно від тривалості часу з моменту виконання доручення та його характеру.

В той же час, на думку багатьох правознавців, надання правової допомоги інформаційно-довідкового характеру, навіть можливому процесуальному противнику свого довірителя, не може бути перешкодою для прийняття доручення.

Недопустимо також, щоб адвокат брав участь у справі як представник у спорах, вирішення яких стосується його майнових і особистих інтересів (отримання майна за спадщиною, набуття права власності за договором, обмін жилої площі тощо) [2]. Тобто не можна не враховувати те, що особистий інтерес адвоката в результатах вирішення справи викликає у нього особливе ставлення до засобів та методів, які застосовуються при її веденні. З цих же підстав не бажано приймати адвокатом доручення за наявності у нього родинних (і навіть дружніх) відносин з довірителем чи іншими особами, які беруть участь у справі.

Але якщо попередні питання отримують правову оцінку, то, зокрема, правова позиція щодо аналізу деяких доказів стає ускладненою. Наприклад, аналіз письмових доказів, що стосуються особистої переписки і, особливо, тих осіб, що не беруть участі у справі, тобто саме тут може бути порушена їх особиста таємниця, — тут і виникає дилема використовувати чи не використовувати певні факти.

Певною формою забезпечення саме конфіденційності є побачення адвоката з клієнтом, яке сприяє необхідному психологічному контактові, відвертості, довірі, створюючи можливості для ведення захисту. В той же час, особливим моральним обов'язком для адвоката стає неповідомлення підзахисному тих відомостей, якими той міг би скористатися, щоб ввести суд і органи слідства в оману [1].

Отже, адвокатська таємниця формується як морально-етична і правова категорія. Правовий аспект стає домінуючим, оскільки в сучасних умовах змінюється і правовий статус громадянина. Звернення до правил адвокатської етики при неврегульованості проблем адвокатури може піддати сумніву інститут захисту прав і свобод людини і громадянина А це, на мою думку, викликає й нове ставлення до проблеми адвокатської таємниці, виявляючи її як морально-етичну проблему українського права в цілому.

Вважається недопустимим повідомлення тих чи інших фактів, навіть своїм колегам, при обговоренні спірних або сумнівних моментів справи. Розгляд спірної правової ситуації з відома чи за згодою клієнта може бути прийнятним лише в інтересах справи, що вимагає від адвоката особливої вдумливості, такту та обачливості.

Отже, такт, повага до осіб, які беруть участь в цивільному судочинстві, є не лише професійним, а й моральним обов'язком адвоката.

Список використаних джерел:

1. Правила адвокатської етики // Схвалено Вищою кваліфікаційною комісією адвокатури при Кабінеті Міністрів України 1 жовтня 1999 року протокол від 1 - 2 жовтня 1999 р. N 6/VI

2. Барщевский М.Ю. Адвокатская этика. - М., 2001. – 88 с.

Павлюк Т.М.,
студентка гр. ПРК-41-15/16,
Вінницького коледжу
Університету «Україна»,
науковий керівник: Олійник О.М., асистент кафедри правознавства
Вінницького соціально- економічного інституту
Університету «Україна»
м.Вінниця

НОРМАТИВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ СТРОКІВ У СУДІ ПЕРШОЇ ІНСТАНЦІЇ

Говорячи про застосування процесуальних строків у цивільному процесі, фахівці, перш за все, зупиняють свою уваги на встановленому порядку обчислення цієї категорії строків.

Згідно статті 86 Цивільного процесуального кодексу України, строки, встановлені у законі чи призначені суддею (судом), обчислюються роками, місяцями і днями [1].

Так, рішення суду, винесене за результатом розгляду цивільної справи та виданий на його підставі виконавчий лист може бути пред'явлено до виконання на протязі трьох років (стаття 21 Закону України "Про виконавче провадження") [2]. При цьому на виконання рішень судів у частині майнових стягнень цей строк обчислюються з наступного дня після набрання рішенням законної сили чи закінчення строку, встановленого у разі відстрочки чи розстрочки виконання рішення, а у випадках, коли рішення підлягає негайному виконанню - з наступного дня після його постановлення.

Що ж до інших виконавчих документів, виданих на підставі рішення суду у цивільній справі, то строк їх пред'явлення до виконання обчислюється з наступного дня після їх видачі.

При цьому не слід забувати деякі особливості відповідних категорій цивільних справ: як відомо, по рішенням про стягнення періодичних платежів (у справах про стягнення аліментів, про відшкодування шкоди, заподіяної каліцтвом чи іншим ушкодженням здоров'я, втратою годувальника тощо) строк пред'явлення їх до виконання збігається з проміжком часу (строком), на який присуджені такі платежі.

Процесуальний строк також може визначатися календарною датою. Це може бути:

- дата виклику позивача до суду у стадії підготовки справи до судового розгляду;
- перебіг строку на розплід цивільної справи починається на наступний день, після винесення ухвали про призначення справи до судового розгляду у судовому засіданні, тобто ухвали, що має календарну дату;
- календарну дату також має ухвала про судове доручення іншому суду про вчинення тих чи інших процесуальних дій, однак строк у десять днів, встановлений законодавством для виконання судового доручення, повинен обчислюватись не з моменту винесення ухвали, а з моменту отримання цієї ухвали судом, котрому доручено її виконання.

Крім того, процесуальний строк може визначатися вказівкою на подію, яка неминуче повинна наступити:

- коли сторони зобов'язані надавати свої докази чи повідомляти про них суд до початку судового засідання по справі;
- коли провадження у справі зупиняється у випадку неможливості розгляду даної справи до вирішення іншої справи, розглядаємої у цивільному, кримінальному чи адміністративному порядку (частина 4 статті 221 Цивільного процесуального кодексу України) - до набуття законної сили відповідним рішенням, вироком, ухвалою чи постановою, від яких залежить

розгляд справи (частина 3 ст. 224 Цивільного процесуального кодексу України) [1].

Іноді, також процесуальний строк визначається обов'язком негайно здійснити ту чи іншу процесуальну дію. Так, наприклад, стаття 33 Цивільного процесуального кодексу встановлює, що протоколи і матеріали за судовими дорученнями негайно пересилаються в суд, що розглядає справу по суті.

Перебіг процесуальних строків починається слідом за подією, вказаною законом чи судом. Так, наприклад, перебіг строку на апеляційне оскарження судових рішень, ухвал починається з наступного дня після їх оголошення судом (стаття 292 ЦПК України). Разом з тим, не слід забувати, що відповідно до ст. 157 ЦПК України строк на оскарження ухвали суду про забезпечення позову, поставленої у відсутності оскаржувана, починається з дня, слідуючого за днем, коли йому була доведена ця ухвала.

Закінчення перебігу процесуального строку, що обліковується роками, визначається відповідним місяцем та числом останнього року строку. Якщо строк обчислюється місяцями, то він закінчується у відповідне число останнього місяця строку. У том ж разі, якщо закінчення перебігу такого строку припадає на місяць, у якому не має закінчення відповідного числа, то строк слід вважати закінченим в останній день такого місяця. Якщо строк визначається днями, то їх обліковують з дня, наступного за тим днем, з котрого починається строк. При цьому, це не завжди може мати ті певні позитивні наслідки, як досить часто здається на перший погляд (що може спричинити неправильне тлумачення положень процесуального законодавства, хоч не звісне ще з чийого боку мало місце це неправильне тлумачення).

Якщо строки визначаються днями, то їх перебіг закінчується в останній день строку, який, звичайно, дорівнює 24 годині, але якщо в цей строк необхідно було здійснити процесуальні дії в суді, де службові заняття закінчуються раніше, то строк закінчується у момент припинення цих занять (стаття 87 Цивільного процесуального кодексу) [1].

Не слід забувати, що процесуальний строк не може вважатися пропущеним, якщо до його закінчення скарга або необхідні для суду документи чи грошові кошти здано на пошту. При цьому, коли кінець строку припадає на неробочий день, то за останній день строку вважається перший після цього робочий день.

Згідно ст. 88 Цивільного процесуального кодексу, із зупиненням провадження у цивільній справі зупиняються і всі поточні, але ще не закінчені по ньому строки. Перебіг процесуальних строків зупиняється за початку дії тієї обставини, котра стала підставою зупинення провадження у справі чи підставою зупинення виконання рішення [1].

Від зупинення процесуальних строків необхідно відрізняти перерив в їх перебігу. Так згідно статті 22 Закону України "Про виконавче провадження" строки пред'явлення виконавчого документу до виконання перериваються :

- пред'явленням виконавчого документу до виконання;
- частковим виконанням рішення боржником;
- надання судом, який видав виконавчий документ, відстрочки виконання відповідного рішення [2].

Різниця між перериванням процесуальних строків та їх зупиненням полягає в тому, що після закінчення зупинення процесуальних строків (відновлення провадження у справі) перебіг цих строків продовжується, а після їх переривання - обчислення процесуальних строків відбувається з самого початку (а час, що пройшов до переривання строку, у новий строк не зараховується).

Слід також відмітити, що не менш важливим аспектом застосування процесуальних строків в процесі цивільного судочинства є встановлена процесуальним законодавством можливість продовження та поновлення процесуальних строків.

Діюче законодавство, як правило, встановлює фіксовані строки для здійснення учасниками процесу більшості процесуальних дій. В той же час, як відомо, стаття 85 Цивільного процесуального кодексу України передбачає, що

право на вчинення процесуальних дій втрачається з закінченням встановленого законом або призначеного судом строку. При цьому скарги і документи, подані після закінчення процесуальних строків, залишаються без розгляду, якщо суд не знайде підстав для продовження або поновлення.

Але ж, як відомо, дійсні життєві реалії не завжди дають можливість фізичним чи юридичним особам, які приймають участь у цивільному процесі (або намагаються зробити це), вчинити ті чи інші процесуальні дії у встановлені законодавством чи суддею (судом) строки, що безумовно значно знижує дієвість та ефективність правозастосувальної практики у сфері захисту прав та інтересів таких учасників процесу (при цьому можна навести чимало прикладів, коли несвоєчасність вчинення процесуальних дій учасника процесу викликана не впливом обставин, котрі стосуються особисто нього, а безпосередньо пов'язана з несумліною працею, а інколи - ще й умисним перешкоджанням з боку працівників судових органів). Саме тому процесуальне законодавство надає можливість учасникам процесу здійснити захист своїх прав та інтересів не лише в часових межах встановленої Цивільним процесуальним кодексом процедури, а й при пропущені строків вчинення процесуальних дій, шляхом звертання із клопотанням до суду про продовження або поновлення процесуальних строків.

В цілому, правила про продовження чи поновлення процесуальних строків викладені у статті 89 Цивільного процесуального кодексу. Застосування цих правил залежить від різновиду процесуального строку.

У тому випадку, якщо процесуальна дія не здійснена в межах строку, встановленого законодавством, суд може поновити цей строк, якщо строк було пропущено з причини, визнаною поважною. При цьому неможливість здійснити свої права у зв'язку з в відмовою в відновленні пропущеного строку досить часто пов'язана не тільки з умисною чи халатною протидією з боку суду, але й з неправильними діями самих заявників.

Типовим прикладом затягування (причому з власної вини) можливості захистити свої власні права та інтереси може слугувати елементарна

необізнаність в тих чи інших питаннях процесуального законодавства. А отже не слід забувати, що судові органи з власної ініціативи не будуть вирішувати питання про поновлення пропущеного процесуального строку.

Питання про поновлення строку вирішується за заявою особи, що бере участь у справі, як правило тим судом, де має бути вчинена та чи інша процесуальна дія.

Оскільки поновлення пропущеного строку полягає в тому, що суд дозволяє особі за наявності поважних причин пропуску вчинити ту дію, на вчинення якої встановлений законом строк, то одночасно з заявою про поновлення строку процесуальний закон потребує вчинити ту дію або подати той документ, відносно якого заявляється прохання.

В судове засідання викликаються сторони та інші особи, які беруть участь у справі, однак їх неявка не перешкоджає вирішення питання про поновлення строку за умови, що в суду є достатні дані про належне повідомлення їх про час і місце розгляду заяви.

Якщо суд задовольняє заяву про поновлення строку, то така ухвала оскарженню не підлягає, оскільки вона не вирішує наперед головне питання справи, і навпаки, на ухвалу про відмову поновити пропущений строк може бути подано скаргу або внесено апеляційне подання прокурора, оскільки такою ухвалою встановлюється перешкода в здійснені права для осіб, які беруть участь у справі. Ухвали суду або судді з питань пропущених строків як в першому, так і в другому випадках, повинні бути мотивованими. На це особливо звертає увагу Верховний Суд України в Постановах Пленуму № 8 від 11.10.1985 р. "Про практику розгляду судами України цивільних справ у касаційному порядку" та №9 від 21.12.1990р. "Про практику застосування судами процесуального законодавства при розгляді цивільних справ по першій інстанції".

Якщо ж пропущено строк, призначений суддею чи судом, то за заявою строки або іншої особи, яка бере участь у справі, суд може продовжити цей строк. Продовження строку являє собою надання судом нового строку на

вчинення тієї процесуальної дії, яка (скоріш за все з поважної причини) не була вчинена у заздалегідь встановлений строк. Діючий Цивільний процесуальний кодекс не встановлює порядок розгляду судом питання про продовження процесуального строку та не надає відповідному заявнику право оскаржити відмову в продовженні процесуального строку окремо від оскарження судового рішення (залишаючи це, мабуть, на аналізування з боку самого суду в кожній конкретній справі).

Список використаних джерел:

1. Цивільний процесуальний кодекс України, зі змін, та допов./ ІАЦ "Ліга: Еліт" 7.4.2.

2. Закон України "Про виконавче провадження" від 21.04.1999р., зі змін, та допов. / ІАЦ "Ліга: Еліт" 7.4.2.

Порхун Е.Ю.
студентка гр. ПРК -21-17
Вінницький коледж
Університету «Україна»
науковий керівник: Мисак О,І.,
ст. викл.,кафедри правознавства
Вінницький соціально-економічний інститут
Університету «Україна»
м. Вінниця

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ДОГОВОРУ ПРО НАДАННЯ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ ЗА ЦИВІЛЬНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ

В умовах медичної реформи питання забезпечення права громадян на охорону здоров'я, підвищення ефективності і якості медичної допомоги виходить на передній план. В 1948 році Всесвітньою декларацією прав людини було визнано право людини на здоров'я на міжнародному рівні [1]. В свою чергу у Конституції України проголошено широкий перелік основних прав, свобод та обов'язків людини й громадянина, що потребують повноцінного забезпечення та захисту [2]. Одне з центральних місць в основах правового положення особистості в Україні належить природному та

невід'ємному праву кожної людини на охорону здоров'я (ст. 49 Конституції України), фізична особа має право на охорону її здоров'я (ст. 283 Цивільного кодексу України) [3]. Однак, практичне втілення задекларованих в законодавстві вищезазначених принципів та норм не завжди виконується.

Актуальність вирішення правових проблем, що виникають у сфері надання медичних послуг, пояснюється ще й тим, що практика реформування сучасної охорони здоров'я, становлення страхової медицини та розвиток законодавчої бази, що забезпечує її функціонування, ідуть по шляху зростання. Окрім того у 2018 році стартувала програма щодо укладання договорів з сімейними, адже як заявила в.о. міністра охорони здоров'я Уляна Супрун що 34 відсотки жінок і 41 відсоток чоловіків вмирають саме через те. що не користуються послугами сімейних лікарів. Планується забезпечується можливість укладення договорів на первинне медико-санітарне обслуговування між громадянами та вільно обраними ними сімейними лікарями, а з 1квітня 2019 року МОЗ хоче припинити повне фінансування пацієнтів, які ще не уклали декларацій з лікарем. Сьогодні за одного пацієнта з обох списків лікар отримує 370 грн. на рік. Якщо Кабмін прийме ініціативу то, вже з 1 квітня за людину з «червоного» списку лікарі отримуватимуть по 120 грн. в рік. Раніше планувалося, що таке зниження відбудеться тільки 1 липня. Однак зауважимо, що нормативна база щодо цього питання недостатня, також необхідні подальші ґрунтовні наукові дослідження цієї проблематики.

При укладанні договорів про надання медичних послуг повинні бути враховані такі аспекти, як вид медичних послуг (спеціалізація), специфіка послуги (амбулаторне лікування, медичне оперативне втручання тощо). Договір про надання медичних послуг – це цілком новий для загальної юридичної практики акт, підготовка якого потребує певного розуміння специфіки медицини. До договору про надання медичних послуг застосовуються положення гл. 63 ЦК України «Послуги. Загальні положення», якщо це не суперечить суті цього зобов'язання. Визнаючи договір про надання медичних послуг основною підставою виникнення медичних правовідносин,

необхідно надати його загальну характеристику. Цивільний Кодекс України передбачає поділ договорів за кількома ознаками: 1) кількість сторін; 2) платність; 3) форма (усна та письмова); 4) ступінь завершеності (попередні, основні, додаткові) [3]. Проте доктрина права містить більш детальну класифікацію, використання якої визнається більш доречною. Так, залежно від кількості сторін, договори поділяються на односторонні, двосторонні та багатосторонні [4, с. 512].

Договір про надання платних медичних послуг слід віднести до числа публічних договорів, адже публічним є договір, в якому одна сторона лікар (медична установа) взяла на себе обов'язок здійснювати продаж товарів, виконання робіт або надання послуг кожному, хто до неї звернеться, наприклад, медичне обслуговування. Слід зазначити, що законодавче визначення публічного договору щодо медичного обслуговування є досить неоднозначним. Відомо, на сьогодні левова частка обсягу медичних послуг надається державними медичними установами і якщо буквально тлумачити ч. 1 ст. 633 ЦК України [3], можна зробити висновок, що положення публічності договору про надання медичних послуг стосуються лише приватних медичних закладів і фізичних осіб – підприємців, що займаються медичною практикою.

Договір про надання медичних послуг відносять до публічних договорів, а це означає, що заклад охорони здоров’я не може відмовити споживачеві в укладенні договору (за умови, що він має можливість надати медичну послугу). Тобто, йдеться про договір приєднання, відповідно до якого, одна сторона (пацієнт) не має права запропонувати власні умови договору, відмінні від тих, що викладені у формулярі або іншій стандартній формі. Таким чином порушуються права пацієнтів, оскільки заклад охорони здоров’я, розробляючи типовий договір, передусім гарантує власні права, а не права пацієнта, який може бути поставлений у завідомо невигідне для себе становище. Медична установа може розробити окремі примірники договорів для кожного виду медичних втручань. Особа, яка має намір отримати відповідну медичну послугу, укладаючи договір про надання медичних послуг, приєднується до

всіх умов (тобто до договору в цілому), що містяться в ньому, або відмовляється приєднатися до нього [5, с. 93].

Головною умовою для зміни або розірвання договору приєднання на вимогу замовника є встановлення факту, що замовник позбавляється прав, які зазвичай передбачені, або що договір виключає чи обмежує відповідальність надавача послуги за порушення зобов'язання. Тож, для внесення змін до договору про надання медичних послуг пацієнт має довести, що він, виходячи зі своїх інтересів, не прийняв би цих умов за наявності у нього можливості брати участь у визначенні змісту договору.

Отже, за договором про надання медичних послуг одна сторона (медична організація, лікар) зобов'язується надати, а інша сторона (пацієнт) – оплатити послуги, якщо інше не встановлено договором або законом, спрямовані на охорону здоров'я пацієнта, відповідно до умов договору. Такий договір слід характеризувати як двосторонній, із двостороннім зобов'язанням, який може бути платним або безоплатним та публічним, укладатися в письмовий та усній формі й у більшості випадків є договором приєднання. Він регулює відносини з надання послуг фактичного характеру та закріплює обов'язок виконавця докласти максимальних зусиль для досягнення позитивного результату послуги.

Список використаних джерел:

1. Загальна декларація прав людини [Електронний ресурс]: ООН; Декларація, Міжнародний документ від 10.12.1948. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_015.

2. Конституція України [Електронний ресурс]: Конституція [прийнято Верхов. Радою 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР] – Поточна редакція – тлумачення від 15.03.2016, підстава v001p710-16. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/ /96-%D0%B2%D1%80.

3. Цивільний кодекс України [Електронний ресурс] : кодекс [прийнято Верхов. Радою 16.01.2003 № 435-IV]. – Редакція від 01.04.2016, підстава 922-

19 – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15.

4. Цивільне право: підручник: у 2 т. / Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого»; за ред.: В. І. Борисова, І. В. Спасибо-Фатєєва, В.Л. Яроцький. – Х.: Право, 2014 – Т. 2. – 816 с.

5. Договори приєднання: проблеми правового регулювання / О. Яворська // Підприємництво, госп-во і право: щомісяч. наук.-практ. госп.-прав. журн. – 2009. – № 10. – С. 93-96.

Пригоцький В.А.,
к.ю.н.,доцент кафедри правознавства
Вінницького інституту Університету
«Україна»
м.Вінниця

ЩОДО ПОЧАТКОВИХ ПРАВОВИХ ГАРАНТІЙ АДВОКАТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Адвокатура, як інститут суспільства — це спроба держави гарантувати забезпечення конституційних прав та свобод громадян. Діяльність адвокатів є логічно виваженою та практично налагодженою система правових відносин, які уособлюють ці гарантій. Зрозуміло, що лише цілісна, злагоджена система гарантій адвокатської діяльності дає можливість адвокатурі у повному обсязі, спираючись на закон, здійснювати її конституційний обов'язок.

Соціальна суть правових гарантій адвокатської діяльності полягає в юридичному забезпеченні прав і обов'язків адвокатів; це цілісна система юридичних-соціальних заходів різної функціональної спрямованості, що має здатність запровадження у практику соціальних відносин нормативних установлень законодавця. Вивчення суті гарантій, таким чином, не може бути вичерпано аналізом реалізації окремих забезпечувальних інструментів, що використовуються в тих чи інших окремих ситуаціях правозастосування. Гарантування прав і обов'язків адвокатів за своєю юридично-соціальною суттю є якісно своєрідним процесом регулювання суспільних відносин, і цей

процес регулювання не можна звести до реалізації тих чи інших правових інститутів.

В Основних положеннях про роль адвокатів, прийнятими VIII Конгресом ООН, зокрема, йдеться про обов'язок забезпечити адвокату здійснення його професійних прав щодо своєчасного ознайомлення з інформацією, документами, матеріалами справи, додержувати конфіденційності консультацій та комунікацій адвоката з клієнтом. Пункт 17 цих Основних положень встановлює, що там, де безпека адвокатів перебуває під загрозою у зв'язку з виконанням професійних обов'язків, вони мають бути адекватно захищені властями [8].

Заборона будь-якого втручання в адвокатську діяльність пов'язана зі специфікою виконуваних адвокатом професійних функцій. Правила адвокатської етики встановлюють, що адвокат не повинен при виконанні доручення клієнта керуватися вказівками інших осіб, зокрема тих, які уклали договір про надання правової допомоги іншій особі — клієнту, стосовно змісту, форм, методів, послідовності та часу здійснення його професійних прав і обов'язків, якщо вони суперечать його власній уяві про оптимальний варіант виконання доручення клієнта (п. 6 ст. 6 «Незалежність та свобода адвоката у здійсненні адвокатської діяльності»).

Предмет правових гарантій адвокатської діяльності складають різноманітні за своєю суттю процесуальні права та обов'язки адвокатів, що визначаються законом та обов'язки державних органів, юридичних і фізичних осіб щодо адвокатської діяльності.

Охоронювані права адвоката — закріплені у ст. 23 «Гарантії адвокатської діяльності» Закону «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» [2], а також у спеціальних законах щодо конкретних видів його діяльності. При цьому механізм такої охорони є не зовсім недосконалим, а гарантії адвокатської діяльності, які мають гарантувати, у т. ч. і реалізацію цих прав у повному обсязі, — не завжди достатні для забезпечення належного виконання адвокатом професійних повноважень. Зокрема, така недосконалість

стосується обсягу прав адвоката, як це указано у статтях 23 Закону «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» [2] і 65 «Свідок» КПК України.

Етимологія дефініції «гарантія» — це умови, що забезпечують успіх чого-небудь [10, с. 328]. Ключовим елементом у визначенні сутності гарантій є певні умови, що більшою чи меншою мірою забезпечують якесь явище. Умови, з погляду рівня розвитку сучасної цивілізації, можуть бути різноманітними, а тому, зважаючи на мету нашого дослідження, обмежимося аналізом правових гарантій адвокатської діяльності взагалі та окремо розглянемо це питання при здійсненні адвокатом захисту та надання правової допомоги у кримінальних справах. Правові гарантії адвокатської діяльності перебувають у нерозривній єдності з економічними, політичними, ідеологічними гарантіями життя суспільства, а тому виокремлення досліджуваних правових гарантій є умовним та визначається метою дослідження.

Ухвалені чинні норми права, самі по собі, — не є правими гарантіями і не можуть виступати гарантією успіху в роботі адвоката-захисника. Під правовими гарантіями розуміється створення умов і надання державою таких юридичних засобів, за яких особа вільно і безперешкодно мала б можливість реалізувати закріплене за нею право [6, с. 453]. Можна зробити загальний висновок, що правові гарантії безпосередньо пов’язані з нормами права та їх реалізацією. Система правових засобів, за допомогою яких забезпечується результативний правовий вплив на суспільні відносини. Основні структурні елементи механізму правового регулювання — це норми права, правовідносини та акти реалізації юридичних прав і обов’язків [6, с. 364].

С.С. Алексєєв розрізняє дві моделі (системи) правового регулювання. Перша — це дозвільна, диспозитивна побудова правової матерії, сутність якої полягає в наданні особі можливості самостійно, власною волею вирішувати поведінку. Логічна схема побудови правового матеріалу в цьому випадку зводиться до 2-х елементів: суб’єктивне право та юридичні гарантії. Юридичні гарантії — це правова, юридична сума зобов’язальних засобів, що охороняють

право особи, окрім, звичайно, покладання на уповноважених осіб визначених законом обов'язків. Друга модель — це імперативна побудова правового матеріалу, суть якої — в забезпеченні суворого правопорядку в державі. Тому вихідним пунктом у ланцюгу правових засобів у цьому випадку є юридичний обов'язок, а двома головними елементами цієї моделі є правовий обов'язок плюс юридична відповідальність. На думку цього автора, зазначені ним дві моделі побудови правового матеріалу стосуються юридичної сутності правового регулювання, мають універсальне значення для всіх галузей права і повинні братися до уваги в будь-якому випадку законодавчої і юридико-практичної роботи [4, с. 382–383].

Гарантії адвокатської діяльності можна уявити як підпорядковане, невід'ємне явище механізму правового регулювання 1) діяльності адвокатури; 2) здійснення адвокатом захисту в кримінальному процесі. Такі гарантії – це система правових засобів, за допомогою яких забезпечується реалізація правосуб'єктності адвоката та адвокатури. Зазначені підходи до визначення правових гарантій перевірені часом і, незважаючи на неоднакову спрямованість правових гарантій, ключові елементи цього поняття багато в чому збігаються.

Юридичні гарантії законності як передбачені законодавством і державою спеціальні засоби впровадження, охорони і, в разі порушення, відновлення законності. Під правовими гарантіями адвокатської діяльності належить розуміти правові засоби, які закріплені в нормах права і мають предметом свого впливу на права та обов'язки адвоката, забезпечують їх реалізацію, захист і відновлення в разі порушення.

Правові гарантії адвокатської діяльності при здійсненні захисту можна вирізняти за належністю норм права до КПК України, Закону «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» тощо. В науковій літературі правильно звертається увага на те, що у Конституції поняття надання правової допомоги і захисту від обвинувачення розмежовані. У чинному КПК України також ідеться про два повноваження захисника — здійснення захисту і надання необхідної

юридичної допомоги при провадженні у кримінальній справі (ст. 45 «Захисник», 47 «Обов'язки захисника»). Наприклад, ст. 65 «Свідок» КПК України забороняє допит адвоката як свідка з приводу адвокатської таємниці — тобто відомостей що йому довірено або стало відомо при здійсненні професійної діяльності (якщо його не звільнено від обов'язку зберігати професійну таємницю особою, яка довірила ці відомості адвокату). При цьому стосовно захисника, представника потерпілого, цивільного позивача, цивільного відповідача, юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, законний представник потерпілого, цивільного позивача у кримінальному провадженні — заборона допиту обмежена лише тими обставинами, які стали їм відомі у зв'язку з виконанням функцій представника чи захисника (п. 1 п. 2).

Діяльність адвокатів має публічно-правовий характер, оскільки права адвокатів необхідні — усьому суспільству у цілому. Вони сприяють повноті, всебічності, об'єктивності судочинства, а тому і досягненню на цій основі успіху в охороні прав і свобод людини.

Кожне надане адвокату професійне право повинно беззастережно виконуватися без перешкод з боку будь-якої особи. Порушення цих прав, створення перешкод у їх здійсненні неприпустимі, а у разі допущення таких порушень і перешкод особи, які скоїли ці дії, мають нести юридичну відповідальність.

Уперше у правовому полі держави Закон «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» закріпив норму, що регулює взаємовідносини адвокатури та держави. Зокрема це ст. 5 «Адвокатура і держава», відповідно до якої:

1) адвокатура є незалежною від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових та службових осіб;

2) держава створює належні умови для діяльності адвокатури та забезпечує дотримання гарантій адвокатської діяльності.

Таким чином, під правовими гарантіями адвокатської діяльності належить розуміти правові засоби, які закріплені в нормах права і мають

предметом свого впливу права та обов'язки адвоката, забезпечують їх реалізацію, захист і відновлення в разі порушення. Ці ознаки втілені у правах та обов'язках адвокатів, процесуальній формі здійснення адвокатської діяльності, правових санкціях, що можуть бути застосовані як до самих адвокатів, так і до інших суб'єктів реалізації гарантій адвокатської діяльності.

Таке розуміння правових гарантій є результатом осмислення державою правової сутності державного механізму. При цьому політичний характер цього механізму безпосередньо зумовлює і певну політизацію адвокатської діяльності зокрема, і політичний вплив на адвокатську професію загалом. Цей факт вимагає держави необхідності формування такого правового механізму, який забезпечить правовий захист осіб держави без будь-якого зв'язку із політичними явищами у державі. Зрозуміло, сьогодні це зробити неможливо, як і досягнути за сучасних технологій швидкості світла. Проте, завтра, надіємось, розробивши відповідні технології, стане можливим і швидше швидкості світла досягати необхідних цілей, і досягнути певної гармонії між державною волею і метою адвокатури.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28.06.1996 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80/print.
2. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 12 липня 2012 року 5076-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17.
3. Про адвокатуру: Закон України від 19 грудня 1992 року № 2887-XII. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2887-12/print.
4. Алексеев С.С. Право: азбука – теория – философия. Опыт комплексного исследования. М.: Статут, 1999. 712 с.
5. Варфоломеєва Т.В., Гончаренко С.В. Науково-практичний коментар до Закону України «Про адвокатуру». Законодавство про адвокатуру та адвокатську

діяльність: Зб. нормат. актів. Коментар / Академія адвокатури України. – К.: Юрінком Інтер, 2003. 432 с.

6. Земельний кодекс України: Науково-практичний коментар / За ред. В.І.Семчика. К.: Ін Юре, 2003. 676 с.
7. Святоцький О.Д., Медведчук В.В. Адвокатура: історія і сучасність. К: Ін Юре, 1997. 320 с.
8. Основні положення про роль адвокатів. Прийняті VIII Конгресом ООН по запобіганню злочинам 1 серпня 1990 р. // Варфоломеєва Т.В., Гончаренко С.В. Науково-практичний коментар до Закону України «Про адвокатуру». Законодавство про адвокатуру та адвокатську діяльність: Зб. нормат. актів. Коментар / Академія адвокатури України. – К.: Юрінком Інтер, 2003. С.254-259.
9. Профессиональные правила адвокатов Европейского Союза с изменениями, принятыми Общим собранием Совета адвокатур Европейского сообщества 28 ноября 1998 г. в Лионе: Пер. с нем. Бонн: Германский фонд международного правового сотрудничества, 2005. 22 с.
10. Словник синонімів української мови / А.А. Бурячок, Г.М. Гнатюк, Головащук С.І. та ін. К.: Наукова Думка. 1999-2000. Т. 1. 1040 с.
11. Федеральное положение об адвокатах от 1 августа 1959 г. (Федеральный вестник законов, часть III, 303-8), с изменениями от 9 марта 2000 г. (Федеральный вестник законов, часть I, с. 182, 190): Пер. с нем. Бонн: Германский фонд международного правового сотрудничества, 2005. 164 с.

Сорока В.О.,
студентка гр. ПРК-41-15/16,
Вінницького соціально- економічного інституту
Університету «Україна»,
науковий керівник: Буткалюк Г.В., старший викладач
кафедри правознавства
Вінницького соціально- економічного інституту
Університету «Україна»
м. Вінниця

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ – АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ МОДЕРНІЗАЦІЇ ТА ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Ефективна та поступова розбудова сучасної України неможлива без її динамічного економічного розвитку. Такий розвиток, як правило, все більше спирається на створення та впровадження в господарській та соціальній інфраструктурі різнопланових об'єктів інтелектуальної власності, охорону і захист прав вчених, інженерів, винахідників. Досвід країн із розвиненою економікою підтверджує, що інтелектуальна діяльність, новаторство та креативність технічних рішень здебільшого визначають стратегію і тактику стрімкого й комплексного розвитку держави, високий технічний рівень виробництва, інтеграцію наукової, технологічно складової промисловості. Сьогодні ні в кого не викликає заперечень теза, що організація дієвої системи правозастосування в процесі створення та використання об'єктів інтелектуальної власності прямо впливає на розбудову національних науково-технологічних та науково-технічних сфер життя держав, підвищення їх інвестиційного іміджу, запровадження сприятливих інноваційних можливостей. Тому збереження, зміцнення і розвиток інтелектуального потенціалу нашої держави необхідно вважати пріорітетними інтересами України.

Перед державною системою охорони інтелектуальної власності стоять спрямовані на подальше поширення міжнародних та європейських стандартів завдання оптимізації правової охорони та захисту прав інтелектуальної

власності, необхідність проведення державної політики, спрямованої на поширення відповідних знань у цій сфері серед різних верств населення [1, с.320]. Також надзвичайно важливу роль у розбудові економічно незалежної держави, формування культури та поваги до прав інтелектуальної власності відіграють державні органи та впровадження ними різних заходів як у середині держави, так і на її міжнародному рівні.

Важливим завданням розвитку України на сучасному етапі є створення ефективної інноваційної системи, яка спроможна забезпечити технологічну модернізацію національної економіки, підвищити її конкурентоспроможність на основі передових технологій. Необхідно удосконалити ринок результатів інтелектуальної діяльності, державну систему правової охорони інтелектуальної власності та перетворити науковий потенціал країни в дієвий ресурс економічного зростання. Водночас, охорона права інтелектуальної власності, у тому числі його захист, повинні відповідати сучасним вимогам, бути демократичними, легкодоступними, прозорими тощо. Спрямовані на охорону промислової власності закони повинні ефективно забезпечувати моральні та економічні права авторів на результати інтелектуальної діяльності, стимулювати творчу активність людей, відповідно до державних інтересів застосувати її результати, а також заохочувати чесну торгівлю. Тому охорона прав на об’єкти промислової власності існує сьогодні в усіх країнах світу. Державна політика має здійснюватись з урахуванням пріоритетів у розвитку науки, підтримки найбільш важливих галузей виробництва, в яких використання новітніх досягнень техніки і технологій може забезпечити одержання найбільшого ефекту та найбільшої віддачі [2, с.194].

У сучасних умовах у правовій площині проявляється багатогранність певних методів і принципів правового регулювання, забезпечення балансу приватних та публічних інтересів як одного з основних завдань права на сучасному етапі. Сфера інтелектуальної власності в цьому аспекті є надзвичайно актуальною, оскільки притаманна їй творча діяльність характеризується інтеграцією приватних та публічних інтересів [3, с.8]. А, як

відомо, метод цивільно-правового регулювання охоплює не тільки диспозитивні, а й імперативні засоби впливу на учасників цивільних відносин на засадах юридичної рівності сторін, справедливості та добросовісності.

Незважаючи на те, що в Україні існує система охорони прав інтелектуальної власності, яка відповідає міжнародним стандартам, необхідно вирішувати на законодавчому рівні питання наближення до законодавства Євросоюзу в сфері охорони промислової власності, а саме у сфері: попередження порушень прав винахідників непрямого використання винаходів, ліцензування, перехресного ліцензування, запровадження податкових пільг не тільки для винахідників, а й для підприємців, що будуть використовувати винахід. Удосконалення правотворення у сфері інтелектуальної власності повинно відбуватися комплексно й послідовно, спираючись на відповідну спеціальну національну програму, яка підпорядкована не швидкоплинним інтересам тих або інших політичних та комерційних сил, а інтересам усього суспільства. Оптимізація правотворення у сфері інтелектуальної власності в Україні ефективно сприятиме розвитку наукового та інтелектуального потенціалу української нації, здійсненню економічного прориву в умовах світової економічної кризи, виходу до сфери виробництва високих інноваційних технологій та увійти до числа еко- номічно розвинутих держав. Удосконалення законодавства в сфері інтелектуальної власності, усунення певних прогалин у праві сприятиме запобіганню правопорушенням в цілому, зміцнить економічну сферу впливу при міжнародному співробітництві, надасть можливість нашій країні впевненіше розвиватись у сфері інноваційної діяльності.

На мою думку, зазначені вище чинники сприятимуть посиленню не лише правової охорони інтелектуальної власності, розвитку ринкових відносин, а й, значною мірою, процвітанню нашої країни.

Список використаних джерел:

1. Актуальні проблеми правового регулювання інтелектуальної власності в Україні в умовах трансформації суспільних відносин // Державно-правове регулювання в умовах трансформації суспільних відносин. – К. : Юридична думка, 2009. – С. 296–336.

2. Бошицький Ю. Л. Проблеми правотворення в сфері охорони інтелектуальної власності в Україні // Часопис Київського університету права. – 2010. – № 3 – С. 192–196.

3. Бошицький Ю. Л. Удосконалення національного законодавства в сфері інтелектуальної власності: проблеми та перспективи // Законодавство України: проблеми та перспективи розвитку: Зб. наук. праць Міжнар. наук.-практ. конф. / НАН України, Київський ун-т права; редкол: Шемшученко Ю. С., Бошицький Ю. Л., Чернецька О. В. та ін. – К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2011. – С. 7–11.

Федишена Е.В.
студентка гр. ПР -21-17
Вінницький соціально-економічний інститут
Університету «Україна»
науковий керівник: Мисак О,І.,
ст. викл.,кафедри правознавства
Вінницький соціально-економічний інститут
Університету «Україна»
м. Вінниця

ДОГОВІР ДАРУВАННЯ:СУЧАСНІ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ

Базовим правовим положенням усієї конструкції нормативно-правових актів держави, що регулюють правові основи здійснення дарування, є норма ст. 41 Конституції України, відповідно до якої кожен має право володіти, користуватися та розпоряджатися своєю власністю[1]. Звідси випливає і право особи на безоплатну передачу належної їй власності іншій особі, конкретизоване й унормоване в Цивільному кодексі України (далі – ЦК

України), де законодавець відповідним питанням присвятив окрему главу [1, с. 72].

Останнім часом проблемні питання договорів дарування аналізувалися у численних монографічних працях, підручниках, посібниках, на рівні дисертаційних досліджень, присвячених окремим видам договірних зобов'язань. Однак, особливості правового регулювання класичного договору дарування за цивільним законодавством України не можна визнати досить дослідженими. Так, наприклад, викликають зауваження положення ЦК України щодо підстав розірвання договору дарування.

Стороною договору дарування може бути будь який суб'єкт цивільного права. Фізичні особи – дарувальники повинні мати відповідний обсяг дієздатності. На відносини дарування поширюються загальні правила щодо обсягу дієздатності фізичних осіб в цивільних відносинах. Обдаровуваним може бути будь-яка фізична особа незалежно від обсягу дієздатності. Юридична особа здатна мати такі ж цивільні права та обов'язки (цивільну правоздатність), як і фізична особа. Таким чином, юридична особа може бути стороною договору дарування, якщо це не суперечить установчим документам такої юридичної особи. Законодавством передбачені обмеження для певних осіб бути дарувальниками. Відповідно ч. 2 до ст. 68 ЦК України опікун не може здійснювати дарування від імені підопічного [4, с. 705-706].

Договір дарування має укладатися у формі, встановленій законом. Форма правочину – це спосіб вираження волі учасників угоди. Одним із способів є усний правочин. При такій формі письмовий документ не складається. Характерною особливістю усного правочину є збіг двох стадій – укладення і виконання. Усна форма характерна для реального договору дарування. В усній формі укладаються договори дарування речей особистого користування та побутового призначення. Критерієм віднесення предметів до зазначеної категорії є мета їх використання (особисте або побутове), відносно невелика цінність. Особливий порядок передбачений щодо дарування нерухомих речей. Такі правочини укладаються в письмовій формі і

посвідчуються нотаріально. В цьому випадку щодо договорів дарування діють загальні вимоги цивільного законодавства про передачу і оформлення прав власності на нерухоме майно. Правочини з приводу набуття власності на таке майно завжди здійснюються в письмовій формі з обов'язковим нотаріальним посвідченням.

Предметом договору дарування можуть бути речі, які мають поряд із матеріальною також немайнову для дарувальника цінність. Це може бути сімейна реліквія, річ, з якою пов'язані певні важливі обставини в житті дарувальника, предмети, що підтверджують участь дарувальника або близьких йому людей у певних історичних подіях тощо. Дарувальник має право дарувати будь-які речі, які належать йому на праві приватної власності (у тому числі нерухоме майно та інше особливо цінне майно) будь-яким суб'єктам цивільного права [2, с. 17].

У системі цивільно-правових договорів дарування є окремим видом договорів щодо передачі майна у власність. Серед цих ознак виокремити такі як:

1) безоплатність;

2) прийняття дарування;

3) збільшення майна обдарованого за рахунок зменшення майна дарувальника.

І.В. Єлісеєв говориться, що дані риси звичайно притаманна даруванню, але всі вони є похідними від безоплатного характеру дарування, тому не мають самостійного значення. Таке твердження піддає критиці В. В. Вітрянський, стверджуючи, що хоча безоплатність і є основною рисою договору дарування, але всі інші ознаки також є важливими. Необхідно зазначити, що перераховані риси окремо є притаманними й іншим договорам, тому необхідно розглядати їх системно і невід'ємно одна від одної [3, ст. 250].

Список використаних джерел:

1. Хіміч С. Загальні особливості договору дарування нерухомого майна та його оформлення / С. Хіміч // Підприємництво, господарство і право. – 2010. – № 3. – С. 72-74.

2. Договір дарування / Л. М. Горбунова, С. В. Богачов, І. Ф. Іванчук, Г. В. Красій; М-во юстиції України. – К.: ТОВ «ПоліграфЕкспрес», 2006. – 35 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.judges.org.ua/article/ Daruvanna.pdf.

3. М. І. Брагінський, В. Вітрянський Контракти права. Друга книга: договори про передачу майна. - М .: "Статут", с. 331, 2000.

4. Шевцов С.Г. Передача имущества: проблемы теории и практики / С.Г. Шевцов // Юридический мир. – 2003. – № 10. – С. 64-71.

Химич М.С.,
студентка гр. ПР -21-17
Вінницький коледж
Університету «Україна»
науковий керівник: Мисак О.І.,
ст. викл. кафедри правознавства
Вінницький соціально-економічний інститут
Університету «Україна»
м. Вінниця

ҐЕНЕЗА ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА

Історія цивільного права є складовою частиною права в цілому, одна з його галузей. Тому можна сказати, що цивільному праву властиві такі риси і характеристики, які властиві праву взагалі. Необхідно відзначити, що цивільне право – це сукупність норм, тобто правил поведінки, встановлених або визнаних і підтримуваних державою. Цивільне право – галузь права, яка включає в себе норми права, що регулюють майнові та особисті немайнові правові суспільні відносини між рівноправними суб'єктами права – фізичними та юридичними особами, територіальними громадами, державами та іншими

суб'єктами публічного права. Предметом цивільного права є майнові та особисті немайнові відносини, так звані «цивільні відносини», засновані на юридичній рівності, вільному волевиявленні, майновій самостійності їх учасників.

Головні норми цивільного права були зібрані в 11 – 12 століттях у відомому збірнику «Руська Правда», але й інші писані джерела містили деякі норми цивільного права; наприклад: церковні, пісенні та гену скальні адміністративні акти (устави) тощо [1, с.85].

Право власності на рухоме майно, включно з кіньми, рабами і т. д., базувалося на фактичному посіданні. Земельна власність не була виразно визначена, але деякі права власності, наприклад, посідання вуликів (борті) давало власникові право і на землю, т. зв. бортніземлі [1, с.85]. Цивільні зобов'язання могли діяти тільки між особами, що не були обмежені у їхній правоздатності; продаж і купівля, позика, найм і застава згадуються як договори.

Основним інститутом родини уважався шлюб, що в до християнські Часи відбувався у формі викрадення нареченої, купівлі або «приведення жінки». Навіть після того, як Церква ввела моногамію, многоженство ще було поширене за кн. Володимира і Ярослава. Розлучення наступало у висліди рішення церкви чи світських судів або спеціального «листа» (відпускного), видаваного чоловіком жінці. Спадкове право вже діяло за цієї доби, згідно з яким спадкоємцями були тільки члени родини на підставі заповіту (духівниці) або ж закону. За литовсько-руської доби давні правні звичаї, переважно ті, що були записані в «Руській Правді», залишилися в силі, але були введені й нові закони, гол. ті, що були увійшли до Литовського Статуту.

Значно поширився обсяг прав власності, зокрема на землю. Закони виразніше подавали правоздатність різних груп населення, що особливо виявилося у здиференційованих суспільних класах і станах з притаманними їм правами. Лише поступово було введено право шляхти на «спадщину». Панівною формою землеволодіння була «вотчина», яка давала право

передавати землю у спадщину та «помістя», тобто умовне надання в тимчасове володіння без права диспозиції. Спершу селяни користувалися повними правами власності на землю, яку вони обробляли, але третій Литовського Статуту (1588) позбавив їх цього права.

На укр. землях під Польщею тоді дуже скоро змінилося право на польський зразок, зокрема в ділянці права власності на землю. Не існувало для селян право вотчини. Великі землевласники (пани, шляхта) мали повне і спадкове право на свої землі («альоди»), включно з землями, які раніше були власністю селян; селяни стали тільки користувачами землі, до якої були «прикріплені». За Литовської Держави застосовувалася застава у її фідуціярній і «пігнусовій» формі; згідно з останньою право на заставлену річ залишалося за боржником. На загал розвиток заставного права ішов по лінії захисту боржників власників («застава на урок»). У ділянці права зобов'язань договір купівлі-продажу міг бути укладений особами з різних станів. Після обмежень 1588 селянин не міг без дозволу пана вільно диспонувати землею, що була в його користуванні. Практикувалися договори позики, оренди й обміну. Шлюб був одночасно договором і таїнством. Моногамія цілковито усунула многоженство, що тоді каралося смертю. Розлучення і скасування шлюбу належало до церковного судівництва. Позашлюбні діти (а не тільки від рабинь-заложниць) уважалися незаконними. Інститут опіки регулювало право. Спадкове право значно поширено; заповідач мав право вибрати спадкоємця і з-поза кола законних спадкоємців у стосунку до майна, що його він сам набув. Але батьківське майно мусило переходити на законних спадкоємців з родини. На Гетьманщині Ц. п. базувалося на звичаї, Литовському Статутові та нових законах, пізніше кодифікованих в «Правахъ, по которымъ судится малороссійскій народъ» (1743) та подекуди на нормах Маґдебурзького права. У ділянці права власності, крім шляхти, стан зберігав навічно право власності на землю без жодних обмежень щодо диспозиції земельною власністю. Селяни на козаки землеволодінням користувалися до кін. 17 ст. правом диспонувати своєю землею. Селянство державного земельного фонду, т. зв. «свобідних

військ. маєтностей», що мало виконувати для держави певні обов'язки, користувалося значно довше правом диспонувати земельною власністю. Більшість законів Литовського Статуту з родинного і спадкового права залишилися без змін.

На західних українських землях під Польщею були запроваджені з 14 ст. польські закони, що діяли поряд з деякими інститутами і законами нім. і канонічного права аж до поділу Польщі 1772. Ц. п. на укр. землях під Австрією (цивільний кодекс 1812) було досить модерне і поступове; воно залишалося в силі, поки не було частково замінене законами держав спадкоємців після першої світової війни.

Согодні під системою сучасного цивільного права розуміють систематизовану сукупність його структурних елементів, розміщених у певній послідовності та ієрархії [2]. До основних елементів системи цивільного права належать норми й інститути, до факультативних – субінститути та підгалузі. Норма цивільного права – це правило поведінки приватних осіб у сфері цивільного обігу, встановлене їх угодою, корпоративним рішенням, актом законодавства або таке, що випливає з приписів природного права [3]. Цивільно-правовий інститут – це сукупність правових норм, які регулюють певну групу взаємопов'язаних суспільних відносин [3]. Сукупність юридичних інститутів, які регулюють однорідні відносини, становлять підгалузь цивільного права. Існує дві основних системи побудови приватного цивільного права – пандектна та інституційна. Тож зауважимо, що сучасне Цивільне право України побудоване за пандектною системою, і поділяється на такі дві частини: загальна; особлива. Загальна частина цивільного права містить норми та інститути, що застосовуються при регулюванні всіх цивільних правовідносин, тобто мають значення для всієї галузі цивільного права. До цієї частини входять норми щодо цивільного законодавства, підстав виникнення цивільних прав та обов'язків, а також відповідно їх здійснення і виконання, щодо захисту цивільних прав та інтересів, стосовно суб'єктів цивільних правовідносин, об'єктів цивільних

прав, правочинів, представництва, строків і термінів, позовної давності. Особлива частина охоплює норми та інститути, які врегульовують окремі майнові та особисті немайнові цивільні правовідносини, а саме норми щодо особистих немайнових прав фізичної особи, права власності та інших речових прав, права інтелектуальної власності, зобов'язального права і спадкового права.

Список використаних джерел:

6. Історія держави і права України: академічний курс: в 2 т. / [Тацій В. Я., Святоцький О. Д., Страхов М. М. та ін.]; за ред. В. Я.Тація, А. Й. Рогожина. – К.: Видавничий Дім «Ін-Юре», 2000. – Т.І. – 580 с.
7. Цивільне право: підруч. для студентів ВНЗ: у 2 т. / В. І. Борисова, Л. М. Баранова, Т. І. Бєгова та ін. ; за ред. В. І. Борисової, І. В. Спасибо-Фатєєвої, В. Л. Яроцького М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Я. Мудрого».- Харків: Право, 2012. -Т. 1 - 656 с.
8. Цивільне право: підруч. для студентів ВНЗ: у 2 т. / В. І. Борисова, Л. М. Баранова, Т. І. Бєгова та ін. ; за ред. В. І. Борисової, І. В. Спасибо-Фатєєвої, В. Л. Яроцького М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Я. Мудрого».- Харків: Право, 2012- Т. 2 — 816 с.
9. Цивільно-правове регулювання корпоративних відносин у судовій практиці України / [упоряд.: В. І. Борисова, І. П. Жигалкін, О. М. Сибіга та ін.]. - Харків: Право, 2013. - 548с.

Чмих А.Р.,
студентка гр. ПР -21-17
Вінницький коледж
Університету «Україна»
науковий керівник: Мисак О,І.,
ст. викл.,кафедри правознавства
Вінницький соціально-економічний інститут
Університету «Україна»
м. Вінниця

ДО ПИТАННЯ ОХОРОНИ ЖИТЛОВИХ ПРАВ ДІТЕЙ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ

Українська держава 27 лютого 1991 року ратифікувала Конвенцію ООН про права дитини [1] тим самим визнавши дітей, з огляду на їхній вік, психічний, фізичний та розумовий розвиток, особливою верствою населення, яка потребує охорони та захисту. Важливим напрямом залишається забезпечення охорона прав дитини на житло. Право на житло безпосередньо закріплене у Конституції України. Так, відповідно до ст. 47 Конституції України кожен має право на житло. Держава створює умови, за яких кожний громадянин матиме змогу побудувати житло, придбати його у власність або взяти в оренду. Ніхто не може бути примусово позбавлений житла, інакше як на підставі закону за рішенням суду [2].

Цивільно-правова охорона житлових прав дітей є елементом у складному механізмі здійснення суб'єктивного права на житло. У зв'язку з цим у юридичній науці сформувалась позиція, що в житловому праві необхідно приділити особливу увагу забезпеченню житлом і гарантіям житлових прав дитини [3, с. 35]. Варто зазначити, що цивільно-правова охорона житлових прав дітей є динамічною правовою категорією, котра сформувалась внаслідок розбудови прав дитини та житлових прав людини, як на рівні законодавства, так і юридичної науки.

Право на житло відносно дитини є різновидом соціально-економічних прав, котрі спрямовані на забезпечення безпечних та гідних умов проживання дитини. Безпечність умов проживання дитини визначається через наявність у

неї житла. М. М. Батенчук пропонує житлові права дитини відносити до актуальних майнових прав, які становлять необхідний майновий мінімум для дитини. Науковець доводить, що необхідний майновий мінімум як інструмент державного організаційно-правового механізму забезпечення майнових прав дітей спрямований на вирішення двох основних завдань: 1) забезпечення виживання (мінімальні матеріальні потреби, необхідне харчування, одяг, взуття, житло тощо) і охорони дітей; 2) забезпечення індивідуально визначеного фізичного, пізнавального, інтелектуального, морального, культурного, духовного, психологічного, емоційного і соціального розвитку дитини як пріоритетного напряму національних дій [4]. З цією думкою можна погодитись, оскільки ст. 156 ЖК УРСР [5] закріплює, що члени сім'ї власника жилого будинку (квартири), які проживають разом з ним у будинку (квартирі), котра йому належить, користуються жилим приміщенням нарівні з власником будинку (квартири), якщо під час їх вселення не було іншої угоди про порядок користування цим приміщенням.

Відмінність житлових прав дитини від житлових прав дієздатної людини, полягає у тому, що діти самостійно своїми діями не можуть задовольнити власну житлову потребу, управляти житлом та захищати свої права на житло (власність та користування), оскільки не мають повної цивільної дієздатності, яка необхідна для здійснення вказаних суб'єктивних прав. Зокрема, захист житлових прав дітей здійснюється тільки батьками або особами, що їх замінюють.

Що ж до охорони прав дитини на житло, О. Карамза підкреслює, що слово «захист» має характер активної протидії сторонньому втручанню, а слово «охорона» має на увазі і захист, і збереження того, що охороняється. Захист є лише однією зі сторін юридичної охорони. При його здійсненні увага в першу чергу акцентується на протидії порушенню прав громадян і організацій, правопорядку, що може бути досягнуто, перш за все, за допомогою заходів, які припиняють порушення зазначених прав та запобігають таким порушенням [6, с. 116–117]. Отже, треба визнати

необхідність виділення двох різних правових категорій «охорона житлових прав дитини» та «захист житлових прав дитини». Категорія «охорона» є поняттям більш широким у порівнянні із «захистом»

Варто зазначити, що охороною житлових прав є дії, що спрямовані на відновлення порушених житлових прав чи охоронюваних законом інтересів громадян, або припинення протиправних дій, або визнання права [7, с. 319]. Отже, право на охорону житлових прав дітей – це суб'єктивне право дитини на захист, яке реалізується її батьками або законними представниками з метою усунення перешкод у здійсненні права на житло або відновлення попереднього стану.

Аналізуючи наведені наукові позиції та нормативні акти пропонуємо такі характеристики права на охорону житлових прав дітей:

1) право на захист житлових прав дітей є самостійним суб'єктивним правом у системі житлових прав дітей;

2) це право виникає у межах охоронних житлових відносин;

3) право на охорону житлових прав дітей спрямовано на отримання захисту від порушень, або можливих посягань як на житлові права, так і на житлові інтереси дітей;

4) метою охорону житлових прав дітей є відновлення порушених житлових прав або попередження дій щодо можливого порушення прав.

Підсумовуючи викладене слід визначити, що право на охорону житлових прав дитини – це гарантована правова можливість дитини мати захист своїх житлових прав та інтересів від протиправних посягань, скориставшись системою встановлених державою засобів, з метою відновлення порушених житлових прав або попередження дій щодо можливого порушення цих прав, усунення перешкод у здійсненні регулятивного суб'єктивного житлового права або відновлення його попереднього стану, яке здійснюється її законними та іншими представниками.

Список використаних джерел:

3. Конвенція ООН про права дитини [Електронний ресурс]: Конвенція, Міжнародний документ [прийнято резолюцією ГА ООН від 20.11.1989] — Редакція від 20.11.2014, підстава 995_l60.– Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_021

4. Конституція України [Електронний ресурс]: Конституція [прийнято Верхов. Радою 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР] – Поточна редакція – тлумачення від 15.03.2016, підстава v001p710-16. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/ /96-%D0%B2%D1%80.

5. Фігель А. Особливості захисту житлових прав фізичних осіб як суб'єктів цивільних правовідносин / А. Фігель // Юридична Україна. – 2011. – № 11. – С. 32–37.

6. Батенчук М.М. Організаційно-правовий механізм державної політики у сфері забезпечення майнових прав дітей / М. М. Батенчук // Ефективність державного управління [Електронний ресурс]: зб. наук. пр. – 2010. – Вип. 24. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/ portal/Soc_Gum/Edu/2010_24/fail/Batenchuk.pdf.

7. Житловий кодекс Української РСР [Електронний ресурс]: Закон України [прийнято Верховною Радою Української РСР 30.06.1983 № 5464-X]. – Редакція від 01.01.2017, підстава 1801-19. – Режим доступу : http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5464-10.

8. Карамза О.Теоретичні аспекти захисту та охорони права громадянна житло/ О. Карамза // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – Юридичні науки. – 91/2012. – С. 116-119.

9. Житлове право України : науково-практичний посібник/ С. О. Сліпченко, Є. О. Мічурін, О. В. Соболев. – Х. : Еспада, 2013. – 344 с.

Чорнодон Т.В.,
студентка гр. ПРК-41-15/16,
Вінницького коледжу
Університету «Україна»,
науковий керівник: Олійник О.М., асистент кафедри правознавства
Вінницького соціально- економічного інституту
Університету «Україна»
м. Вінниця

НАЛЕЖНІСТЬ ТА ДОПУСТИМІСТЬ ДОКАЗІВ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Відповідно до статті 58 ЦПК належність доказів – це якість доказу, що характеризує точність, правильність відображення обставин, що входять в предмет доказування[1]. Належним є той доказ, який містить інформацію, що має значення для справи.

Вирішуючи питання щодо належності доказу, суд визначає: 1) чи належить обставина, яку може забезпечити доказ до предмету доказування, 2) чи існує об'єктивний зв'язок між доказом і обставиною, що її належить встановити. Доказ залучається коли відповіді на ці питання є позитивними. У випадку, коли суд не бере доказ до розгляду з мотивів його неналежності, він повинен своєю ухвалою відмовити у задоволенні клопотання та обґрунтувати відмову. Обсяг належних доказів у справі може змінюватись у разі зміни позивачем фактичних підстав, а також предмету позову. Належні докази входять до складу підстав позову або підстав заперечень проти нього і характеризуються значущістю фактів для визначення спірних правовідносин та зумовленістю цих фактів нормами матеріального права.

Так, належними є докази, що належать до предмета доказування. Суд має відібрати лише ті докази, що містять інформацію щодо предмета доказування, виключивши з процесу доказування докази, що не належать до

справи, наявність яких ускладнює процес доказування, встановлення дійсних обставин справи, затягує розгляд справи.

Правило про належність дає можливість суду не тільки уникати перевантаження цивільної справи зайвими доказами, що не стосуються предмета доказування, але й не допускати зловживань з боку недобросовісної сторони або її представника правом подавати докази з метою заплутати чи затягнути процес провадження у справі[2]. Належність доказів визначається 3 групами обставин, що мають значення для справи:

1) фактами предмета доказування;

2) процесуальними фактами, наприклад, що впливають на виникнення права на пред'явлення позову, зупинення провадження у справі тощо;

3) фактами, що дають підстави для постановлення окремої ухвали у справі.

Допустимість доказів є важливою ознакою доказів, що характеризує їх форму. Допустимість доказів означає, що обставини справи, які за законом повинні бути підтверджені певними засобами доказування, не можуть підтверджуватися іншими засобами. Допустимість — означає, що у всіх справах повинна дотримуватися вимога про отримання інформації з визначених законом джерел і засобів доказування з дотриманням порядку збирання, представлення і дослідження доказів (дотримання процесуальної форми доказування).

Докази, одержані з порушенням порядку, встановленого нормами матеріального та процесуального права, є недопустимими.

Недопустимими є докази:

а) одержані з порушенням порядку, встановленого законом;

б) які походять з інших засобів доказування, ніж ті, що визначені законом для підтвердження певних обставин.

Суд може встановити, що доказ є недопустимим:

а) під час розгляду клопотання про залучення доказу — в такому випадку суд відмовляє у задоволенні клопотання із зазначенням мотивів, з яких він вважає доказ недопустимим;

б) під час дослідження доказів — в такому разі суд може припинити дослідження цього доказу і виключити його з числа доказів у справі;

в) після одержання доказів — суд, ухвалюючи рішення, не бере відповідного доказу до уваги, а в мотивувальній частині постанови зазначає про недопустимість доказу і наводить відповідне обґрунтування;

г) в суді вищої інстанції — суд має право змінити або скасувати судове рішення, ухвалене з урахуванням недопустимого доказу;

д) під час провадження за нововиявленими обставинами — суд, що здійснює цей вид провадження, може скасувати судове рішення у справі та постановити нове рішення без урахування недопустимого доказу.

За допомогою допустимості обмежується коло відомостей щодо обставин справи, які сторона в спорі може надати як судові докази на підтвердження своїх заяв. При цьому відомості, одержані з порушенням порядку, залишаються поза колом судових доказів. Метою такого обмеження є, насамперед, забезпечення достовірності судових доказів, достатньої для того, щоб використовувати ці докази в судовому доказуванні та робити висновки щодо існування або не існування юридичних фактів, що становлять предмет доказування. Крім того, метою, яка досягається за допомогою правил допустимості, є захист прав і законних інтересів осіб, що беруть участь у справі. Найважливішою умовою допустимості доказів є дотримання принципу змагальності та рівноправності сторін. Таким чином, допустимість доказів — це встановлена законодавством вимога, що обмежує використання конкретних засобів доказування, або вимога, що пропонує обов’язкове використання конкретних засобів доказування при встановленні певних фактичних обставин справи при здійсненні доказування в процесі розгляду окремого виду справ у порядку цивільного судочинства.

Список використаних джерел:

1. Цивільний процесуальний кодекс України, зі змін, та допов./ ІАЦ "Ліга: Еліт".

2. Фурса С.Я., Цюра Т.В. Докази і доказування у цивільному процесі: Науково-практичний посібник. 2015.

СЕКЦІЯ 3. ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО; ТРУДОВЕ ПРАВО; ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Вараниця В.І.,
заступник завідувача,старший викладач
кафедри правознавства Вінницького
соціально-економічного інституту
Університету «Україна»
м.Вінниця

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ЩОДО СТВОРЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Питання створення освітнього середовища в цілому охоплює всі сфери соціального життя та різні вікові категорії населення України.

На мою думку, найважливішим початковим елементом формування освітнього середовища є створення належних умов для доступності в отриманні освітніх послуг дітьми з особливими освітніми потребами, адже саме у дитячому віці формуються основи соціалізації громадян. Важливість цього відображено у численних міжнародних та вітчизняних нормативно – правових документах. Зокрема у п.1, ст.9. Конвенції про права інвалідів, прийнятої Генеральною Асамблеєю ООН 24 січня 2007 року зазначається, що необхідно надати інвалідам можливість вести незалежний спосіб життя й усебічно брати участь у всіх його аспектах [1] . Для цього держави – учасниці вживають належних заходів для забезпечення інвалідам доступу нарівні з іншими до фізичного оточення, до транспорту, до інформації та зв'язку, зокрема інформаційно – комунікаційних технологій і систем, а також до інших об'єктів і послуг, відкритих або таких, що надаються населенню, як у міських, так і в сільських районах. Ці заходи, які включають виявлення й усунення перепон і бар'єрів, що перешкоджають доступності, повинні поширюватися, зокрема на будинки, дороги, транспорт й інші внутрішні і зовнішні об'єкти, зокрема школи, житлові будинки медичні установи та ін. Відповідно до ст.6 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997

№280/97-ВР, первинним суб'єктом місцевого самоврядування, основним носієм його функцій і повноважень є територіальна громада села, селища, міста [2]. У п.2 ст.32 цього ж Закону зазначено що до відання виконавчих органів сільських, селищних, міських рад належать делеговані повноваження щодо забезпечення доступності і безоплатності освіти і медичного обслуговування на відповідній території, вдосконалення мережі освітніх і лікувальних закладів,створення умов для самоосвіти та ін. [3]. Вирішення питання створення умов доступності дітей з особливими освітніми потребами до можливості отримувати освітні послуги, у організації роботи виконавчих комітетів органів місцевого самоврядування обов'язково має пройти етапи здійснення відповідної управлінської діяльності, аналізу стану справ у вирішенні цього питання,визначення шляхів та методів здійснення діяльності, підготовкою засобів та джерел фінансового та матеріального забезпечення досягнення мети, чіткого планування заходів діяльності та визначення і дотримання термінів, здійснення контролю за виконанням. Проведення роботи має чітко відображатися у відповідних рішеннях, розпорядчих, фінансових та інших документах виконавчих комітетів та їх органів. Результатами такої діяльності мають бути конкретні справи – облаштування приміщень закладів освіти пандусами, створення умов для пересування на візочках, облаштування доріг, доріжок, територій прилеглих до освітніх, медичних та інших закладів,організація перевезення до закладів освіти та інших закладів дітей з особливими освітніми потребами. Потребує також вирішення питання підготовки спеціалістів психологічного педагогічного і соціального профілю для повноцінної роботи зі створення сприятливого соціального середовища. Важливим елементом у досягненні мети діяльності є проведення інформаційно – просвітницької роботи з односельцями,жителями громади – створення відповідної громадської атмосфери та свідомого ставлення до потреб дітей з особливими освітніми потребами. Отже діяльність органів місцевого самоврядування щодо створення соціального освітнього

середовища повинна базуватись на дотриманні міжнародних правових норм та чіткого виконання норм національного законодавства у своїй діяльності.

Список використаних джерел:

1. Конвенція про права інвалідів, прийнята Генеральною Асамблеєю ООН 24 січня 2007 року, пункт 1, стаття 9 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : htpp://zakon4.rada.gov.ua/laws/shov/995_306
2. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 №280/97-ВР, стаття 6 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : htps://zakon.rada.gov.ua/go/280/97-вр
3. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 №280/97-ВР, пункт 2, стаття 32 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : htps://zakon.rada.gov.ua/go/280/97-вр

Слободян І.Ю.,
ст. викладач кафедри правознавства,
Івано-Франківська філія ВМУРоЛ «Україна»
м.ІваноФранківськ

АЛГОРИТМ АДАПТАЦІЇ ТРУДОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА В РАМКАХ СТРАТЕГІЧНОГО КУРСУ НАБУТТЯ ПОВНОПРАВНОГО ЧЛЕНСТВА УКРАЇНИ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ

Витоки української державності ще з IX століття відображають прагнення соціуму до свободи. Свободи вибору, свободи зайнятості, свободи гідності. Численні гетьманські гамбіти тільки підтверджували вищенаведені прагнення.

З перших днів незалежності Україна керувалась все тими ж прагненнями, щоправда ключовими стали свобода гідності та свобода рівності.

Оцінюючи сучасне становище, в якому опинилась наша держава, опираючись на соціально-економічну збентеженість – цілком виправданим кроком звернення до європейської соціально-економічної моделі. Дане

стратегічне орієнтування держави вимагає чималих новацій, реформ та правових адаптаційних кроків.

Відповідно до ЗУ «Про внесення змін до Конституції України (щодо стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору), а саме доповнення статті 116 п. 1.1», одним із найкращих способів організації та реалізації національних інтересів України та одним із найважливіших питань державної політики є процес входження до Європейського Союзу. Процес інтеграції проявляється в усіх сферах суспільного та державного життя. Абсолютна більшість законотворчих та законодавчих процесів підлягають реформуванню, не є виключенням і галузеве прав, зокрема трудове право[1, с. 104-107].

Виключно провідна позиція права Європейського Союзу зростає через сучасну, не зрідка вимушену глобалізацію, взаємний вплив та взаємозалежність між державами, яка лише збільшується.

Шалене зростання актуальності даної проблеми відбувається у наслідок невідповідності левової частки норм українського трудового законодавства європейським правовим стандартам у сфері регулятивної політики найманої праці, невідповідність понять, правової природи та цілей видів зайнятості, а також відсутністю єдиного адаптаційного механізму впровадження норм права Європейського Союзу у національне законодавство.

Вивченням питання проблематики адаптації національного законодавства та законодавства Європейського Союзу у тій чи іншій мірі приділяли увагу В.В. Лазор, Л.І. Лазор, Л.Д. Третякова, Т.Є. Скороход, Л.О. Мітюк, О.М. Ярошенко, С.М. Прилипко, В.В. Жернаков, Н.І. Котова та багато інших.

Метою статті є аналіз та моніторинг стану адаптаційних процесів в умовах внутрішньо національної політики, визначення та розуміння нероздільності норм трудового законодавства та норм охорони праці, а також внесення певних можливих пропозицій щодо створення покрокового адаптаційного механізму удосконалення нормативно-правового забезпечення.

Інтеграція України до Європейського Союзу є складним і поступовим процесом. Оскільки основна цінність нації – здоров‘я та життя працівників, то починати інтеграційний процес потрібно з адаптації до стандартів ЄС вітчизняного трудового права, зокрема законодавства з охорони праці[2, с.115].

Слід звернути увагу, на те, що серед нормативно-правових актів термін «адаптація законодавства» можна зустріти доволі часто, зокрема Указом Президента України 1998 було затверджено Стратегію інтеграції України до Європейського Союзу, в якій зазначено, що адаптація законодавства України передбачає реформування її правової системи та поступове приведення у відповідність із європейськими стандартами[3].

Отже підводячи висновки, керуючись досвідом держав-членів ЄС, слід розуміти алгоритм:

- Чіткий аналіз національного законодавства та міжгалузеві зв’язки, оскільки реформування локально не можливе, розглядаючи на прикладі трудового права, інтеграційному реформуванню підлягає законодавство з охорони праці, соціальні норми, законодавство у сфері охорони здоров’я, чимало норм у сфері освіти, починаючи з дошкільної та завершуючи вищою школою, правовідносини у системі страхування, зміни у системі пенсійного забезпечення тощо.
- Вивчення норм європейського законодавства, оскільки більш глибоке розуміння природи правової норми ЄС дає можливість систематизувати обсяг, що потребує адаптації.
- Визначення пріоритетних сфер для реформування та чітке прогнозування змін, так званих, периферійних ділянок.
- Створення висококваліфікованого кадрового забезпечення процесу реформування з обов’язковим залученням європейських експертів.
- Узагальнення відповідних міжнародних принципів та схем ефективного загальнодержавного механізму адаптації законодавства.

Отже, під поняттям «адаптація законодавства» визначаємо планомірний процес приведення національного законодавства до стандартів міжнародного права шляхом реформування існуючих національних норм та створення нових.

Розуміючи зміну основ функціонування держави, міжнародну економічну ситуацію, вимушену, як правило, трудову міграцію - стратегічний курс Уряду підтриманий президентом відображає прагнення народу [4, с.55].

Список використаних джерел:

1. Денисевич А.Ю. Адаптація трудового законодавства України до законодавства ЄвропейськогоСоюзу/А.Ю. Данисевич//Форум права.- 2014. - №2. – С. 104-107
2. Бахирин А. Б. Большой юридический энциклопедический словарь / А. Б. Бахирин // Книжный мир. - 2002. – С. 720.
3. Указ президента України про затвердження стратегії інтеграції України до Європейського союзу від 11.06.1998 р.
4. Слободян І.Ю. Бъдещето въпроси от света на наука/ І.Ю. Слободян//Матеріали XIV міжнародної науково практичної конференції. – 2018. - №8. – С.55-58

Фалейтор А.О.,
студентка гр. ПР-21-17,
Вінницького соціально- економічного інституту
Університету «Україна»,
науковий керівник: Буткалюк Г.В., старший викладач
кафедри правознавства
Вінницького соціально- економічного інституту
Університету «Україна»
м. Вінниця

АВТОНОМНІСТЬ ДИТИНИ У РЕАЛІЗАЦІЇ СВОГО ПРАВА НА ОСВІТУ

Усесторонній розвиток дитини, як члена суспільства, цілком залежить від можливості в повній мірі реалізовувати свої права. Виходячи з того, що психіка дитини є найпіддатливішою з усіх верств населення, обмеження будь-яких її прав є недопустимим у сучасному суспільстві. Дитина навряд чи зможе самостійно реалізовувати свої права, а у разі потреби, і захищати їх. Тому аналіз усіх теоретичних аспектів права дитини на освіту дасть можливість реалізовувати дитиною надане конституцією право на освіту в повному обсязі. Такий аналіз має бути базисом для створення дієвих та реальних механізмів забезпечення реалізації цього права.

Спираючись на реально існуючу тенденцію того, що освітні відносини, а саме, отримання освіти характерне, здебільшого, для дітей можна з впевненістю стверджувати, що всебічний та ґрунтовний аналіз змісту автономності дітей у реалізації права на освіту дасть змогу в подальшому пристосовувати отримані висновки до практичного використання.

Значне розповсюдження правопорушень стосовно дитини, появаювенальної юстиції у світі, а також нездатність дітей реально, самостійно, в повному обсязі, без помилок та непорозумінь реалізовувати свої законні права та можливості призводять до стрімкого розвитку нормативно-правової бази стосовно закріплення правового статусу дитини в світі. Саме

таким шляхом у цивілізованому суспільстві повинні вирішуватися протиріччя, що виникають з цього приводу. На жаль, дієвість нормативних документів не завжди є реалією нашого життя. Дитина в сучасному суспільстві є беззахисною, а тому питання дієвості нормативних актів, що регламентують її правовий статус є дуже актуальним. Актуальним реалізації дитиною своїх прав у сучасному соціумі є питання автономності дітей у прийнятті тих чи інших рішень в процесі реалізації права на освіту. Дитина в силу своїх особливостей не може в повній мірі самостійно реалізовувати усі надані їй права. Як визначає американська доктрина прав людини, права поділяються на «негативні» (не залежать від діяльності держави) та «позитивні» права (реалізація можлива лише за активної участі держави та суспільства в сприянні їх реалізації). Повна автономність дитини можлива лише при використанні своїх «негативних» прав.

Право на освіту відноситься до «позитивних» прав, тому повна самостійність дитини здебільшого неможлива. Хоча існують категорії прав дитини на освіту, так звані складові права на освіту, які можна віднести до «негативних» прав. Наприклад, право на самоосвіту. Адже можна з впевненістю стверджувати, що коли дитина вдома лише вчиться читати або писати вона вже отримує освіту. Іноді зустрічаються судження, що освіта – це підтверджений документом рівень знань, умінь та навичок, які набуті особою. Однак не можна погодитись з такою думкою, адже освіта – цілеспрямована пізнавальна діяльність людей орієнтована на отримання знань, умінь та навичок або їх вдосконалення і оновлення.

Чим пояснюється необхідність обмежень автономності дітей при користуванні правом на освіту? По-перше, виходячи з об’єму дієздатності, що пов’язується з досягненням певної вікової межі, можна стверджувати, що правовий статус дитини різниться в залежності від того чи дитина малолітня, чи неповнолітня. Через різні межі можливої поведінки стосовно реалізації свого права. Дитина не взмозі самостійно прийти до навчального закладу і від свого імені написати заяву на вступ до закладу. Інколи діти навіть ще говорити

не вміють, а процесс реалізації права на освіту вже починається за допомогою батьків. По-друге, психофізіологічний стан дитини не дає їй в повній мірі керувати своїми діями і нести за них відповідальність, а також усвідомлювати, що сприяє задоволенню її потреб, а що ні. Дитина навряд чи зможе зробити правильний вибір при прийнятті відповідального рішення. По-третє, в більшості національних законодавств країн зазначена норма стосовно обов'язку батьків піклуватися про своїхдітей. Він проявляється в обов'язку батьків здійснювати юридично значимі дії лише в інтересах та на потреби дітей. Влада дорослих здійснювана над дітьми – як батьків, так і законодавців в якості суддів – не повинна бути само собою надана, але має бути виправдана подальшими інтересами дітей та задоволенням їх особливих потреб. Ця схема для аналізу сімейних відносин і роздуми про дитячі відносини з дорослими, зміщує акцент від прав дорослих на їхобов'язки.

У цій схемі, батьки здійснюють фідуціарні повноваження опікуна або піклувальника, з особливими повноваженнями для прийняття рішень стосовно потреб та інтересів бенефіцарія, їхньої дитини. Сім'я розглядається не як форма власності над дітьми, а як форма опіки. Батькам надані широкі повноваження і свободу від втручання держави, яку вони повинні мати, щоб виховувати і захищати своїх дітей в їх подорожі до автономного дорослого життя. Загальна декларація прав людини у статті 26 проголошує, що батьки мають право пріоритета у виборі виду освіти для своїх малолітніх дітей. Конвенція про права дитини встановлює, що держави-учасниці поважають права та обов'язки батьків і, у відповідних випадках, законних опікунів керувати дитиною в здійсненніїї права способом, що відповідає здібностям дитини, яка розвивається (стаття 14). Беручи до уваги такі формулювання норм права, щомістяться в міжнародноправових документах, можна з впевненістю стверджувати, що держави на вищому рівні визначають обмеження автономності дітей у всіх правовідносинах у тому числі і освітніх. В законодавстві України також містяться норми, що визначають переважні права батьків у процесі реалізаці їх дитиною права на освіту. Так частина 3

статті 151 Сімейного кодексу України закріплює, що батьки мають право обирати форми та методи виховання, крім тих, які суперечать закону, моральним засадам суспільства. «Батьки або особи, які їх замінюють, мають право вибирати навчальні заклади та форми навчання для неповнолітніх дітей» – закон України «Про загальну середню освіту», стаття 59. «Батьки або особи, які їх замінюють, мають право вибирати навчальний заклад для неповнолітніх дітей» – закон України «Про освіту», стаття 60. Також у Законі України про освіту вказано, що прийом дітей у дошкільні навчальні заклади проводиться за бажанням батьків або осіб, які їх замінюють (стаття 34). Стаття 9 закону України «Про дошкільну освіту» встановлює, що дитина може здобувати дошкільну освіту за бажанням батьків або осіб, які їх замінюють. Стаття 36 цього ж закону містить більш конкретнее положення, яке визначає обмеженість автономії дітей у галузі освітніх відносин, а саме: «Батьки або особи, які їх замінюють, мають право вибирати дошкільний навчальний заклад та форму здобуття дитиною дошкільної освіти».

Отже, проведений аналіз українського законодавства свідчить про чітку, нормативну регламентацію обмеження автономності дітей щодо вибору виду та форми освіти. Але існують норми, що теоретично гарантують право дитини на вільний вибір виду та форми навчання, навчального закладу освіти, до якого вона бажає вступати, але реальних механізмів реалізації цих гарантій не існує.

Ця проблема, як уже зазначалося, спричинена здебільшого психофізіологічним та віковим станом дитини. Варто наголосити, що питання надання більшої автономності дитині у реалізації свого права на освіту має як недоліки так і певні позитивні наслідки. До недоліків можна віднести неможливість дитини усвідомлювати, що для неї буде найкраще. Мабуть всі пам’ятають, що в дитинстві вони хотіли бути космонавтами, льотчиками чи військовими. Але стали спеціалістами доволі різних сфер. На нашу думку, подолання такого недоліку можливе з урахуванням способу, який зазначено в законі України «Про громадянство», який встановлює необхідність отримання згоди дитини від 14 до 18 років на набуття громадянстваУкраїни.

Таким чином, варто визначити і можливості дитини у галузі освітніх відносин. Для окремих вікових групп дітей визначити міри можливого впливу на рішення їх батьків (опікунів) щодо вибору виду, форми та напряму навчання. Також фактором, що може негативно вплинути на самостійні рішення дитини у сфері освіти є її недостатня соціалізація. Позитивом надання певної автономності дітям у вирішенні питання вибору форми, виду та методів освіти може стати не аби яка продуктивність, як наслідок проявлення індивідуального інтересу до певного виду навчання. Наприклад, батьки наполягають на тому, щоб дитина навчалася у художній школі, а сама дитина відчуває потяг до конструювання агрегатів ядерної промисловості. В такому випадку бажання дитини повинно мати пріоритет. Знову ж таки досягнення такої регламентації супутніх з правом на освіту прав на вираження власного бажання дитиною щодо виду та форми навчання можливо шляхом, що вказаний вище[5;92].

Список використаних джерел

1. Конвенція [ООН] про права дитини : від 20 листоп. 1989 р. : ратиф. Україною 27 лют. 1991 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021.

2. Шульц О. А. «Права дитини» як категорія сучасного конституційного права / О. А. Шульц // Часопис Київського університету права. – 2009. – № 3. – С. 91–96.

3. Загальна декларація прав людини :від 10 груд. 1948 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015.

4.Про загальну середню освіту : закон України від 13 трав. 1999 р. № 651-IV // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 28. – Ст. 230.

5. Про освіту : закон України від 23 трав. 1991 р. № 1060-XII // Відомості Верховної Ради Української РСР. – 1991. – № 34. – Ст. 451.

6. Про дошкільну освіту : закон України від 11 лип. 2001 р. № 2628-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 49. – Ст. 259.

7. Про охорону дитинства : закон України від 26 квіт. 2001 р. № 2402-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 30. – Ст. 142.

8. Кодекс України про адміністративні правопорушення : закон України від 7 груд. 1984 р. № 8073-X [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10.

9. Про позашкільну освіту : закон України від 22 черв. 2000 р. № 1841-III // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 46. – Ст. 393.

10. Про професійно-технічну освіту : закон України від 10 лют. 1998 р. № 103/98-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 32. – Ст. 215.

11. Про вищу освіту : закон України від 1 лип. 2014 р. № 1556-VII // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 37–38. – Ст. 2004.

СЕКЦІЯ 4. АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС; ФІНАНСОВЕ ПРАВО

Поліщук В. Г.,
к.ю.н., доцент кафедри права,
Мелітопольський державний
педагогічний
університет імені Богдана
Хмельницького
м.Мелітополь

НАЦІОНАЛЬНА ПОЛІЦІЯ УКРАЇНИ: СТАН ЗАХИСТУ ПРАВ ТА СВОБОД ГРОМАДЯН

Стабільне та ефективне функціонування Національної поліції України є необхідною умовою захисту конституційного ладу, забезпечення законності і правопорядку, дотримання прав і свобод людини та громадянина. Від ефективності діяльності Національної поліції України значною мірою залежить успішність реалізації національних інтересів та стабільність суспільного розвитку.

Після Революції гідності, за даними Інституту соціології Національної академії наук, рівень довіри до правоохоронних органів знизився до 0,8 відсотка [2]. Під час активізації сепаратизму на Донбасі у 2014 році близько 17 тисяч співробітників міліції зрадили Українському народу і перейшли на бік терористів [3].

У таких умовах Верховною Радою України було прийнято Закон України «Про Національну поліцію», що набув чинності в листопаді 2015 року. Його метою було створення Національної поліції в Україні — органу виконавчої влади, який служитиме суспільству і призначений для охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічного порядку та громадської безпеки [4].

Закон прийнятий у рамках реформування системи Міністерства внутрішніх справ України, що передбачена Концепцією першочергових

заходів з реформування системи МВС [5] та Стратегією розвитку органів внутрішніх справ [6].

Сьогодні українська поліція переживає довгу реформу з перетворення радянської системи органів внутрішніх справ, спрямованих на захист, в першу чергу, безпеки держави, на поліцію європейського зразка, яка має надавати послуги населенню та дотримуватись прав людини.

На сьогоднішній день серед правознавців не існує єдиної думки щодо визначення терміна «права людини» і його конкретного змісту. Термін «право» багатозначний: під ним розуміють нерідко різнопланові явища (право як система юридичних норм, суб'єктивне право, моральне право, в нашому випадку — права людини). В найбільш абстрактному вигляді воно означає соціально-виправдану свободу поведінки людини, те, що «можна» робити людині, і те, що сприймається суспільством і ним же підтверджується [7, с.83].

Проблема забезпечення прав особистості значною мірою пов'язана з практичною реалізацією як всього правового масиву, так і його окремих груп, навіть окремо взятих прав. У системі прав і свобод людини чільне місце належить громадянським правам. Конституція України закріпила не тільки систему громадянських прав як загальнолюдських можливостей, а й сформулювала основні гарантії їхнього здійснення.

Новий Закон України «Про Національну поліцію» є, безумовно, значним кроком у напрямку захисту прав людини від незаконних та свавільних дій правоохоронців. Він містить низку прогресивних норм, що закріплюють гарантії дотримання прав і свобод людини та відповідають міжнародним стандартам. Однак водночас Закон має й деякі недоліки, що становлять ризики для прав людини. Ці ризики є наслідком нечіткості та недостатньої деталізації деяких норм Закону, що мають стосунок до порядку реалізації повноважень поліцейськими. Якщо вказані вище приписи Закону на практиці застосовуватимуться буквально й формально, без врахування змісту таких принципів діяльності поліції, як верховенство права (стаття 6) та дотримання

прав і свобод людини (стаття 7), то це може бути підґрунтям для численних зловживань поліцейськими та масових порушень прав людини.

Важливим аспектом нового Закону є закріплення верховенства права як принцип діяльності поліції. У ст. 6 Закону зміст вказаного принципу розкрито у вже традиційній для українського законодавства площині: через визначення пріоритету прав і свобод людини над повноваженнями та інтересами органів державної влади. В Законі встановлено, що поліція в своїй діяльності керується принципом верховенства права, відповідно до якого людина, її права та свободи визнаються найвищими цінностями та визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Принцип верховенства права застосовується з урахуванням практики Європейського суду з прав людини.

У статті 7 Закону «Дотримання прав і свобод людини» закріплено також дуже важливий принцип пропорційності в обмеженні прав і свобод людини: «Здійснення заходів, що обмежують права та свободи людини, має бути негайно припинене, якщо мета застосування таких заходів досягнута або немає необхідності подальшого їх застосування».

У цій же статті вперше на законодавчому рівні виписано внутрішній механізм припинення проявів катування поліцейськими та неналежного поводження: «Поліцейським за будь-яких обставин заборонено сприяти, здійснювати, підбурювати або терпимо ставитися до будь-яких форм катування, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження чи покарання. У разі виявлення таких дій кожен поліцейський зобов’язаний негайно вжити всіх можливих заходів щодо їх припинення та обов’язково доповісти безпосередньому керівництву про факти катування та наміри їх застосування. У разі приховування фактів катування або інших видів неналежного поводження поліцейськими керівник органу протягом доби з моменту отримання відомостей про такі факти зобов’язаний ініціювати проведення службового розслідування та притягнення винних до відповідальності».

І, нарешті, у частині 5 вказаної статті встановлено, що в діяльності поліції забороняються будь-які привілеї чи обмеження за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовною або іншими ознаками.

Певним недоліком цієї частини статті, на нашу думку, є відсутність у ній спеціального застереження щодо заборони дискримінації також і за ознакою сексуальної орієнтації.

Слід погодитися з думкою Малишева Б.В., що цим положенням Закону, незважаючи на їх прогресивний характер, не вистачає закріплення за обов'язками поліцейських врахування інтересів найбільш вразливих груп населення: представників етнічних меншин, осіб із наркотичною залежністю, мігрантів та шукачів притулку, осіб із обмеженими можливостями, осіб похилого віку та дітей [8].

Вирішуючи проблему охорони прав та свобод громадянина, забезпечення їх реалізації, необхідно створити відповідну правову базу, яка не тільки проголошує права та свободи громадянина України, але й забезпечує їх гарантію. Для цього, на наш погляд, необхідно:

— створити механізм охорони прав і свобод;

— чітко розмежувати компетенцію між органами держави з питань прав та свобод громадянина.

Законодавство України повинно передбачити більш широкий вибір способів та механізмів захисту прав людини.

Посиленню адміністративно-правової охорони прав і свобод громадян може сприяти також запровадження адміністративної відповідальності за діяння, які завдають шкоди новим суспільним відносинам. З цього приводу ми поділяємо точку зору А.Т. Комзюка про необхідність включення як окремої глави "Адміністративні правопорушення, які посягають на права і свободи громадян" в Кодекс України про адміністративні правопорушення [9].

Наскільки повно та регулярно вказані норми будуть реалізовуватися поліцейськими на практиці, залежить від відданості керівництва Національної поліції на всіх рівнях новим цінностям у роботі поліції, а також активності інституцій громадського контролю, дій правозахисників, адвокатів і просто небайдужих громадян.

Основні засади практичного застосування Закону в частині реалізації поліцейськими своїх владних повноважень тільки починають формуватися. Дещо згодом будуть ухвалені й перші судові рішення вищих судових інстанцій щодо тлумачення його норм у найбільш спірних ситуаціях. Поза тим, є вкрай важливим, щоб підзаконні акти МВС та Національної поліції відповідали приписам Закону, в не спотворювали зміст його норм на користь вузьковідомчих інтересів, тим самим нівелюючи всю суть реформи.

Список використаних джерел:

1. Конституція України: Відомості Верховної Ради України. 1996.— №30.— Ст.141.

2. Розпорядження КМУ від 22.10.2014 №1118-р щодо питання реформування органів внутрішніх справ України.

3. МВС: На бік терористів перейшли 17 тисяч міліціонерів Донбасу / Дзеркало тижня. Україна, 24 травня 2014.

4. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 No 580-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon.rada.gov.ua/go/580-19.

5. Концепція першочергових заходів реформування системи Міністерства внутрішніх справ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.npu.gov.ua/uk/publish/article/1221414

6. Алексеев С.С. Теория права.— Изд. 2-е, перераб. и доп. — М.: Издательство БЕК, 1995. — 320 с.

8. Права людини в діяльності української поліції – 2015. Науково-практичне видання / Упоряд. Крапивін Є.О. – К.: Асоціація УМДПЛ, 2016 р. – 408 с.

9. Комзюк А.Т. Деякі проблеми реформування законодавства про

адміністративну відповідальність. // ІІІ міжрегіональна науково-практична конференція “Концепція формування законодавства України” (листопад 1998 р.) Наукові статті.— Запоріжжя. 1999.— С.14-17.

Школьна Ю.О.,
студентка гр. ПР-11-18,
Вінницького соціально- економічного інституту
Університету «Україна»,
науковий керівник: Буткалюк Г.В., старший викладач
кафедри правознавства
Вінницького соціально- економічного інституту
Університету «Україна»
м. Вінниця

МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ ТА У США: КОНСТИТУЦІЙНА РЕГЛАМЕНТАЦІЯ

Наразі в Україні триває внесення змін та доповнень до Конституції, щодо децентралізації влади. Вони істотно впливатимуть на місцеве самоврядування у країні. У зв’язку з цим, актуальним є вивчення відповідного зарубіжного досвіду. З цієї точки зору, особливо цікавим є досвід тих держав, місцеве самоврядування в яких майже не реформується протягом значної кількості років, а отже – у яких знайдена оптимальна система місцевого самоврядування.

Конституція США 1787 р. є найстарішою чинною писаною конституцією у сучасному світі. Наразі існує 4 способи внесення до неї змін та доповнень, з яких поки що використовувалось лише 2 способи. Усі вони є настільки складними, що за весь період свого існування, Конституція зазнала змін та доповнень лише 17 разів.

Слід зазначити, що первинний текст Конституції США був розроблений Філадельфійським конвентом та затверджений тим самим конвентом. Ураховуючи, що до складу конвенту входили представники 13 штатів, які спочатку вели війну за незалежність від Британської Імперії, потім об’єднались у конфедерацію, а Конституцією 1787 р. прагнули закріпити

наступну ступінь інтеграції – утворення федеративної держави – то з точки зору дослідження місцевого самоврядування важливим вбачається закріплення у 1787 р. у Конституції США в якості принципу розподілу компетенції між федерацією та штатами принципу залишкової компетенції штатів. Це означає, що Конституція США містить перелік питань, які відносяться до відома органів федерації. А усі інші питання, що не увійшли до цього переліку, вирішуються органами штатів без впливу на їхнє рішення органів федерації.

Первісний текст Конституції США 1787 р. не містив згадки про те, що органи федерації регламентують муніципальне управління в державі, виходячи з чого можна сформулювати висновок про те, що регламентація муніципального управління була віднесена до компетенції штатів.

Це є тим більш логічним, що на момент початку війни за незалежність, кожен з 13 штатів США існував як колоніальна одиниця з певними ознаками державності (більшість штатів мали свої конституції, органи управління, і само слово «штат» англійською – «state» - перекладається як «держава»). А отже, ще до початку війни за незалежність та інтеграції спочатку у військовій, а потім і в інших сферах суспільного життя, штати здійснювали самостійну правову регламентацію муніципального управління на своїй території.

De jure, у Конституції США не йдеться про муніципальне управління взагалі. Словосполучення «місцеве самоврядування», «місцеве управління», «муніципальне управління» або аналогічні, які б вказували на організацію публічної влади в адміністративно-територіальних одиницях, не використовуються ані в самому тексті документу, ані у тексті поправок. Також, у Конституції США не міститься інформації про адміністративно-територіальний поділ США (окрім вказівки на штати та округ Колумбія як на суб'єкти федерації).

Також, «Конгрес США має право "здійснювати в усіх випадках виключні законодавчі повноваження відносно округу (який не перевищує десять квадратних миль) 306 який, відступлений окремими штатами та

прийнятий Конгресом, стане місцем перебування уряду Сполучених Штатів". Конституція США відносить вирішення питань управління столицею до компетенції федеральної влади» [5, с. 112].

De facto, для муніципального управління є важливими ще й такі положення Конституції США:

- Розділ 4 статті IV, відповідно до якого «Сполучені Штати гарантують кожному штатові цього Союзу республіканську форму правління». Слід зазначити, що місцевому самоврядуванню приділяється значна увага саме у республіках, особливо у тих, де, як у США, принцип розподілу влади за горизонталлю поєднується з розподілом влади по вертикалі «держава – рівень штатів – муніципальний рівень»;

- Поправка X, ратифікована у грудні 1791 р, текст якої закріплює, що «повноваження, що не передано цією Конституцією Сполученим Штатам і не заборонено нею окремим штатам, належать відповідно штатам або народові». Дослідники муніципального права у США посилаються саме не неї, коли аналізують конституційне регулювання муніципального управління у державі» [6].

Слід зазначити, що Конституція США є дуже лаконічною в усьому, не тільки у питаннях місцевого самоврядування. Саме ця лаконічність часто виступає аргументом у вчених, які пояснюють її тривале застосування та відносно невелику кількість змін та доповнень, внесених до її тексту (27 поправок, 10 з яких – це Біль про права, були внесені одночасно; з 4 березня 1789 р. по 1 жовтня 2015 р, за майже 225 років 17 поправок, у середньому 1 поправка за 13 років).

У Конституції США немає навіть згадки про організацію адміністративнотериторіального поділу штатів – тому у деяких штатах найкрупніша адміністративнотериторіальна одиниця має назву «округ», у деяких – «графство» (найчастіше у тих, які знаходились у колоніальній залежності від Британської Імперії, адже Англія також поділяється на графства).

Конституція України була прийнята у 1996 р., та вже неодноразово зазнавала змін та доповнень. А саме, станом на 1 січня 2016 р., тобто за 20 років свого існування, зміни та доповнення вносились 4 рази, у середньому 1 раз на 5 років. Ці статистичні показники істотно відрізняються від відповідних показників, розрахованих вище для США.

Також необхідно врахувати, що наразі триває процес внесення чергових змін та доповнень до Основного закону України. Мова йде про схвалений Верховною Радою України та Конституційним Судом України Проект Закону від 15 липня 2015 р., реєстраційний номер 2217а «Про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади)» [7; 8], який очікує на подальші дії з його прийняття. До речі, більша частина норм цього Проекту Закону передбачає внесення змін та доповнень саме щодо організації місцевого самоврядування в Україні.

Опосередковане відношення до місцевого самоврядування у Конституції України мають такі положення, як проголошення України демократичною державною у ст. 1 Основного закону та встановлення в Україні республіканської форми правління (ст. 5).

Про місцеве самоврядування у Конституції йдеться:

- у ст. 7, що передбачає визнання і гарантування місцевого самоврядування;

- у ч. 3 ст. 37, що забороняє утворення та діяльність організаційних структур політичних партій у виконавчих органах місцевого самоврядування;

- у ч. 1 ст. 38, що передбачає право громадян обирати та бути обраними до органів місцевого самоврядування;

- у ч. 2 ст. 38, що передбачає рівний доступ громадян України до служби в органах місцевого самоврядування;

- у ст. 40, що встановлює право людини особисто в усній чи письмовій формі звертатись до органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб цих органів, та відповідний кореспондуючий обов’язок

органів та посадових і службових осіб місцевого самоврядування відреагувати на таке звернення;

- у ч. 2 ст. 42, що передбачає наявність обмежень для посадових і службових осіб місцевого самоврядування, коли йдеться про зайняття підприємницькою діяльністю;

- у ч. 2 ст. 47, відповідно до якої громадянам, які потребують соціального захисту, житло надається державою та органами місцевого самоврядування безоплатно або за доступну для них плату відповідно до закону;

- у ч. 2 ст. 52, яка гарантує кожному право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб;

- у ст. 56, відповідно до якої кожен має право на відшкодування за рахунок держави чи органів місцевого самоврядування матеріальної та моральної шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб при здійсненні ними своїх повноважень;

- у ст. 71, згідно з нормами якої вибори до органів місцевого самоврядування є вільними і відбуваються на основі загального, рівного і прямого виборчого права шляхом таємного голосування;

- у п. 30 ст. 85, у якому зазначено, що до повноважень Верховної Ради України належить, у т.ч., призначення чергових та позачергових виборів до органів місцевого самоврядування;

- у ст. 86, що передбачає право народного депутату України на сесії Верховної Ради України звернутися із запитом до керівників органів місцевого самоврядування у ч. 1, а у ч. 2 встановлює кореспондуючий з цим правом обов'язок керівників органів місцевого самоврядування повідомити народного депутата України про результати розгляду його запиту;

- у ст. 92, що передбачає: виключно законами України визначаються як засади місцевого самоврядування (п. 15), так і статус столиці України; спеціальний статус інших міст (п. 16);

- у ст. 119, яка проголошує, що місцеві державні адміністрації на відповідній території забезпечують взаємодію з органами місцевого самоврядування (п. 6);

- нарешті, у ст. 121, у якій закріплено: прокуратура України становить єдину систему, на яку покладаються, у т.ч., нагляд за додержанням прав і свобод людини і громадянина, додержанням законів з цих питань органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, їх посадовими і службовими особами (п.5) [9].

Також, місцевому самоврядуванню присвячено однойменний Розділ XI Конституції України, до якого увійшли статті з 140 по 146.

Таким чином, конституційні норми про місцеве самоврядування в Україні можна поділити на дві групи: норми, що мають відношення до органів місцевого самоврядування опосередковано, та норми, у яких є пряма згадка про органи місцевого самоврядування.

У свою чергу, конституційні норми, у яких є пряма згадка про органи місцевого самоврядування, поділяються на ті, що консолідовано у Розділі XI Конституції України (ст.ст. 140-146) та «розпорошено» у тексті інших розділів Основного закону.

Аналіз досвіду внесення змін та доповнень до Конституції України, а також перспективного законодавства надає підстави стверджувати, що у разі необхідності конституційного забезпечення чергового етапу муніципальної реформи, змін та доповнень зазнає Розділ XI «Місцеве самоврядування». Натомість, норми, розміщені в інших розділах, жодного разу не зазнавали змін та / або доповнень, а також відповідні зміни та / або доповнення поки що не плануються (що витікає зі змісту проектів законів про внесення змін до Конституції з питань децентралізації влади).

Висновки. Ураховуючи те, що:

-в Україні муніципальна реформа триває дуже довго, майже з проголошення незалежності, та ще не завершена і продовжується;

-що кожен етап муніципальної реформи вимагає відповідних змін в Основному законі;

-що Конституція України є жорсткою, а отже – внесення змін та доповнень до неї є вельми утрудненим,

перспективною вбачається можливість запровадження аналогічної США конституційної регламентації місцевого самоврядування в Україні. На користь цього свідчить сучасний досвід проведення муніципальної реформи – є прагнення замість таких адміністративно-територіальних одиниць, як села, селища, міста впровадити адміністративно-територіальні одиниці з назвою «громади», є ініціатива змінити дещо в організації виконавчих органів місцевих рад – але, необхідність внесення відповідних змін до Конституції України затримує процес. З цієї точки зору конституційний досвід регламентації муніципального управління США є дуже привабливим.

Список використаних джерел:

1. Мішина Н. В. Випуск облігацій: практика органів місцевого самоврядування в Україні та в США / Н. В. Мішина // Актуальні проблеми держави та права: Зб. наук. праць. – Одеса, 1999. – Вип. 6. – Ч. 1. – С.130 – 136.

2. Мішина Н. В. Організаційна форма місцевого самоврядування «рада – голова» в Україні та в США / Н. В. Мішина // Юридический вестник. – 2001. - № 1. – С. 124 – 127.

3. Мішина Н. В. Муніципальне управління в США та в Сполученому Королівстві Великобританії і Північної Ірландії: порівняльно-правове дослідження: дис… кандидата юр. наук: 12.00.02 / Мішина Наталя Вікторівна. – Одеса, 2002. – 226 с.

4. Мішина Н. В. Адміністративно-територіальний устрій та організація муніципального управління у США / Н. В. Мішина // Актуальні проблеми держави і права: Зб. наук. праць. – Вип.26. – Одеса: Юридична література, 2005. – С.116 – 123.

5. Мішина Н. В. Формування муніципальних органів Вашингтона / Н. В. Мішина // Наукові праці Одеської національної юридичної академії. – Т.4. – Одеса: Юридична література, 2005. – С. 111 – 116.

6. Конституція США // Право США. – 2013. – №№1-2. – С. 13-30.

7. Про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади): Проект Закону від 15 липня 2015 р., реєстраційний номер 2217а [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=55812

8. У справі за зверненням Верховної Ради України про надання висновку щодо відповідності законопроекту про внесення змін до Конституції України щодо децентралізації влади вимогам статей 157 і 158 Конституції України № 2-в/2015: Висновок Конституційний Суд України надав 30 липня 2015 р. // Офіційний вісник України. – 2015. - № 64. – Ст. 2138.

9. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 142.

СЕКЦІЯ 5. КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО; КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА КРИМІНАЛІСТИКА

Авдєєва-Войтенко А.П.,
студентка гр. ПРК-41-15/16,
Вінницького коледжу
Університету «Україна»,
науковий керівник: Олійник О.М., асистент кафедри правознавства
Вінницького соціально- економічного інституту
Університету «Україна»
м.Вінниця

ЗЛОЧИНИ У СФЕРІ ОБІГУ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ ТА ПСИХОТРОПНИХ РЕЧОВИН

Одним із найнебезпечніших наслідків наркотизму стала наркозлочинність, тобто злочинність, що стимулюється наркотиками. Наркозлочинність виявляється у вчиненні багатьох видів злочинів. Проте всі їх можна поділити на дві групи: злочини, що вчиняються у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів, тобто в операціях з ними, які передбачені у розділі XIII Кримінального кодексу України, та інші види злочинів різної спрямованості та галузевої належності, що вчиняються у стані наркотичного збудження (сп'яніння) під впливом вживання наркотиків.

Кримінальна відповідальність за ці злочини відповідає міжнародним договорам України, які передбачають обов'язки держав переслідувати осіб, винних в незаконному обігу предметів, що становлять підвищену небезпеку для здоров'я населення, в першу чергу наркотичних засобів. До них відносяться Єдина конвенція про наркотичні засоби 1961 р., Конвенція про психотропні речовини 1971 р. Конвенція ООН про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин 1988 р. [2; с. 47].

Всі вищевказані злочини своїм безпосереднім об’єктом впливу мають здоров’я населення. Проте їх єднає не лише це – головна спільна риса – предмет цих злочинів: наркотичні засоби; психотропні речовини; їхні аналоги; прекурсори; снотворний мак і конопля; отруйні і сильнодіючі речовини; одурманюючі засоби; мікробіологічні та інші біологічні агенти; токсини; допінг; радіоактивно забруднені продукти та інша продукція [1].

Наркотичні засоби - це речовини природного чи синтетичного походження, препарати, рослини, які становлять небезпеку для здоров'я населення у разі зловживання ними, включені у відповідний перелік згідно із законодавством України та міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Найбільше розповсюдження в Україні має нелегальний обіг наркотиків рослинного походження (маку або макової соломи і різних сортів конопель), з лікарських препаратів і речовин - кодеїн, кокаїн, морфін. Останнім часом почастішали випадки завезення в Україну героїну та інших так званих "важких" наркотиків.

Психотропні речовини - це включені до відповідного Переліку речовини природного чи синтетичного походження, препарати, природні матеріали, які здатні викликати стан залежності та справляти депресивний або стимулюючий вплив на центральну нервову систему чи викликати порушення сприйняття, емоцій, мислення або поведінки і становлять небезпеку для здоров'я населення у разі зловживання ними (ДЕТ, ДМТ, ЛСД, мескалін, алобарбітал тощо) [1].

Аналоги наркотичних засобів і психотропних речовин - це заборонені до обігу в Україні речовини природного чи синтетичного походження, не включені до Переліку, хімічна структура і властивості яких подібні до хімічної структури і властивостей наркотичних засобів і психотропних речовин, психоактивну дію яких ці речовини відтворюють.

Враховуючи, що для визначення виду засобів і речовин, їх найменування і властивостей, з також для вирішення питання про те, чи належать ті або інші

рослини до таких, що містить наркотики, необхідні спеціальні знання, суди при розгляді таких справ повинні мати висновок фахівця.

Прекурсори - це речовини та їх солі, що використовуються при виробництві, виготовленні наркотичних засобів і психотропних речовин, включених до Переліку (зокрема етиловий ефір, ацетон, ефедрин; ангідрид оцтової кислоти, соляна і сірчана кислоти).

Злочини в сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів вчинюються в абсолютній більшості шляхом дії, а деякі з них і бездіяльністю. Прикладом бездіяльності може бути порушення правил зберігання і обліку наркотичних засобів, отруйних і сильнодіючих речовин, мікробіологічних та інших біологічних агентів або токсинів.

Як висновок можна зазначити, злочини в сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів — це передбачені кримінальним законом винні, суспільно небезпечні діяння, які створюють загрозу заподіяння шкоди або заподіюють фактичну шкоду здоров'ю невизначеного кола осіб, підривають заснований на законі порядок обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів в Україні.

Список використаний джерел:

1. Про затвердження переліку наркотичних засобів. психотропних речовин і прекурсорів: Постанова Кабінету Міністрів України від 06.05.2000 №770 // Офіційний Вісник України. – 2000. – № 19.
2. Шимановський С. О. та ін. Дослідження наркотиків поширених на території України. – К.: МВС України, 2014.- 92 с.

Ваколюк С. М.,
доктор філософії в галузі права, доцент
кафедри правознавства,
Вінницький інститут Університету «Україна»
Ільницький М. П.,
ст. викладач кафедри соціальних технологій,
Вінницький інститут Університету «Україна»
Ільницький М. С.,
ст. 4-го курсу спеціальності «Право»,
Донецький національний університет
м. Вінниця

СУБ'ЄКТИ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ПІД ЧАС КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

В сучасних умовах посилення транснаціонального характеру злочинності все більше число осіб, які обвинувачуються у вчиненні злочинів на території однієї держави, намагаються уникнути відповідальності, переховуючись в іншій. А тому зусиль однієї чи навіть декількох держав виявляється недостатньо для забезпечення належної протидії злочинним проявам. Одним із пріоритетних шляхів вирішення цієї проблеми є ефективне міжнародне співробітництво з питань боротьби зі злочинністю.

Потреби боротьби зі злочинністю зумовлюють активізацію міжнародного співробітництва компетентних органів держав. Однак практична реалізація поставлених завдань зіштовхується з наявністю великого кола проблемних питань, що стосуються правового, криміналістичного, матеріально-технічного, кадрового забезпечення. Ефективність і результативність заходів міжнародного співробітництва значною мірою залежить від конкретних суб'єктів, які виконують поставлені завдання [1, с. 193].

Слід підтримати точку зору Касьяненко Д. І., що у міжнародному співробітництві під час кримінального провадження беруть участь такі суб'єкти як запитуюча сторона, запитувана сторона та компетентний орган [2, с. 682]. Запитуюча сторона – це держава, компетентний орган якої звертається із запитом або міжнародна судова установа. Запитувана сторона – держава, компетентний орган якої отримав запит. Компетентний орган – суд,

державний обвинувач, слідчий або інший орган, який здійснює кримінальне провадження і звернувся із запитом згідно з розд. IX КПК України або якому уповноваженим органом доручено безпосередньо виконати запит іншої держави чи міжнародної судової установи про надання міжнародної правової допомоги (ст. 568) [3].

У практичній діяльності часто виникають випадки, коли у сфері правовідносин щодо міжнародного співробітництва під час кримінального провадження беруть участь дипломатичні представництва або консульські установи. Зокрема, консульські установи або дипломатичні представництва інших держав в Україні мають право одержувати на добровільній основі пояснення, речі, документи від громадян держави, яку вони представляють, а також вручати документи таким особам. У такому разі обов'язково слід враховувати положення відповідних міжнародних договорів, зокрема, Віденської конвенції про дипломатичні зносини 1961 р. та Віденської конвенції про консульські зносини 1963 р. [4, с. 728–729].

Очевидно, що всі суб'єкти міжнародного співробітництва під час кримінального провадження повинні бути визначені державою, відповідати певним ознакам, зокрема володіти владними повноваженями, функціями, що визначені державою й конкретизовані в національному законодавстві. Проте конкретні суб'єкти, як у вітчизняній, так і зарубіжній практиці, законодавчих і наукових джерелах, визначаються по-різному, і мова може йти про державні, правоохоронні, судові органи, органи досудового розслідування, установи кримінальної юстиції та ін.

За змістом міжнародних угод нерідко сторонами, які співпрацюють, називаються "правоохоронні органи", "компетентні правоохоронні органи". При цьому під "правоохоронними" слід розуміти державні органи, які відповідно до національного законодавства забезпечують безпеку держави і громадян та ведуть боротьбу зі злочинністю. "Компетентні правоохоронні органи" – це державні правоохоронні органи, які згідно з національним законодавством, міжнародними договорами приймають рішення про порядок

перебування й взаємодії співробітників правоохоронних органів на територіях сторін [5].

Відповідно до законодавства України, правоохоронними є органи прокуратури, внутрішніх справ, військової служби правопорядку в Збройних Силах України, служби безпеки, митні органи, органи охорони державного кордону, державної податкової служби, служби виконання покарань, слідчі ізолятори, державного фінансового контролю, рибоохорони, державної лісової охорони та інші, які здійснюють правозастосовні або правоохоронні функції [6].

Зрозуміло, що тлумачення поняття ”правоохоронні органи” в контексті законодавства України та міжнародних договорів відрізняється. Але при реалізації відповідних завдань кримінального провадження на підставі міжнародних договорів, національного законодавства вони вирішують завдання уповноважених (центральних) і компетентних органів.

Отже, поняття центрального органу при вирішенні питань міжнародного співробітництва чітко визначено законодавцем. За умови досудового розслідування це Генеральна прокуратура України. Однак КПК України не містить тлумачення уповноваженого органу. Характеризуючи повноваження такого органу, слід виходити з комплексного аналізу відповідних положень міжнародних договорів України, КПК України, роз’яснень з цього приводу.

Так, у частині 3 ст. 545 КПК України ”Центральний орган України” вказано: ”Якщо цим Кодексом або чинним міжнародним договором передбачено інший порядок зносин, на визначений цими законодавчими актами орган поширюються повноваження, передбачені частиною першою, другою цієї статті” [3, с. 281] (повноваження центрального органу). Подібне положення передбачено ч. 1 ст. 595 КПК України ”Порядок і умови перейняття кримінального провадження від іноземних держав”.

Відмінності в правових системах держав, структурі органів, що здійснюють боротьбу зі злочинністю, зумовлюють необхідність уточнення вищезазначених термінів згідно з міжнародними договорами, заявами й

застереженнями, що висловлені державами при їх підписанні та ратифікації національним законодавством.

Підсумовуючи і узагальнюючи викладене, можна зробити висновки, що:

1) у міжнародному співробітництві під час кримінального провадження беруть участь такі суб'єкти як запитуюча сторона, запитувана сторона і компетентний орган; сюди ж слід віднести уповноважені (центральні) органи;

2) всі суб'єкти міжнародного співробітництва під час кримінального провадження повинні бути визначені державою, відповідати певним ознакам, зокрема володіти владними повноваженями, функціями, що визначені державою й конкретизовані в національному законодавстві.

Список використаних джерел:

1. Чорноус Ю.М. Суб'єкти міжнародного співробітництва під час кримінального провадження. Південноукраїнський правничий часопис. 2013. № 1. С. 193-197. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pupch_2013_1_63.
2. Касьяненко Д.І., Герасимова Г.В. Міжнародне співробітництво у кримінальному провадженні. *Молодий вчений*. 2018. № 4. С. 681-684. URL: http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2018/4/157.pdf.
3. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-V. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/ laws/show/4651-17.
4. Кримінальний процес: підручник / Ю.М. Грошевий, В.Я. Тацій, А.Р. Туманянц та ін.; за ред. В.Я. Тація, Ю.М. Грошового, О.В. Капліної, О.Г. Шило. Харків: Право, 2013. 824 с.
5. Договор о порядке пребывания и взаимодействия сотрудников правоохранительных органов на территориях государств – участников Содружества Независимых Государств (Минск, 4 июля 1999 г.). *Офіційний веб-портал Верховної Ради України.* URL: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi? nreg= 997_83.
6. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів: Закон України від 23.12.1993 р. № 3781-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. №11. Ст. 50. URL: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg= 3781-12.

Мохнатюк В.Р.,
студент гр. ПР-31-16,
Вінницького соціально- економічного інституту
Університету «Україна»,
науковий керівник: Олійник О.М., асистент кафедри правознавства
Вінницького соціально- економічного інституту
Університету «Україна»
м.Вінниця

ДІЯЛЬНІСТЬ ПРОКУРАТУРИ У БОРОТЬБІ З КОРУПЦІЄЮ

Одним з пріоритетних напрямків сьогодні в нашій державі є боротьба з корупцією. Органи прокуратури докладають зусилля для викорінення такого явища як корупційні діяння. Тому, я б хотів запропонувати 10 способів протидії корупції для Прокуратури. Мій перший крок у подоланні корупції полягає в тому що, успішна боротьба з корупцією повинна ініціюватися не знизу, а згори. Бо, коли суспільство доводять до протестного рівня й змінюється влада, то зазвичай це просто замість одних корупціонерів приходять інші. Саме тому, прокуратура повинна реагувати на корупціонерів на верхньому рівні, а саме на наших народних обранцях, які зазвичай не проти легко розбагатіти. Якщо на цьому рівні прокуратура зможе викорінити корупцію, то функціонування держави прискориться, а робота уряду буде більш ефективною для нашого суспільства [1]. Другий крок, на мою думку, має бути спрямований на перейняття досвіду перш за все країн зі сталою системою демократії. Для прикладу можна взяти Великобританію, де високі стандарти громадянської поведінки в Британії є результатом політичних і законодавчих заходів, моральних змін та ефективнішого соціального контролю за державними службовцями. Ця країна має найдавніші традиції боротьби з корупцією. А у Німеччині генеральна лінія німецького уряду у сфері запобігання корупції полягає в тому, щоб в результаті законодавчих, організаційних, кадрових та інших заходів унеможливити зловживання державним службовцем своїм посадовим становищем [2]. Завдяки цьому досвіду, наше суспільство зможе в рази швидше зрозуміти, що корупція це не завжди добре, і поступово

менталітет нашої держави з часом зміниться. І тому, наша прокуратура буде працювати краще та ефективніше, завдяки досвіду Європейських країн. Третій крок, запровадити систему електронного документообігу, яка суттєво заощадить бюджетні кошти, зменшить паперотворчість, та виведе взаємодію між прокуратурою, поліцією і судами на новий рівень, а також дозволить отримати об'єктивні показники про роботу (завантаженість) кожного прокурора [3]. Скасувати статистичну звітність прокурорів, з часом забезпечити її автоматичне обрахування через систему електронного документообігу в кримінальному провадженні. Прокурори повинні розслідувати злочини, а не гаяти час на заповнення сотень табличок і форм у ручному режимі. Четвертий крок полягає в тому, щоб прокурори проводили регулярні перевірки декларацій, тому що в наш час важлива складова так як, декларують одне, а в реальності це виглядає по іншому. П'ятий крок - це дати звичайним прокурорам невелику незалежність в деяких моментах своєї роботи, а саме від усних чи письмових вказівок керівництва. Це потрібно для того, щоб слідство не змогло припинитись ще на першій стадії, бо з практики нашої держави часто трапляється так, що особа яка була спіймана на хабарі з якихось причин виходить з під слідства без відповідальності. Шостий крок потрібно надати більше повноважень простим прокурорам, це дасть змогу зменшити сутички інших органів, які співпрацюють разом. Тобто, я пропоную, щоб прокурор разом з органами досудового розслідування разом співпрацювали і також це дасть змогу прокурору слідкувати за тим чи правильно та законно веде слідство слідчий. До сьомого кроку, я б відніс такий момент, як склад прокурорів, я пропоную надати прокурорам помічників, які б допомагали прокурору швидше розібратись у справі. Восьмий крок - це дати можливість прокуратурі користуватись окремим законом, який передбачає про запобігання корупції. Дев'ятий крок, перейнявши досвід із зарубіжжя, потрібно змінити процес затримання хабарників. Потрібно запровадити такий метод, який буде більш дієво діяти. Десятий крок - потрібно надати більше повноважень прокурора у судовому процесі пов'язані з

корупцією. Це потрібно для того, щоб прокурори могли мати більше шансів у наданні хабарнику заслуженного покарання.

Отже, можна підвести підсумок, якщо ці 10 кроків будуть втілені в реальності, то наша прокуратура зможе викорінити корупцію набагато швидше. Адже, коли в країні процвітає хабарництво, то ніяких перспектив держава не побачить. Тому, я вірю, що наша прокуратура має план по протидії корупції, і саме вона зможе добитись законної справедливості.

Список використаних джерел:

1. Богатов Є. Впровадження інституту викривачів в Україні. Поняття "викривач" / Є. Богатов, О. Гармаш // Юридична газета. - 2017. - 5 груд. (№ 49). - С. 26.
2. Вареник В. Податковий контроль та антикорупційна політика: закордонний досвід / В. Вареник // Бухгалтерський облік і аудит. - 2017. - № 1. - С. 29-36.
3. Вдовиченко Є. Деструктивний вплив корупційних процесів на формування ментальності майбутніх поколінь / Є. Вдовиченко // Future Human Image = Образ людини майбутнього. - 2016. - № 3. - С. 109-119.

Павлюк Т.М.,
студентка гр. ПРК-41-15/16,
Вінницького коледжу
Університету «Україна»,
науковий керівник: Олійник О.М., асистент кафедри
правознавства
Вінницького соціально- економічного інституту
Університету «Україна»
м.Вінниця

КРОКИ ЩОДО ПОДОЛАННЯ КОРУПЦІЇ

На жаль, можна безпомилково стверджувати, що корупція існує рівно стільки, скільки існують на планеті Земля держави і державні інститути.

Кроки до подолання корупції:

- поглиблення співпраці з партнерськими спеціальними службами та правоохоронними органами у сфері боротьби з корупцією;
- впровадження в Україні найкращих практик іноземних держав у сфері запобігання і протидії корупції, насамперед щодо запровадження інституту захисту доброчесних інформаторів;
- підвищення професійного рівня та проведення більш жорсткого професійного добору кадрів;
- створення спеціальної телефонної лінії для отримання інформації про посадові злочини;
- формування єдиної правозастосовної практики правоохоронних та судових органів у справах, пов´язаних із корупцією;
- удосконалення інституту відповідальності за корупційні правопорушення;
- з метою боротьби з корупцією в органах прокуратури необхідно заохочувати непідкупність, чесність і відповідальність своїх державних посадових осіб згідно з основоположними принципами своєї правової системи;

- врегулювання конфлікту інтересів, дотримання інших встановлених законом обмежень, спрямованих на запобігання та протидію корупції серед підлеглих працівників;
- чітка взаємодія держав, у першу чергу їх правоохоронних органів, на регіональному і міжнародному рівнях, участь у заходах боротьби з цим негативним явищем;
- завдання знищення матеріальної, насамперед фінансової бази злочинних угруповань.

Корупція заподіює значної шкоди всій системі управління і суспільству в цілому та призводить до негативних наслідків. Втрачається підтримка суспільства через недовіру населення корумпованим посадовцям.

Нинішня профілактична робота не досягає поставленої мети. На заваді корупції повинен стати комплекс заходів – профілактичних, контролюючих, у разі необхідності – оперативно-розшукових, слідчих, доведених у законному порядку до судових рішень [1, с.48]. Слід назавжди викорінити практику, за якої, чим більший хабар, тим менша відповідальність за нього. Як правило, такі справи не завжди доходять до суду і «розсипаються».

Я вважаю, найважливіше це - рівність усіх перед законом; невідворотність юридичної відповідальності за вчинення корупційного правопорушення; поєднання зусиль держави і громадськості. Заходи протидії корупції повинні мати довгостроковий і послідовний характер, передбачатися дієвими комплексними програмами. Зменшення ступеня корупційних діянь в Україні можливе лише за умови координації зусиль та засобів різних державних структур, суспільства, міжнародних організацій, а також шляхом формування у суспільстві негативного ставлення громадськості до цього явища як суспільно шкідливого [2, с.79].

Навіть з прибуттям в Україну робота Софії з Саудівської Аравії, яку на прес-конференції запитали: «Як подолати корупцію в Україні» нащо робот Софія зависла, отже ми можемо зробити висновок, що навіть робот не зміг відповісти на це запитання.

Я впевнена, що запропонований Президентом антикорупційний Закон вирішить всі проблемні питання та зможе знизити прояви корупції в державі.

Отже, загальним завданням у сфері забезпечення протидії корупції є приведення антикорупційної нормативної бази у відповідність до Закону України „Про засади запобігання і протидії корупції в Україні". Однак це не виключає і відповідного корегування положень цього закону з урахуванням майбутньої практики застосування, результатів нових наукових досліджень, аналізу ефективності визначених у ньому антикорупційних заходах.

Список використаних джерел:

1. В'юнник А. Корупція теж має свою історію / А. В'юнник // Вісник Пенсійного фонду України. - 2017. - № 7. - С. 47-49.
2. Гбур З. В. Фактори впливу корупції на економічну безпеку та шляхи їх вирішення / З. В. Гбур // Інвестиції : практика та досвід. - 2017. - № 21. - С. 77-81.

Тимчишин А.М.,
к.ю.н., доцент, завідувач кафедри правознавства
Івано-Франківської філії Університету «Україна»
м.Івано-Франківськ

КРИМІНАЛІСТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю розроблення нових, більш ефективних прийомів та методів протидії злочинності. Дане завдання унеможливлюється без пізнання природи та сутності злочинної діяльності, її ознак, причин і умов, способів вчинення злочинів в реаліях сучасного етапу розвитку суспільства. Саме через ці обставини, як ніколи, набуває важливого значення високий рівень теоретичного осмислення окресленої проблеми. Сучасні фундаментальні положення предмета науки криміналістики, її загальних і окремих теорій дозволяють повною мірою дослідити закономірності злочинної діяльності, встановити кореляційні зв'язки і відношення між її елементами, тобто підійти до створення методології

криміналістичного дослідження злочинної діяльності, а відтак й протидії злочинності.

Злочинність та прояви її діяльності, спрямовані на протизаконне задоволення потреб певної частини суспільства за рахунок інтересів більшості його членів, були завжди специфічними та своєрідними, чітко відображали стан і рівень розвитку соціуму. Сучасну злочинність, що є проявом перехідного періоду реформування усіх сфер життя, за якісними та кількісними характеристиками не можна порівнянювати з попередньою.

Злочин як об'єкт криміналістичного наукового та практичного пізнання – є специфічним різновидом людської діяльності – процес взаємодії злочинця та середовища, що є навколо нього [1, с. 51].

Сучасну злочинність характеризують як професійну, організовану, корумповану, транснаціональну, загально-кримінальну, економічну тощо. Кожна з цих характеристик відображає будь-яку з сторін злочинності, що загалом дуже різноманітна та різнопланова. Одні показники характеризують зміни всієї злочинності (збільшення корисливих мотивів і жорстокості дій злочинців, підвищення професіоналізму), інші – тільки певні складові (організовану, міжнародну). Деякі показники чітко розмежовують злочинність на складові (професійна – непрофесійна), а окремі переплітаються, характеризуючи одне і те ж явище з різних позицій (організована, транснаціональна тощо).

Окремої уваги сьогодні потребує питання реєстрації злочинів. З цього приводу О.М. Ларін слушно зауважує, що цифри статистичної звітності про стан злочинності «означають не дійсні кількісні параметри злочинності, а лише результати реєстрації та обліку злочинів. Тим часом зареєстрована злочинність – тільки вершина айсберга, що підіймається над поверхнею води» [2, с. 86].

Специфічним елементом злочинної діяльності є протидія її виявленню та припиненню. Це завжди було властиве діям злочинців. Однак, якщо раніше дії злочинців частіше за все зводилися до одиничних, де для злочинця було

головним – не залишити слідів, за якими його могли б встановити та викрити, то в теперішній час, коли злочинність вийшла на рівень організованої, коли вона проявляється не в окремих актах злочинів, а в системі злочинного контрнаступу, злочинці нерідко вкрай зухвало йдуть на жорстоке протистояння правоохоронним органам, що часто, на превеликий жаль, призводить до серйозних втрат серед особового складу. Свідченням цього є трагічні події останніх років.

На наш погляд, пошук адекватних сучасному характеру злочинної діяльності методів протидії – це не тільки визначення того, які нові засоби можуть бути використані правоохоронними органами, а й розв'язання проблем співвідношення прав та інтересів особи з умовами, які забезпечують ефективність і результативність боротьби зі злочинністю [3, с. 6].

У юридичній літературі виділяються два етапи у розвитку тактичних прийомів і засобів боротьби зі злочинністю:

1. виникнення та розвиток прийомів і засобів;

2. формування та вдосконалення прийомів і засобів [4, с. 105].

Перший – присвячений дослідженню кримінально-правових прийомів і засобів боротьби зі злочинністю. Другий – криміналістичним прийомам і засобам, у тому числі й тактичним.

Криміналістична тактика містить різноманітну систему прийомів, засобів, рекомендацій, які суб'єкти доказування використовують підчас досудового розслідування та судового провадження. Їх умовно можна класифікувати за трьома основними видами:

1. Процесуальні прийоми та засоби – це всі слідчі (розшукові) дії, передбачені у кримінально-процесуальному законі.

У криміналістичній літературі під ними розуміють передбачену кримінально-процесуальним законом і забезпечувану державою сукупність операцій і прийомів, які здійснюються при розслідуванні злочинів для виявлення, фіксації та перевірки фактичних даних, що мають значення доказів в кримінальних провадженнях. Кожна зі слідчих (розшукових) дій виступає у

вигляді системи прийомів виявлення, фіксації, дослідження та збереження доказової інформації певного виду.

2. Криміналістичні прийоми та засоби (не процесуальні) або власні тактичні прийоми та засоби, до них слід віднести такі, як: тактичний прийом, тактична комбінація, тактичне рішення, слідча ситуація, реконструкція, тактична операція, моделювання, «версіювання», прогнозування тощо.

3. Негласні слідчі (розшукові) дії та оперативно-розшукова діяльність в цілому.

У криміналістичному значенні процесуальні прийоми та засоби мають дві сторони: з однієї вони є регламентованою процесуальною формою діяльності суб'єкта у конкретній ситуації події, що розслідується, а з іншої – сукупність конкретних криміналістичних рекомендацій, способів і прийомів дій зі збирання, дослідження та оцінки джерел доказової інформації [5, с. 3-4].

Зауважимо, розслідування у криміналістиці – пізнання подій минулого за залишеними матеріальними та ідеальними слідами. З цим пов'язані дві основні особливості: по-перше, відсутність безпосереднього сприймання тим, хто пізнає, по-друге, дія об'єктивних та суб'єктивних факторів на сліди події, що пізнається. Наведене обумовлює необхідність використання таких засобів і методів збирання інформації, які компенсували б або нейтралізували негативні умови та труднощі пізнання. Це забезпечується максимальним використанням науково-технічних досягнень для розширення кола джерел інформації; пошуком засобів виявлення слідів значної давності; акцентуванням уваги на слідах, які залишились поза контролем злочинця (мікрослідів); розробкою методик відновлення умисно пошкоджених джерел інформації; застосуванням прийомів поновлення забутого у пам'яті людини, викриття неправдивих показань тощо. Мета слідчої діяльності – встановлення об'єктивної істини в рамках конкретного кримінального провадження, тому умови її здійснення повинні виключати помилкове, недостовірне рішення.

Ми вважаємо, що досягнення цих завдань залежить від тактики проведення слідчих (розшукових) дії, яка передбачає певну послідовність

процедур (стадій) її виконання. Проведення будь-якої слідчої (розшукової) дії включає наступні етапи: а) підготовку; б) безпосереднє проведення слідчої дії; в) фіксацію ходу та результатів слідчої дії; г) оцінку результатів і визначення їх місця у системі збирання доказів в кримінальному провадженні.

Підготовка до проведення слідчої (розшукової) дії починається з визначення завдань та питань, які слідчий має намір вирішити, а саме:

- чітко сформулювати мету слідчої (розшукової) дії;

- вибрати місце проведення;

- час виконання;

- визначити коло учасників слідчої (розшукової) дії та роль кожного учасника;

- з'ясувати необхідність використання технічних засобів (яких, для яких цілей);

- визначити можливість використання засобів масової інформації та громадськості.

Результативність проведення слідчих (розшукових) дій багато у чому обумовлена наступними обставинами:

1) інформацією про осіб, щодо яких проводиться слідча (розшукова) дія;

2) наявними у кримінальному провадженні доказами, потреба у використанні яких може виникнути при проведенні слідчої (розшукової) дії;

3) існуючими тактичними прийомами використання доказів, у тому числі здобутих негласними слідчими (розшуковими) діями;

4) можливістю прогнозування лінії поведінки учасників;

5) наявністю техніко-криміналістичного забезпечення виконання слідчої (розшукової) дії.

Підводячи підсумок слід зазначити, що у боротьбі зі злочинністю важливу роль відіграє криміналістичне вивчення злочинної діяльності: її механізму, умов існування та розвитку, організаційної побудови, прийомів маскування, способів легалізації прибутків, одержаних злочинним шляхом, регіональні та міжнародні зв'язки тощо. Криміналістичне вивчення злочинної

діяльності дозволяє не тільки виявити та вивчити її значимі ознаки, а й визначити напрями та форми розроблення прийомів і засобів боротьби з нею. Особливого значення це набуває на сучасному етапі розвитку, при реформуванні більшості галузей суспільного життя. У цій ситуації чітко проявилась гостра недостатність наявних у держави можливостей для вирішення завдань, які ставляться перед правоохоронними органами, що визначає пошук нових криміналістичних шляхів, прийомів і засобів протидії злочинності.

Список використаних джерел:

1. Клочков В.В., Образцов В.А. Преступление как объект криминалистического познания // Вопросы борьбы с преступностью. – К., 1995. – Вып. 42. – С. 44–54.

2. Ларин А.М. Преступность и раскрываемость преступлений // Гос-во и право. – 2009. – № 4. – С. 83–89.

3. Карпов Н.С., Євдокіменко С.В. Злочинна діяльність. – К., 2011. – 59 с.

4. Минна Р. Мафия против закона. – К.: Прогресс, 1998. – 340 с.

5. Стратонов В.М. Відтворення обстановки і обставин події як метод пізнання під час розслідування злочинів: Дисс. … канд. юрид. наук: 12.00.09. – Запоріжжя, 2001. – 178 с.

Чорнодон Т.В.,
студентка гр. ПРК-41-15/16,
Вінницького коледжу
Університету «Україна»,
науковий керівник: Олійник О.М., асистент кафедри
правознавства
Вінницького соціально- економічного інституту
Університету «Україна»
м. Вінниця

КОРУПЦІЯ В УКРАЇНІ ТА У СВІТІ

На жаль, сам процес боротьби з корупцією дуже складний. Я знаю, що всі зараз чекають від України чудес, але вони не стаються так швидко, якщо взагалі стаються. На це потрібен час. Для початку створимо перші кроки, які допоможуть Україні хоча б трохи позбутися корупції. По-перше для початку потрібно людям навчитися змінювати самих себе, тому що корупція існує не тільки на високому рівні, вона в кожному з нас. Ті, кого обирає народ, є віддзеркаленням самих же нас. На жаль, нам притаманно дати хабар і, як кажуть, пролетіти. Тому й процес потрібно змінювати кожному. По-друге потрібно створити антикорупційний суд. Національне антикорупційне бюро України (НАБУ) показує справжню історію успіху. Під керівництвом Артема Ситника, НАБУ продовжує активно розслідувати і заарештовувати корумпованих чиновників. Однак, на жаль, НАБУ є лише однією частиною головоломки, а відсутність в Україні судової реформи робить НАБУ безпорадним. Судді блокують розслідування бюро, відмовляючи в ордерах на обшук. В результаті, більшість справ НАБУ зайшли в глухий кут. По-третє потрібно "перезавантажити" Верховний суд. Велика частина судової реформи в Україні пов'язана зі створенням нового Верховного суду. Однак, на жаль, 30 з 120 фіналістів в конкурсі, які повинні були заповнити місця в суді, отримали негативні відгуки від Громадської ради чесноти (Public Integrity Council), тому що вони не відповідали базовим критеріям чесності і професійної етики [1]. Як результат, громадськість закликає Вищу раду юстиції, яка прийме остаточне рішення про склад Верховного суду — відхилити всі тридцять кандидатур. По-четверте потрібно покращити

доброчесність у виборних органах державної влади та органах місцевого самоврядування. Рівень та масштаби корупції в країні, ефективність протидії корупційним процесам також значною мірою залежать від доброчесності виборних посадових осіб, демократичності політичної системи загалом і виборчого процесу зокрема. Але це можливо лише за умови систематичного проведення вільних та чесних виборів на демократичних засадах та встановлення чітких правил здійснення такими посадовими особами своїх повноважень. По-п'яте виявити корупційних прояв та покарання за корупцію. Стратегічним напрямом боротьби з корупцією має бути посилення діяльності, спрямованої на виявлення корупційних проявів та забезпечення притягнення до відповідальності винних осіб, незважаючи на посаду та статус особи. Високої ефективності у виявленні корупційних правопорушень можна досягти лише комплексним застосуванням засобів і заходів, що є у органів державної влади, правоохоронних органів, громадянського суспільства. По-шосте скоротити чиновницьку армію. Скорочення чиновницької армії - щонайменше у 10 разів. Нам не потрібні більш ніж 300 тисяч чиновників різного рангу, яких «годуємо» зараз. Тим фахівцям, що залишаться на посадах, слід забезпечити гідну оплату праці, бо бідний державний службовець — це джерело корупції. По-сьоме потрібно підняти рівень життя українців. Саме бідність створює поживне середовище для харабництва та подібних фінансових «спокус», включно з підкупом виборців. Тому Україні вкрай необхідне економічне пожвавлення, яке має стартувати з формуванням прозорих правил гри для підприємців і створення робочих місць із гідною зарплатою. По-восьме потрібно відкрити інформацію, якою володіє держава. Так склалося, що Україні роль правоохоронних органів у розслідуванні найбільших корупційних схем відіграють медіа та громадські організації. Якщо громадянин стикається з проблемою корупції і розкраданням бюджету, він радше звернеться за допомогою до журналістів, яким довірятиме, аніж до прокуратури. Добре підкріплена фактами аналітична публікація-викриття корупційної діяльності вже своєю появою у світ запускає реакцію – ризики

корупції зростають в рази: контракт можуть розірвати, корупціонера при владі - звільнити, схему непрозорого розподілу природних ресурсів - ліквідувати. По-дев'яте перевірити електронні декларації посадових осіб. Як активісти можуть викривати корупцію та економічні інтереси держслужбовців? Огляд електронних декларацій офіційних осіб, перевірка їх способу життя та аналіз їх прихованих бізнес-інтересів не допускає безпринципним чиновникам позбавляти людей якісних державних послуг та ефективного розподілення ресурсів.І останнє – десятий крок до подолання корупції. Я вважаю, що Україна повинна вивчати досвід інших країн та запозичувати найкращі та найефективніші шляхи боротьби з корупцією в державі. Наприклад у Південній Кореї існує один "Закон про корупцію", визнаний еталонним у всьому світі. Він дає право кожному повнолітньому громадянину цієї країни почати власне розслідування за фактом хабара, а головний антикорупційний орган — Комітет з аудиту та інспекції — зобов'язаний підтримати його [2]. Тобто абсолютно будь-яка людина може подати заяву, і вона обов'язково повинна бути розслідувана. А ось у США, там законодавство і зовсім розглядає держслужбу як сферу діяльності, де виключені будь-які особисті інтереси [3] . У цьому їм допомагає поліграф, на якому держчиновники проходять обов'язкову перевірку. Якщо хтось хоче відмовитися від процедури, то ризикує залишитися без робочого місця. Що ж стосується покарань, то в США корупціонеру загрожує штраф, який в три рази перевищує розмір хабара. У деяких випадках чиновнику загрожує ще і тюремний строк до 15 років. Суд, до речі, може поєднати обидва ці покарання.

Список використаних джерел:

1. Алєксєєв С. Міжнародні стандарти правосуддя та Антикорупційний суд / С. Алєксєєв // Юридичний вісник України. - 2018. - 9-22 берез. (№ 10/11). С.8.
2. Антонова І. Рекомендації щодо розроблення та затвердження антикорупційної програми юридичної особи / І. Антонова // Радник в сфері державних закупівель. - 2017. - № 5. - С. 31-37.

3. Баганець О. Агенти ФБР у НАБУ: законність та підстави співпраці : чи законно діють наші нові антикорупційні органи, залучаючи до своєї оперативно-розшукової діяльності чи до проведення досудового розслідування співробітників Федерального бюро розслідувань США? / О. Баганець // Юридичний вісник України. - 2018. - 26 січ.-1 лют. (№ 4). - С. 10-11.

СЕКЦІЯ 6. МІЖНАРОДНЕ ПРАВО

Довбиш В.А.,
канд. філос. н., доцент кафедри
правознавства
Вінницького соціально-економічного інституту
Університету «Україна»
м.Вінниця

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ «ACGUIS COMMUNAUTAIRE» ЄС У ВІТЧИЗНЯНЕ ЗАКОНОДАВСТВО:ПОГЛИБЛЕННЯ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНКЛЮЗІЇ

Поглиблення правосвідомості народу України та посилення його бажання ввійти в європейський простір підштовхує державу до реформування чинного законодавства, його адаптації до європейських правових стандартів шляхом широкого введення до національної правової системи передових правових інституцій в сфері захисту прав людини. Тому в умовах сучасного розвитку Української держави особливого значення набуває питання широкого зближення вітчизняного законодавства із системою внутрішнього права ЄС – «acquis communautaire».

Таке зближення в сучасному праві визначається імплементацією. Під імплементацією в документах ООН розуміється процедура внесення міжнарод-но-правових норм до законодавства певної держави. Українські теоретики права вважають, що «під механізмом імплементації розуміється система право-вих і організаційних засобів як створюваних спільними зусиллями держав, так і використовуваних індивідуально з метою всебічної, своєчасної і повної реалізації прийнятих відповідно до міжнародного права зобов'язань» [1].

Одним з основних напрямів такої імплементації є галузь освіти. На Заході ще з середини 80-х років XX ст. однією з прогресивних інституцій розглядається інклюзія та інклюзивна освіта як політика і практика держави та освітніх закладів щодо осіб з особливими потребами, викликаними станом їх здоров'я. Але в правовому просторі України ще зовсім недавно панувало

поняття «дитина-інвалід». Поняття «дитина, яка потребує корекції фізичного та (або) розумового розвитку» та «особа з обмеженими фізичними можливостями» почали застосовуватись лише в останні роки і то лише на рівні наукових розробок та підзаконних нормативно-правових актів (постанов та розпоряджень Кабінету Міністрів України, наказів Міністерства освіти і науки України).

Значним кроком у становленні правового забезпечення інклюзії у вітчизняному освітньому простірі та відображенням принципів «acquis communautaire». стала норма Закону України «Про вищу освіту» в редакції від 01.07.2014 р., яка встановила, що структурними підрозділами закладу вищої освіти може бути спеціальний навчально-реабілітаційний підрозділ. Мета діяльності такого підрозділу полягає в організації інклюзивного освітнього процесу та спеціального навчально-реабілітаційного супроводу здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами, а також забезпечення їм доступу до якісної вищої освіти з урахуванням обмежень життєдіяльності [2].

Вперше на вітчизняному законодавчому рівні поняття «освіта осіб з особливими освітніми потребами» та «інклюзивне навчання» знайшли відображення відповідно у ст. 19 та ст. 20 Закону України «Про освіту» (далі – Закон України) в редакції від 05.09.2017 р. Так, ст. 19 цього Закону визначає, що органи державної влади та органи місцевого самоврядування створюють умови для забезпечення прав і можливостей осіб з особливими освітніми потребами для здобуття ними освіти на всіх рівнях освіти з урахуванням їхніх індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів. Держава забезпечує підготовку фахівців для роботи з особами з особливими освітніми потребами на всіх рівнях освіти.

Особам з особливими освітніми потребами освіта надається нарівні з іншими особами, у тому числі шляхом створення належного фінансового, кадрового, матеріально-технічного забезпечення та забезпечення розумного пристосування, що враховує індивідуальні потреби таких осіб, визначені в індивідуальній програмі розвитку.

Ця ж стаття Закону України окреслює, крім іншого, також і джерела фінансування освіти осіб з особливими освітніми потребами, зокрема тими, що спричинені порушенням розвитку та інвалідністю, у закладах дошкільної, позашкільної та середньої освіти. Цими джерелами визнані освітні субвенції, державний та місцеві бюджети, інші джерела, не заборонені законодавством, у тому числі з урахуванням потреб дитини, визначених в індивідуальній програмі її розвитку.

У ст. ж 20 Закону України встановлено, що заклади освіти за потреби утворюють інклюзивні та/або спеціальні групи і класи для навчання осіб з особливими освітніми потребами. У разі звернення особи з особливими освітніми потребами або її батьків така група або клас утворюється в обов'язковому порядку.

Заклади освіти зі спеціальними та інклюзивними групами і класами створюють умови для навчання осіб з особливими освітніми потребами відповідно до індивідуальної програми розвитку та з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей. Особи з порушеннями фізичного, психічного, інтелектуального розвитку і сенсорними порушеннями забезпечуються у закладах освіти допоміжними засобами для навчання.

Ця ж стаття, втілюючи основні засади «acquis communautaire» в галузі освіти та захищаючи інтереси осіб з особливими освітніми потребами, також визначає, що таким особам надаються психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги у порядку, визначеному центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки. Під психолого-педагогічними послугами мається на увазі комплексна система заходів з організації освітнього процесу та розвитку особи з особливими освітніми потребами, що передбачені індивідуальною програмою розвитку та надаються педагогічними працівниками закладів освіти, реабілітаційних установ системи охорони здоров'я, соціального захисту, фахівцями інклюзивно-ресурсного центру. Під корекційно-розвитковими послугами (допомогою) розуміється комплексна система заходів супроводження особи з особливими освітніми потребами у

процесі навчання, що спрямовані на корекцію порушень шляхом розвитку особистості, її пізнавальної діяльності, емоційно-вольової сфери та мовлення.

Закон України також встановив, що органи державної влади та органи місцевого самоврядування утворюють інклюзивно-ресурсні центри з метою забезпечення реалізації права на освіту та психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами. При цьому психолого-педагогічний супровід визначено як комплексну систему заходів з організації освітнього процесу та розвитку дитини, передбачену індивідуальною програмою розвитку.

Будівлі, споруди і приміщення закладів освіти, відповідно до Закону України, повинні відповідати вимогам доступності згідно з державними будівельними нормами і стандартами. Проектування, будівництво та реконструкція цих будівель, споруд і приміщень здійснюються з урахуванням принципів універсального дизайну та/або розумного пристосування [3].

Новелою вітчизняного освітнього законодавства є введення цим Законом в структуру держави нового органу – інституту освітнього омбудсмена, який має забезпечувати належні умов для реалізації права особи на освіту. У своїй діяльності він керується Конституцією та законами України, а також положенням про освітнього омбудсмена, що затверджується Кабінетом Міністрів України. На нього покладається виконання завдань щодо захисту прав у сфері освіти. Маємо сподівання, що цей державний інститут з належною увагою захищатиме і право на освіту осіб з особливими освітніми потребами.

Наступним суттєвим кроком освітнього законодавства України на шляху імплементації засад «acquis communautaire» можна вважати виконання вимог ст. 78 Закону України про формування у системі освіти психологічної служби та соціально-педагогічного патронажу, в яких мають працювати, відповідно, практичні психологи та соціальні педагоги. На нашу думку ці інституції також мають відіграти позитивну роль та зайняти важливе місце в інклюзивній освіті.

Надієємось, що належне втілення цих нових правових норм сприятиме становленню в Україні демократичної, правової, соціальної держави та наближатиме її до європейських стандартів в галузі гарантування та захисту прав людей з обмеженими можливостями.

Список використаних джерел:

1. Баймуратов М., Максименко С. Імплементація норм міжнародного права про свободу пересування / М. А. Баймуратов // Право України. – 2003. – № 9. – с. 133.
2. Закон України «Про вищу освіту» [Електронний ресурс.] – Режим достуру: http : // zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18
3. Закон України «Про освіту» [Електронний ресурс.] – Режим достуру: http : // zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19

Забара І. М.
к.ю.н., доцент кафедри міжнародного права
Інститут міжнародних відносин
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
м.Київ

КОНЦЕПЦІЯ ПРАВА ЛЮДИНИ НА ІНФОРМАЦІЮ: ВІД МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОЇ ДОКТРИНИ ДО КОНСТИТУЦІЇ

Дослідження підходів до категорії «свобода інформації», в сучасних умовах використання інформаційно-комунікаційних технологій, побудови глобального інформаційного суспільства, забезпечення міжнародної інформаційної безпеки, передбачає вивчення їх міжнародно-правової складової.

Особливе місце в цьому колі посідає проблематика, що охоплює складові елементи свободи інформації, і пов'язується з пошуком, отриманням і поширенням інформації, можливість реалізації яких вважається передумовою ефективного дотримання прав людини.

Разом з тим, вже накопичені обсяги різноманітної інформації викликають низку важливих і актуальних питань, серед яких – гарантована

можливість доступу і отримання такої інформації; дотримання балансу між «правом знати» і необхідністю забезпечення таємниці для захисту окремих ключових державних і приватних інтересів.

Необхідно відмітити, що доктринальні дослідження, які проводились в різний час, значною мірою охопили питання, пов'язані із *свободою інформації* в міжнародному праві, підтвердженням чому виступає значна кількість наукових робіт. Разом з тим, окремі дослідники – Ф. Ла Руе, А. Лігабо, Т. Мендел, Г. Кришнан, А. Фігарі, А. Хусейн звернули увагу і на іншу суттєву категорію, пов'язану з інформацією, яку почали визначати як *право на інформацію*. Сьогодні пов'язані з нею аспекти викликають науковий і практичний інтерес.

Для розуміння суті запропонованої концепції права на інформацію, необхідно звернути увагу на низку основних аспектів, на яких акцентують свою увагу її прихильники.

1. Загальне розуміння права на інформацію базується на положенні, що людині повинно бути забезпечено захист його права на отримання інформації та ознайомлення з різними ідеями.

Прихильники концепції права на інформацію обґрунтовують свій підхід виходячи із закріпленої в міжнародно-правових актах свободи шукати інформацію. Підставою виступають ст. 19 Загальної декларації прав людини 1948 р., ст. 19 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права 1966 р., ст. 13 Конвенції про права дитини 1989 р., ст. 10 Конвенції Ради Європи про захист прав людини і основних свобод 1950 р., ст. 13 Американської конвенції про права людини 1969 р., ст. 9 Африканської хартії прав людини і народів 1981 р., ст. 32 Арабської хартії прав людини 2004 р.

Аргументуючи свою позицію, вини виходять з наступних постулатів:

по-перше: свобода шукати інформацію «тягне за собою право шукати інформацію в тій мірі, в якій ця інформація є загальнодоступною» (п. 34) [1, с. 10], (п.38) [2, с. 14].

по-друге: «право шукати та мати доступ до інформації є одним з важливих елементів свободи слова та вираження поглядів. Свобода буде позбавлена будь-якої ефективності, якщо позбавити людей доступу до інформації» (п. 35) [1, с. 10], (п.38) [2, с. 14].

по-третє: право на інформацію накладає на державу позитивний обов'язок забезпечити доступ до інформації (п.14) [3, с. 6], (п.12) [4, с. 6], (п.39, п.44) [2, с. 14-15].

Фактично, на нашу думку, мова йде про достатньо широке тлумачення положень міжнародно-правових угод з прав людини, які передбачають право на свободу переконань і на вільне їх виявлення. Варто зауважити, що послідовники цього підходу виходять безпосередньо з того, що закріплена ст.19 Загальної декларації прав людини та ст.19 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права свобода шукати, одержувати і поширювати інформацію та ідеї, містить «не тільки право передавати, але й право отримувати інформацію та ідеї» [5, с. 8]. Ґрунтуючись на цій позиції, прихильниками підкреслюється значимість такої передачі («циркулювання») інформації в суспільстві. При цьому також наголошується на важливості «захисту не тільки того, хто говорить, але і того, хто слухає» [5, с. 8]. Виходячи саме з важливості забезпечення такого захисту, прихильники цього підходу наполягають на визнанні права на інформацію.

2. Підкреслюючи важливість права на інформацію як фундаментального елементу демократії і свободи, а також реалізації права на розвиток (п. 42) [6, с.19], послідовники цієї концепції досить принципово наголошують і на тому, що «доступ до інформації є основою демократичного образу життя. Тому тенденцію утримувати інформацію від широкого населення треба рішучо припиняти» (п. 35) [1, с. 10], (п.38) [2, с. 14]. Розвиваючи цю тезу, прихильники підкреслюють необхідність гарантованого доступу виключно до державної інформації. Необхідність такого доступу вони аргументують наступним: «при відсутності поваги до права на свободу вираження поглядів, яке включає в себе право шукати, отримувати і поширювати інформацію і ідеї,

неможливо здійснювати на практиці право голосу, відкрито казати про порушення прав людини і викривати корумповані і неефективні уряди» [5, с. 8].

На додаток до цього варто зазначити, що про важливість права громадян на інформування щодо діяльності державних посадових осіб і права доступу до інформації, яка б дозволяла брати участь у політичних справах, неодноразово наголошувалось Радою (до 2006 р. – Комісією) з прав людини ООН [7, с. 7].

3. Суттєвим аспектом, на якому загострюють свою увагу прихильники права на інформацію, є зміст інформації, до якої повинно бути надано гарантований доступ. За минулі півтора десятка років, це питання пройшло в своєму розвитку кілька періодів.

4. Наступний аспект права на інформацію пов'язано з обов'язком держав.

На думку прихильників концепції, право на інформацію накладає на державу позитивний обов'язок забезпечити доступ до інформації. При цьому, попервах, мова йшла про надання доступу до інформації, «якою володіють уряди в усіх типах сховищ інформації та пошукових системах – включаючи фільми, мікрофіши, електронні засоби, відео- та фотоматеріали» (п.14) [3, с. 6], (п.12) [4, с. 6]. З розвитком концепції ця позиція уточнювалась. Сьогодні, на думку прихильників концепції, доступ до державної інформації не обмежується тільки доступом і ознайомленням з інформацією на носіях, які знаходяться в державних установах. Наголошується і на можливості отримання інформації безпосередньо від державного органу, як першоджерела. Враховуючи такий підхід, можна говорити про достатньо широке коло випадків, коли держава повинна надавати інформацію. Разом з тим, необхідно наголосити і на можливих випадках його обмеження. Зауважимо, що мова йде про обмеження, які спрямовані на захист поваги прав та репутації інших осіб, охорони державної безпеки, громадського порядку, здоров'я і моральності населення.

5. Право на інформацію носить самостійний характер («має самостійне значення»). В цьому питанні необхідно звернути увагу на зміни у трактуванні природи права на інформацію. Спочатку воно розглядалось прихильниками концепції подвійно: як похідне і як самостійне право. Зазначалось, що право на інформацію є «суттєвим елементом права на свободу слова і вільне висловлювання своїх переконань (п. 35) [1], а також, що воно «грає не тільки допоміжну роль у справі передачі інформації, але й має самостійне значення» (п. 5) [4]. Підставою для визнання права на інформацію в якості похідного, називалась ст. 19 Міжнародного пакту про громадські і політичні права 1966 р., що закріплювала право на вільне вираження своїх думок, яке включає серед інших, саме свободу шукати інформацію. Саме вона слугувала підставою для широкого тлумачення, виокремлення і обґрунтування його похідного характеру. Разом з тим підкреслюючи значимість і необхідність права на інформацію, прихильники вказували і на його самостійний характер.

З часом, таке трактування природи права на інформацію було змінено: право на інформацію почали розглядати виключно як право, яке носить самостійний характер. Зазначалось, що «це право існує само по собі. Як таке, воно є одним із прав, на яких базуються вільні і демократичні суспільства» (п. 42) [8].

Таким виступають концептуальні засади права на інформацію в науці міжнародного права, що сприяють обґрунтовуванню необхідності його визнання і закріплення не тільки в національних законах, а і у конституціях держав.

Список використаних джерел:

1. Поощрение и защита права на свободу убеждений и их свободное выражение. Доклад Специального докладчика г-на Абида Хуссейна, подготовленный в соответствии с резолюцией 1993/45 Комиссии по правам человека от 19.12.1994 // Официальный интернет-ресурс ООН. [Електронный ресурс]. — Режим доступа: http://daccess-ods.un.org/TMP/7821679.71134186.html.

2. Гражданские и политические права, включая вопрос свободы выражения мнений. Право на свободу мнений и их свободное выражение. Доклад Специального докладчика г-на Амбейи Лигабо, представленный в соответствии с резолюцией 2003/42 Комиссии по правам человека от 12 декабря 2003 // Официальный интернет-ресурс ООН. [Електронный ресурс]. — Режим доступа: http://ap.ohchr.org/documents/dpage_e.aspx?m=85.

3. Поощрение и защита права на свободу убеждений и их свободное выражение. Доклад Специального докладчика г-на Абида Хуссейна, подготовленный в соответствии с резолюцией 1997/27 Комиссии по правам человека от 28.02.1998 // Официальный интернет-ресурс ООН. [Електронный ресурс]. — Режим доступа: http://daccess-ods.un.org/TMP/9652923.3455658.html.

4. Гражданские и политические права, включая вопрос свободы выражения мнений. Доклад Специального докладчика по вопросу о поощрении и защите права на свободу мнений и их свободное их выражение г-на Абида Хуссейна от 29 января 1999 // Официальный интернет-ресурс ООН. [Електронный ресурс]. — Режим доступа: http://daccess-ods.un.org/TMP/980569.422245026.html

5. Мендел Т. Свобода информации: сравнительно-правовое исследование. / Т. Мендел; - Изд. 2-е, доп. – Париж, ЮНЕСКО, 2008. – 176 с.

6. Гражданские и политические права, включая вопрос свободы выражения мнений. Доклад Специального докладчика по вопросу о поощрении и защите права на свободу мнений и их свободное их выражение г-на Абида Хуссейна, представляемый в соответствии с резолюцией 1999/36 Комиссии по правам человека от 18.01.1999 // Официальный интернет-ресурс ООН. [Електронный ресурс]. — Режим доступа: http://daccess-ods.un.org/TMP/4718434.21459198.html.

7. Доклад Специального докладчика по вопросу о поощрении и защите права на свободу мнений и их свободное их выражение Франка Ла Руе от

20.04.2010 // Официальный интернет-ресурс ООН. [Електронный ресурс]. — Режим доступа: http://daccess-ods.un.org/TMP/4187773.16808701.html.

Мазур О.О.,
студент гр. ПР-11-18,
Вінницького соціально- економічного інституту
Університету «Україна»,
науковий керівник: Буткалюк Г.В., старший викладач
кафедри правознавства
Вінницького соціально- економічного інституту
Університету «Україна»
м. Вінниця

ПРАВОВИЙ СТАТУС ДИТИНИ: ДОСВІД РЕГЛАМЕНТАЦІЇ ОРГАНАМИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ТА РАДИ ЄВРОПИ

Перш за все слід відмітити, що коли йдеться про правовий статус дитини у ЄС, дуже часто автори просто плутають Раду Європи та Європейський Союз. Наприклад, А. Іванець у своєму матеріалі «Захист прав дітей в Європейському Союзі» аналізує документи та програми по захисту дітей Ради Європи, після чого одразу ж зазначає, що «в останні роки Євросоюз пильно слідкує за правами дітей у своїх зовнішньополітичних зносинах» [1]. Це речення є продовженням п. 112 органами Ради Європи. Однак, автор не робить ніяких зауважень, пояснень, які б свідчили про те, що вона розрізняє Раду Європи та Європейський Союз. У наступних частинах матеріалу А. Іванець логіка викладення матеріалу зберігається.

Зрозуміло, що усі країни-члени ЄС є водночас членами Ради Європи. Однак Рада Європи та її органи охоплюють значно більше держав, ніж ЄС. Таким чином, дотримання положень документів Ради Європи для держав-членів ЄС є так само обов'язковим, як і дотримання положень документів ЄС. Тим не менш, це не означає, що їх можна ототожнювати.

Ймовірно, що у авторки виникла плутанина між Радою Європи та Радою Європейського Союзу. Адже назви цих органів вельми подібні, і саме Раді Європейського Союзу належить провідна роль у захисті прав людини в ЄС, у тому числі – у захисті прав дитини.

Слід зазначити, що правам дитини у ЄС приділялося багато уваги не завжди. Звичайно, мається на увазі, що держави-члени ЄС кожна окремо, а також як члени Ради Європи, ООН та інших міжнародних організацій, завжди приділяли увагу проблематиці прав дитини, належного гарантування прав дитини тощо. Але ЄС як міжнародна організація цим питанням не займалася.

Цю тезу можна аргументувати тим, що з моменту свого утворення, і (на наш погляд) до кінця XX ст., у цій міжнародній організації були дещо інші цілі.

Знайомство з літературою з права ЄС надає підстави узагальнити, що після закінчення Другої світової війни основними проблемами на Європейському континенті стали недопущення нової війни настільки вражаючого масштабу, а також збільшення уваги до питання прав людини.

Хартія основних прав мала стати частиною Конституції ЄС, яка навіть була прийнята у вигляді Конституційного договору у 2004 р. Але при його ратифікації державами – членами ЄС виникло чимало проблем, і нормам Хартії знову не було надано юридичної сили. Слід зазначити, що Хартія була включена до складу тексту Конституційного договору, а не додана до нього у якості окремого документу.

При роботі над проектом Лісабонської угоди (повна назва: Лісабонська угода про внесення змін в Угоду про Європейський Союз й Угоду про заснування Європейської Спільноти) було запозичено багато ідей та розробок з Конституційного договору 2004 р. Однак, норми Хартії не знайшли свого міста у тексті Лісабонської угоди, хоча вона й набула чинності з підписанням цієї угоди у 2009 р.

Наразі Хартія належить до групи документів, що мають найвищу юридичну силу (первинне право ЄС).

Саме з прийняттям та ратифікацією Хартії основних прав ЄС, можна вести мову про істотний прорив як у сфері конституційного статусу особи у ЄС, так і конституційного статусу дитини у ЄС. Адже одна зі статей Хартії

присвячено виключно дітям. Це стаття 24 «Права дитини». У статті міститься три частини, які передбачають:

«1. Діти мають право на захист і догляд, необхідні для їх благополуччя. Вони можуть вільно висловлювати свою думку. Це враховується й стосуються у випадках в залежності від їх віку і зрілості.

2. При здійсненні будь-яких дій по відношенню до дітей, як з боку органів державної влади, так і з боку приватних установ, вищі інтереси дитини повинні розглядатися як пріоритетні.

3. Кожна дитина має право регулярно підтримувати особисті стосунки і прямі контакти з обома батьками, якщо тільки це не суперечить його інтересам» [2].

Багато питань правового статусу людини у країнах-членах ЄС регламентує як Хартія, так і Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. А відповідно, необхідно розмежовувати компетенцію Суду ЄС (Суду справедливості, Люксембурзького суду) та Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ, Страсбурзького 113 суду). Але таких колізій не існує, коли йдеться про правовий статус дітей – у Конвенції 1950 р. про них майже не згадується, окремої статті чи статей дітям не присвячено [3].

Список використаних джерел:

1. Иванец А. Защита прав детей в Европейском Союзе [Електронний ресурс] / А. Иванец. – Режим доступу: http://www.academia. edu/Защита_прав_детей_в_Европейском Союзе

2. Хартия основных прав Европейского Союза [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_524 3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995004

Матвійчук А. В.,
д.філос.н., доцент, професор кафедри
теорії держави і права та філософії,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний
університет імені академіка Степана Дем'янчука»
м.Рівне

МЕДИЧНА ЕТИКА І ПРАВО НА ПРИВАТНІСТЬ

З давніх-давен лікареві люди довіряють своє життя та здоров'я. Лікарям в силу змісту професії доводиться знаходити і приймати рішення, пов'язані з життям, здоров'ям, гідністю і правами людей. Своєю чергою це накладає на представників медичного фаху особливу моральну відповідальність та специфічні вимоги у порівнянні з іншими професіями, що не мають у людині прямого об'єкту їх дії. Такі вимоги, норми та приписи знайшли своє відображення у медичній етиці та деонтології як у теоретичних дисциплінах і, водночас, у чисельних міжнародних та національних правових актах присвячених охороні здоров'я та професійній діяльності лікарів.

У зв'язку з морально-етичними вимогами до лікаря варто згадати Міжнародний кодекс медичної етики, прийнятий 3-ю Генеральною Асамблеєю Всесвітньої Медичної Асоціації у жовтні 1983 року. Згідно з цим документом в загальні обов'язки лікарів входить: 1) лікар зобов'язаний завжди підтримувати найвищі професійні стандарти; 2) приймаючи професійні рішення, лікар повинен виходити з міркувань блага для пацієнта, а не з власних матеріальних інтересів; 3) незалежно від професійної спеціалізації, лікар повинен ставити під чільне місце співчуття і повагу до людської гідності пацієнта і повністю відповідати за всі аспекти медичної допомоги; 4) лікар повинен бути чесний з пацієнтом й колегами і не має права покривати колег, які обманюють своїх пацієнтів. Отож маючи справу з хворою людиною лікар не лише має вирішити питання, що знаходяться у професійній площині – відшукати найефективніший шлях до одужання, але й паралельно вирішує питання морально-етичного характеру, найпринциповішими з яких можна вважати: 1) питання максимально якісного лікування із забезпеченням

інтересів пацієнта; 2) питання комунікації з хворим з метою запобігання ятрогенії; 3*)* питання забезпечення поваги до особистості хворого*; 4)* питання забезпечення медичної таємниці. Саме проблематика лікарської таємниці стане предметом наших міркувань.

Увага до лікарської таємниці зумовлена тим, що вирішення вказаного питання є одним з проявів практичного забезпечення права на приватність. Останнє займає особливе місце у сукупності прав і свобод людини. Нині прийнято вважати, що повага до приватного простору є показником рівня розвитку суспільства. Маємо відзначити, що аналіз спеціальної літератури вказує на доволі значний спектр визначення, що є право на приватність. Зокрема, низкою правників-практиків воно трактується як право на повагу до приватного та сімейного життя людини, сутність якого полягає в тому, що держава, її представники (а також інші треті особи) мають не лише утримуватися від безпідставного втручання в приватне життя особи, але й вчиняти певні дії, спрямовані на гарантування поваги до нього. На думку багатьох англосаксонських і французьких авторів право на приватність є правом жити за власним бажанням, правом бути захищеним від публічності.

Говорячи про право на приватність ми, передусім, маємо на увазі недоторканність приватного життя. Це право характеризує зміст і якість приватного життя, які необхідні для нормального існування людини в суспільстві. Втім дослідники вказують на те, що Європейський суд з прав людини, який застосовує Європейську конвенцію про захист прав і основних свобод людини [1] на практиці у своїх рішеннях зазначає, що поняття приватного життя є широким і не може бути визначено вичерпно. Крім того, розкриваючи сутність поняття «недоторканність приватного життя» необхідно звернути увагу на те, що міжнародними конвенціями передбачена правова категорія «prіvate life», що трактується «як повага до приватного життя». Разом з тим, межі поваги до приватного життя в них не прописані [2, с. 161]. Питання таких меж, як власне змісту права на приватність значною мірою знаходяться у філософсько-правовій площині.

Коментуючи ідеї американських дослідників, російська дослідниця Леся Чеснокова вказує на те, що приватний простір пов'язаний з особистісною автономією. Право на приватний простір необхідно для захисту гідності, свободи й автономії, визнання цінності і таємниці людського буття. Право на приватний простір (або право на приватність – *автор*) захищає особистість від постійного громадського контролю та спостереження. Умовою особистісної автономії є усвідомлення права на недоторканність приватного життя. При цьому, захисту приватного життя надається велике значення, оскільки вторгнення туди сприймається як загроза безпеці особистості [3, с. 197].

Отож є підстави зробити висновок, що право на приватність передбачає невтручання в приватне життя. Для належного забезпечення права на приватність – як індивідуальним так і суспільним суб'єктам – необхідно взяти до уваги, що сфера приватного життя людини охоплює приватність територіальну, комунікаційну, інформаційну та тілесну (фізичну). Очевидно в контексті медичної діяльності найбільш актуальними є останніх три.

Зокрема комунікаційна та інформаційна приватність полягає в безпеці і конфіденційності передачі інформації однією особою іншій за допомогою будь-яких видів засобів зв'язку, а також у таємниці листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції, інших форм спілкування. Тілесна приватність – це фізична недоторканість особи, яка полягає у забороні будь-якого дотику до тіла людини без її згоди, а також заподіяння їй тілесного шкоди, регулюванні питань приватності речей, що знаходяться при людині, тестування її фізичного стану та обстеження внутрішніх органів, отримання біологічної інформації про людину, генетичного матеріалу тощо [2, с. 162].

Приватність вказаних сфер очевидно стає під питанням у разі необхідності наданні медичної допомоги. Для лікаря процес лікування пов'язаний з вирішенням моральної і правової колізії: як не порушити права на приватність пацієнта і, водночас, забезпечити йому надання якісних і сучасних медичних послуг. Більше того, з положень згаданого вище Міжнародного кодексу медичної етики випливає, що і після смерті пацієнта

лікар зобов'язаний зберігати лікарську таємницю, тобто не порушувати права на приватність, певною мірою, не лише померлого, але й близьких та рідних. З іншого боку, говорячи про надання медичної допомоги, необхідно взяти до уваги, що ризики для права на приватність тут доволі значні, адже сам процес надання медичної допомоги відбувається шляхом здійснення різних видів втручань (медичних, інформаційних, економічних, правових тощо), отож процес надання медичної допомоги сьогодні як правило не обмежується взаєминами лікар-пацієнт. На сучасному етапі розвитку медичної сфери та лікувальної справи, надання медичних послуг вимагає колосальної кількості взаємодій між пацієнтами, фахівцями, службовцями сфери охорони здоров'я, іншими учасниками лікувального процесу. Зважаючи на це, переконані, що положення та вимоги медичної етики та деонтології, отримавши своє правове вираження у чинному медичному законодавстві, мають бути поширені на всіх суб'єктів відповідних відносин, що очевидно підвищить рівень гарантування дотримання права на приватність наших громадян у процесі отримання медичних послуг.

Список використаних джерел:

1. Європейська конвенція про захист прав і основних свобод людини [Електронне джерело] // European Court of Human Rights – Режим доступу: https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_UKR.pdf, (12/2018).

2. Меркулов С. Н. Понятие и содержание права на неприкосновенность частной жизни / С. Н. Меркулов, К. С. Ушакова // Достижения вузовской науки 2018: сборник статей III Международного научно-исследовательского конкурса: в 2 частях. – Пенза: Наука и просвещение, 2018. – Ч. 2. – С. 160–163.

3. Чеснокова Л. В. Право на приватность как необходимый аспект человеческого достоинства / Л. В. Чеснокова // Исторические, философские, политические и юридические науки, культурология и искусствоведение. Вопросы теории и практики» – 2017. – № 6-1 (80). – С. 196–199.

Мисак О.І.,
ст. викладач кафедри правознавства
Вінницького соціально-економічного інституту
Університету «Україна»
м. Вінниця

ОКРЕМІ ПИТАННЯ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ДЕРЖАВИ ЩО ВЧИНИЛА МІЖНАРОДНО-ПРОТИПРАВНЕ ДІЯННЯ

Юридична відповідальність є складним загально-соціальним явищем, а важливість міжнародно-правової відповідальності завжди підкреслювалась відомими юристами. Зокрема, відомий дослідник проблематики Д. Анцілотті зазначає: «З неправомірного діяння виникають правовідносини, що тягнуть за собою обов'язок відшкодувати заподіяну шкоду. Неможливо вийти за межі концепції, яка є постулатом самого існування правопорядку» [1, с.429-430].

Досліджуючи дане питання Л.Оппенгейм стверджував: «відповідальність держав щодо виконання її міжнародних зобов'язань є юридичною відповідальністю, адже держава не може скасовувати або створювати норми міжнародного права, так як вона скасовує або приймає свої закони»,«існує зовнішня відповідальність держави за виконання її міжнародно-правових обов'язків. Відповідальність за такими зобов'язаннями є властивістю кожної держави, без якої народи не могли б мирно співіснувати» [2, с.310]. Відтак, автор визначає відповідальність держав як одну із ознак їх існування, що не відповідає дійсності, адже держава, що не вчинила міжнародно-протиправного діяння не несе міжнародно-правової відповідальності. Хоча, більш влучним, на наш погляд, є висловлювання професора Ю.М. Колосова: «міжнародна відповідальність є одним із факторів існування правопорядку у відносинах між державами» [3, с.8]. Проблематика міжнародно-правової відповідальності держав викликає чимало протиріч серед науковців.

Питання поняття міжнародно-правової відповідальності держав, її змісту, поняття міжнародних злочинів, їх класифікації, кваліфікуючі ознаки міжнародних злочинів – ось явно невичерпний перелік проблем, які ще не є достатньо дослідженими, відзначає В. Н. Денисов [4, с.426–435.], а С.М. Братусь звертає увагу, що проблема відповідальності має вирішуватися не лише в рамках загальної теорії права, але також і в рамках галузевих юридичних наук [5, с.41].

Формулюючи загальні принципи міжнародно-правової відповідальності держав, Комісія міжнародного права визначила відповідальність держав як «усі види нових правовідносин, що можуть виникнути в рамках міжнародного права в результаті міжнародно-протиправного діяння держави» [6, с.381], тобто міжнародно-правова відповідальність настає у випадку, коли одна держава вчиняє протиправне діяння проти іншої держави (групи держав, світового співтовариства). Порушення міжнародного зобов'язання необхідно спричинює вимогу відшкодування шкоди, завданої в результаті такого порушення. Все це підтверджують дослідники проблематики, значення міжнародно-правової відповідальності держави обумовлено тим, вона є необхідним юридичним засобом забезпечення міжнародного права, більш того – найважливішим елементом його сутності. Право взагалі немислиме без відповідальності за порушення його норм» [7, с.116].

Держава – єдиний соціальний організм, всі функції якого, здійснюються через систему державних органів. Діяльність держави на міжнародному рівні може виявитися лише через дію її органів, що реалізують суверенну волю держави. Відповідно, будь-яка поведінка держави, що порушує її міжнародно-правові зобов'язання, виражається в діях (бездіяльності) органів держави [8, с.432]. Вона відповідає за діяльність своїх посадових осіб, службовців, однак, лише якщо ці дії можна поставити їй у провину. Концепція «ставлення в провину» призводить до проблем, коли службовці порушують отримані інструкції, перевищують свої повноваження [3, с.185]. Аналіз судової практики свідчить про те, що держава відповідає за

дії своїх службовців, навіть коли вони порушують отримані інструкції, накази, не підкоряються їм. Як підкреслює Ю.Ю. Блажевич, у міжнародних публічно-правових відносинах держава відповідає не за поведінку органів державної влади, а за власну поведінку [9, с.108]. Важливо враховувати, що не може бути ніякого розмежування між суб'єктом правопорушення і суб'єктом відповідальності. Зазначимо, що держава не відповідає за дії осіб, якщо тільки вони фактично не діяли за дорученням цієї держави або не здійснювали державної влади за відсутності представників органів державної влади та за обставин, що виправдовували прийняття ними на себе таких повноважень.

На практиці іноді виникає проблема міжнародно-правової відповідальності держави за дії посадових осіб що не мали належної компетенції на здійснення певних дій в зв'язку з так званим правилом «вичерпання внутрішніх засобів захисту» [3, с.196]. Практична значимість цього правила у тому, що воно повинно попередити не обґрунтовані і передчасні претензії, що не були ще об'єктом розгляду достатньо компетентних державних органів. Наприклад, іноземець, права якого порушені, в першу чергу повинен використовувати всі внутрішні засоби захисту своїх порушених прав і тільки при незадоволенні претензій, держава, громадянином якої він є, реалізує право на його захист. Щодо осіб, які користуються спеціальним міжнародним захистом (дипломатів, представників при міжнародних організаціях) то на них правило використання внутрішніх засобів захисту не розповсюджується.

Важливою є також проблема присвоєння державі діянь осіб, що фактично діяли від її імені. Мова йде про випадки, коли держава вдається до протиправних акцій, зокрема, про організацію і засилання озброєних угруповань на територію іншої держави. «В тих випадках, коли уряд заохочує і навіть сприяє організації таких груп, здійснює їх фінансову підтримку, навчає їх, озброює, координує їх діяльність з діяльністю збройних сил держави, вказані групи перестають, бути, з точки зору міжнародного

права приватними особами» – писав Э.Х. де Аречага [8, с.149]. Так, в рішенні Міжнародного суду у справі про військові дії в Нікарагуа і проти Нікарагуа встановлено, що США навчали, забезпечували, фінансували сили повстанців, передавали їм розвідувальні дані, інструктували їх про вибір об'єктів. На початку 80-х років минулого століття США показали Нікарагуа, що для вирішення своїх завдань вони готові використовувати найширший набір засобів. Невдоволення Вашингтона падінням уряду нікарагуанського диктатора Самоси вилилося в мінування портів країни, в регулярні вторгнення в повітряний простір Нікарагуа, а також в надання фінансової і військової допомоги антиурядових угруповань контрас.

Нікарагуа вже 9 квітня 1984 року подала позов до Міжнародного суду ООН. У документі йшлося про те, що американці порушили свої зобов'язання не застосовувати силу. США поставили в провину численні дії, які порушували принцип незастосування сили і загрози силою в міжнародних відносинах. Міжнародний суд виніс рішення на користь Нікарагуа США звинуватили в тому, що вони порушили міжнародно-правові зобов'язання: не втручатися у справи іншої держави, не застосовувати силу в його відношенні і не посягати на його суверенітет. Хоч рішення і було на боці Нікарагуа. Суд визнав, що дійсно, у американців не просто наявності вина, суд присудив навіть компенсацію нікарагуанської стороні. Однак це рішення суду не було виконаноо: ніякої компенсації країна не отримала, тому що США, будучи членом Ради Безпеки, мають право вето. І резолюцію ООН, яка повинна була зобов'язати виплатити компенсацію, вони заблокували.

У контексті справи «Нікарагуа» можна вивести, що: 1) «втручанням у внутрішні справи» варто вважати «навчання, озброєння, постачання, фінансування, провіант, іншу допомогу», 2) незаконні польоти є порушенням суверенітету держави, 3) необхідність компенсації збитків. На основі цієї справи також можна стверджувати, що сам факт засилання збройних груп та надання матеріальної допомоги. Тож, вважаємо, що справа «Нікарагуа проти

США» є певною юридичною основою для міжнародно-правової оцінки дій РФ на території України.

Список використаних джерел:

1. Анцилотти Д. Курс международного права: В 2 т. / Д. Анцилотти – М.: Государственное издательство иностранной литературы, 1961. – Т.1. – С. 430.
2. Оппенгейм Л.Ф. Международное право /Л.Ф. Оппенгейм / Под ред. С.Б. Крылова. – М.: Государственное издательство иностранной литературы, 1948. – Т.1. – С. 310.
3. Колосов Ю.М. Ответственность в международном праве / Ю.М. Колосов – М.: Юридическая литература, 1975. – С. 256
4. Денисов В. Н. Абсолютна відповідальність у міжнародному праві (тенденції розвитку) / В. Н. Денисов // Держава і право у світлі сучасної юридичної думки : зб. наук. пр. на пошану акад. Ю. С. Шемшученка. До 75-річчя від дня народж. – К., 2010. – С. 426–435.
5. Братусь С.Н. Юридическая ответственность и законность (очерк теории) / С.Н Братусь. – М. : Городец-издат, 2001. – 208 с.
6. Лукашук И.И. Право международной ответственности / И.И. Лукашук. – М. : Волтерс Клувер, 2004. – 405 с.
7. Льовін А. Відповідальність за правомірну діяльність в європейському міжнародному праві / А. Льовін, Д. Чорнобай // Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка. Міжнародні відносини. – 2012. – Вип. 38/39. – С. 116–118.
8. Аречага Э.Х. Современное международное право /Э.Х. де Аречага М.: Прогресс, 1983. – С. 432.
9. Блажевич Ю.Ю. Концепції поділу відповідальності держав: міжнародно-правовий аспект // Підприємництво, господарство і право. – 2013. - №2. – С. 105-108.

СЕКЦІЯ 7. БІБЛІОТЕЧНА ТА АРХІВНА СПРАВА ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Довбиш В.А.,
канд. філос. наук, доцент,
кафедри правознавства Вінницького
соціально-економічного інституту Університету «Україна»
м.Вінниця

ВІТЧИЗНЯНІ ПРАВОВІ ОСНОВИ АРХІВНОЇ СПРАВИ

Однією з передумов об'єктивного відображення життєвого шляху кожної особи і громадянина, історії суспільства та держави є посилання на певні збережені тогочасні документи та матеріали, особливо – архівні. Маємо достатні підстави стверджувати, що в Україні це розуміння сягає корінням періоду Древньої Київської Русі. В Новій історії в Україні, як і в розвинених державах світу, таке розуміння призвело до формування окремої галузі, що охопила наукові, організаційні, технологічні, правові та інші питання діяльності держави та інших суб'єктів щодо нагромадження, обліку, зберігання архівних документів та використання інформації, що міститься в них. Ця галузь отримала назву «архівна справа».

В кожній розвиненій сучасній державі правове регулювання архівної справи закріплене на законодавчому рівні, що свідчить про її належність до кола найважливіших суспільних відносин.

В Україні конституційно-законодавчу основу архівної справи становлять норми Конституції України, Цивільного кодексу України (далі – ЦКУ), Закону України «Про Національний архівний фонд та архівні установи», Закону України «Про доступ до архівів репресивних органів комуністичного тоталітарного режиму 1917-1991 років», норми міжнародних договорів. До вітчизняних правових основ архівної справи належать також укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України, інші підзаконні нормативно-правові акти.

Характер тез змушує зупинитись лише на загальному аналізу базового вітчизняного закону в цій сфері – Закону України «Про Національний архівний фонд та архівні установи» (далі – Закон України) від 24 грудня 1993 року (з наст. змін. і доп.), який має завдання регулювати відносини, пов'язані із формуванням, обліком, зберіганням і використанням Національного архівного фонду та інші основні питання архівної справи.

Цей Закон України встановив, що державну політику у сфері архівної справи і діловодства визначає вітчизняний парламент – Верховна Рада України, а органи виконавчої влади, в т. ч. Кабінет Міністрів України, а також органи місцевого самоврядування мають забезпечувати проведення цієї політики в межах своєї компетенції.

Вказаний Закон України також визначив, що Національний архівний фонд України є складовою частиною вітчизняної і світової культурної спадщини та інформаційних ресурсів суспільства, перебуває під охороною держави і призначений для задоволення інформаційних потреб суспільства і держави, реалізації прав та законних інтересів кожної людини. Документи цього фонду є культурними цінностями, що постійно зберігаються на території України або згідно з міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, підлягають поверненню в Україну. Юридичні та фізичні особи, відповідно до норм цього Закону України, зобов'язані забезпечувати збереженість Національного архівного фонду та сприяти його поповненню.

Документи Національного архівного фонду можуть перебувати в будь-якій формі власності, передбаченій Конституцією та законами України. Право власності на документи Національного архівного фонду охороняється законом.

Також Закон України у ст. 12 встановив, що документи Національного архівного фонду незалежно від місця їх зберігання, форми власності на них, виду носія інформації та доступу підлягають обов'язковому державному обліку, що ведеться в порядку, встановленому Міністерством юстиції України,

з метою здійснення контролю за наявністю документів, їх станом, місцем та умовами зберігання [1].

Крім того, Закон України:

а) визначив правила використання Національного архівного фонду;

б) окреслив систему архівних установ України, до якої входять: 1) центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері архівної справи і діловодства; 2) центральні державні архіви України; 3) галузеві державні архіви; 4) Державний архів в Автономній Республіці Крим; 5) місцеві державні архівні установи; 6) архівні установи органі місцевого самоврядування; 7) архівні підрозділи державних наукових установ, музеїв та бібліотек; 8) архівні підрозділи державних органів, органів місцевого самоврядування, державних і комунальних підприємств, установ та організацій; 9) архівні підрозділи об'єднань громадян релігійних організацій, а також підприємств, установ та організацій, заснованих на приватній формі власності; 10) архівні установи, засновані фізичними особами та/або юридичними особами приватного права; 11) науково-дослідні установи, підприємства та організації у сфері архівної справи і діловодства;

в) встановив перелік джерел фінансування архівних установ, одним з яких є також і надання платних послуг цими установами;

г) визначив особливості матеріально-технічного та кадрового забезпечення архівних установ, міжнародного співробітництва у галузі архівної справи та відповідальності за порушення вітчизняного законодавства про Національний архівний фонд та архівні установи тощо.

На виконання Закону України Кабінет Міністрів України Постановою від 18.06.2015 р. № 1000/5 затвердив Правила організації діловодства та архівного зберігання документів у державних органах, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах і організаціях [2]. Це нормативний акт визначив особливості документування управлінської інформації, організації документообігу та виконання документів, правила

комплектування архіву, складання архівних описів справ, організації роботи архіву, передавання справ на постійне зберігання тощо.

Загалом архівна справа в Україні базується на достатній правовій основі.

Список використаних джерел:

4. Закон України «Про Національний архівний фонд та архівні установи» від 24.12.1993 №3814 - XII-ВР, стаття 12 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/go/3814 – 12

5. Постанова Кабінету Міністрів України від 18.06.2015 р. № 1000/5 «Про затвердження правил організації діловодства та архівного зберігання документів у державних органах, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах і організаціях» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/go/z0736 - 15

ДЛЯ НОТАТОК

ВІДКРИТИЙ МІЖНАРОДНИЙ УНІВЕРСИТЕТ РОЗВИТКУ ЛЮДИНИ «УКРАЇНА»
ВІННИЦЬКИЙ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ІНСТИТУТ

V Всеукраїнська науково-практична конференція

ЗАХИСТ ПРАВ І СВОБОД ГРОМАДЯН У СВІТЛІ ВИМОГ КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

19 березня 2019р.

Підписано до друку 18.04.2019.
Формат 60х84/16. Папір офсетний. Друк цифровий.
Друк. арк. 13,0. Умов. друк. арк. 12,09.
Обл.-вид. арк. 9,29.
Наклад 100 прим. Зам. № 3074/1.

Віддруковано з оригіналів замовника.
ФОП Корзун Д.Ю.
21027, а/с 8825, м. Вінниця, вул. Келецька, 51а.
Тел.: (0432) 603-000, (096) 97-30-934, (093) 89-13-852.

Видавець ТОВ «ТВОРИ».
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до
Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів
видавничої продукції серія ДК № 6188 від 18.05.2018 р.
21027, а/с 8825, м. Вінниця, вул. Келецька, 51а.
Тел.: (0432) 603-000, (096) 97-30-934, (093) 89-13-852.
e-mail: tvoru@tvoru.com.ua
http://www.tvoru.com.ua